T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA (BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYA)
ANABİLİM DALI

OSMANELİ İLÇE MERKEZİNDE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE TURİZM AMAÇLI KULLANIMINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe OKUYUCU

Ankara-2011

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA (BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYA)
ANABİLİM DALI

OSMANELİ İLÇE MERKEZİNDE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE TURİZM AMAÇLI KULLANIMINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe OKUYUCU

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet SOMUNCU

Ankara-2011

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA (BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYA)
ANABİLİM DALI

OSMANELİ İLÇE MERKEZİNDE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE TURİZM AMAÇLI KULLANIMINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet SOMUNCU

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	**İmzası**
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Tez Sınavı Tarihi: ……

İÇİNDEKİLER

HARİTALAR LİSTESİ V

TABLOLAR LİSTESİ VI

ŞEKİLLER LİSTESİ IX

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ X

KISALTMALAR LİSTESİ XI

ÖNSÖZ XII

GİRİŞ 1

A. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri 1

B. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi 12

C. Önceki Çalışmalar 15

I. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE 19

1.1.Kültürel Miras 19

1.1.1. Kültürel Mirasın Tanımı ve Kapsamı 19

1.1.1.1. Somut Kültürel Miras 20

1.1.1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras 21

1.1.2. Kültürel Mirasın Önemi 22

1.1.3. Kültürel Mirasın Korunması 23

1.1.3.1. Kültürel Mirasın Korunmasında Turizm ve Koruma-Kullanma Dengesi 27

1.1.3.2. Kültürel Mirasın Korunmasında Karşılaşılan Güçlükler 29

1.2.Turizmle İlgili Başlıca Kavramlar ve Tanımlar 31

1.2.1. Turizm ve Turist 31

1.2.2. Turizm Türleri 32

1.2.2.1. Kültür Turizmi 33

1.2.2.2. Miras Turizmi ve Kültürel Miras Turizmi 35

II. BÖLÜM: DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE TURİZMİN GELİŞİMİ 39

2.1. Dünya'da Turizmin Gelişimi 39

2.2. Türkiye'de Turizmin Gelişimi 42

2.3. Dünya'da ve Türkiye'de Kültür Turizminin Gelişimi 45

2.3.1. Safranbolu Örneği 47

2.3.2. Beypazarı Örneği 51

III. BÖLÜM: OSMANELİ İLÇE MERKEZİNDE KÜLTÜREL MİRAS 56

3.1. Somut Kültürel Miras 56

3.1.1. Geleneksel Konutlar 58

3.1.2. Dini, İdari ve Sosyal Amaçlı Anıtsal Yapılar 62

3.1.2.1. Rüstem Paşa Camii (Ulu Camii) 62

3.1.2.2. Hamide Hatun (Kırgıllı Camii) 64

3.1.2.3. Aya Yorgi (Hagios Georgios) Ortadoks Kilisesi 64

3.1.2.4. Bayraklı Dede Türbesi 65

3.1.2.5. Hükümet Konağı 65

3.1.2.6. Kelemcioğlu (Ellezar) Hanı 66

3.1.2.7. Balaban İlköğretim Okulu (Eski İlkokul) 67

3.1.2.8. Çifte Hamam 68

3.1.2.9. Mazlum Ağa Çeşmesi 68

3.1.2.10. Osmaneli İstasyon Binası ve Yapılar Grubu 69

3.2. Somut Olmayan Kültürel Miras 72

3.2.1. Dille Birlikte Sözlü Gelenek ve Anlatımlar: Türküler 72

3.2.2. Gösteri Sanatları: Halk Oyunları 72

3.2.3. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Kutlamalar: Hıdırellez Kutlamaları . 73
3.2.4. Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar: Yöresel Yemekler 73
3.2.5. El Sanatları 74
3.2.5.1. Geleneksel Meslekler 74
3.2.5.2. Geleneksel Giyim Kuşam 75
IV. BÖLÜM: OSMANELİ İLÇE MERKEZİNDE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE TURİZM AMAÇLI KULLANILMASI 76
4.1. Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılması Konusunda Yapılmış ve Yapılmasına Devam Eden Çalışmalar ... 76
4.1.1. Tespit ve Tescil İşlemleri 77
4.1.2. Bakım, Onarım, Restorasyon ve Rekonstrüksiyon Çalışmaları 77
4.1.3. Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirası Turizm Amaçlı Kullanma Çalışmaları 81
4.2. Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılması Konusunda Yapılması Gerekenler 83
4.2.1. Osmaneli İlçe Merkezinde Somut Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılması 84
4.2.1.1. Geleneksel Evlerin Korunması ve Turizm 84
4.2.1.2. Dini, İdari, Sosyal Amaçlı Yapıların Korunması ve Turizm 88
4.2.2. Osmaneli İlçe Merkezinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılması 92
4.2.2.1. Yöresel Yemeklerin Hatırlanması ve Turizm 92
4.2.2.2. El Sanatlarının Tekrar Canlandırılması ve Turizm 94
4.2.2.3. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi ve Turizm 96

4.3. Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılması Çalışmalarında Paydaşlara Düşen Görev ve Sorumluluklar 98
4.3.1.Kamu Kurumlarına Düşen Görev ve Sorumluluklar 98
4.3.1.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Düşen Görev ve Sorumluluklar 99
4.3.1.2. Diğer Kamu Kurumlarına Düşen Görev ve Sorumluluklar 100
4.3.2. Yerel Yönetimlere Düşen Görev ve Sorumluklar 100
4.3.3. Sivil Toplum Örgütlerine Düşen Görev ve Sorumluluklar 102
4.3.4. Yerel Halka Düşen Görev ve Sorumluluklar 102
V. BÖLÜM: YEREL HALKIN OSMANELİ İLÇE MERKEZİNDE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE TURİZM AMAÇLI KULLANILMASI KONUSUNA BAKIŞ AÇISI 105
5.1. Anket Çalışmasının Gerekçesi-Amacı ve Yöntemi 105
5.2. Ankete Katılan Yerel Halkın Sosyo-Ekonomik Yapısı 107
5.3. Ankete Katılan Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı ve Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Koruması Konusunda Düşünceleri 110
5.4. Ankete Katılan Yerel Halkın Osmaneli İlçe Merkezindeki Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılması Konusundaki Düşünceleri 118
5.5. Araştırma Alanına Ait Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi 128
SONUÇ 130
ÖZET 133
ABSTRACT 134
KAYNAKÇA 135
EKLER 143

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Osmaneli İlçesi Lokasyon Haritası 2

Harita 2: Osmaneli Kentsel Sit Alanı 3

Harita 3: Osmaneli Kasabası ve Yakın Çevresi Sayısal Yükseklik Modeli…….....5

Harita 4: Safranbolu İlçesi Lokasyon Haritası…..…….48

Harita 5: Beypazarı İlçesi Lokasyon Haritası…..... .52

Harita 6: Osmaneli İlçe Merkezinde Bulunan Tescilli Yapıların Dağılışı ..... .57

Harita 7: Osmaneli İlçe Merkezinde Tescilli Geleneksel Evlerin Dağılışı 59

Harita 8: Tescilli Geleneksel Evlerin Kat Sayılarına Göre Dağılışı..... .61

Harita 9: Osmaneli Kentsel Sit Alanında Anıtsal Yapıların Dağılışı..... .63

Harita 10: Gar Binası ve Ona Bağlı Tescilli Yapılar Grubunun Dağılışı..... 71

Harita 11: Restore Edilmiş Geleneksel Evlerin Dağılışı..... .79

Harita 12: Tescilli Geleneksel Evlerin Korunma Derecelerine Göre Dağılışı……80

Harita 13: Tescilli Geleneksel Evlerin Kullanım Durumlarına Göre Dağılışı 82

Harita 14: Osmaneli Kentsel Sit Alanında Turizm Çekiciliklerinin Dağılışı..... .91

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Osmaneli İlçesi Nüfusu 11

Tablo 2: Turizmin Sınıflandırılması 33

Tablo 3: Miras Turizmi Çekiciliklerinin Sınıflandırılması 37

Tablo 4: Uluslararası Turizmin Gelişim Seyri 40

Tablo 5: Dünya Turizminin Turist Sayılarına Göre Bölgesel Durumu 40

Tablo 6: Uluslararası Turist Varışlarında ve Gelirlerinde İlk 10 Ülke 41

Tablo 7: Türkiye'de Uluslararası Turist Varışları ve Turizm Gelirleri 43

Tablo 8: Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Seyahat Nedenlerine Göre Dağılımı (2010) 44

Tablo 9: Ankete Katılan Yerel Halkın Cinsiyet Dağılımı 107

Tablo 10: Ankete Katılan Yerel Halkın Yaş Gruplarına Göre Dağılımı 108

Tablo 11: Ankete Katılan Yerel Halkın Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı 108

Tablo 12: Ankete Katılan Yerel Halkın Geçim Tiplerine Göre Dağılımı 109

Tablo 13: Ankete Katılan Yerel Halkın Aylık Gelir Durumlarına Göre Dağılımı ... 109

Tablo 14: Ankete Katılan Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı 111

Tablo 15: Yerel Halka Göre Kültürel Mirasın Korunmasındaki Gerekçeler 111

Tablo 16: Ankete Katılan Yerel Halkın Kültürel Mirasın Korunmasında Sorumlu Buldukları Kişi ve Kurumların Dağılımı 112

Tablo 17: Ankete Katılan Yerel Halkın Osmaneli İlçe Merkezinde Korunmasını Gerekli Gördükleri Kültürel Miras 113

Tablo 18: Ankete Katılan Yerel Halka Göre Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunamama Nedenlerinin Dağılımı 114

Tablo 19: Ankete Katılan Yerel Halka Göre Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunmasında Uygulanabilecek En İdeal Yöntem 114
Tablo 20: Turizmin Kültürel Mirasın Korunmasında Etkisi 115
Tablo 21: Turizmin Osmaneli İlçe Merkezinde Korumaya Etkisi Konusundaki Düşünceler ve Yaş Bağımsız Değişkeni Arasında Ki-Kare Testi Sonuçları 116
Tablo 22: Turizmin Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunmasında Yaratacağı Düşünülen Olumlu Etki Alanları 117
Tablo 23: Turizmin Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunmasında Yaratacağı Düşünülen Olumsuz Etki Alanları 117
Tablo 24: Ankete Katılan Yerel Halkın Osmaneli İlçe Merkezinde Turizmin Gelişmesi Konusuna Bakış Açısı 118
Tablo 25: Turizmi Olumlu Karşılayan Yerel Halkın Turizmden Beklentileri 118
Tablo 26: Turizmi Olumsuz Karşılayan Yerel Halkın Turizm Konusundaki Kaygılarının Dağılımı 119
Tablo 27: Anket Katılan Yerel Halkın Turizme Destek Verip-Vermeme Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı 121
Tablo 28: Turizme Destek Verebileceklerini Belirten Bireylerin Verebilecekleri Destek Türlerinin Dağılımı 123
Tablo 29: Osmaneli İlçe Merkezindeki Çekicilikler Turizmde Yeterince Değerlendirilmiş midir? 126
Tablo 30: Çekiciliklerin Turizmde Değerlendirilmesi ve Eğitim Düzeyi Arasında Ki-Kare Testi Sonuçları 126
Tablo 31: Ankete Katılan Yerel Halka Göre Turizmde Kullanılması Gerekli Çekiciliklerin Dağılımı 127

Tablo 32: Yerel Halka Göre Osmaneli İlçe Merkezinde Gerçekleştirilecek Turizm Çalışmalarının Başarı Koşulları 128

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Osmaneli İlçe Merkezinin KB-GD ve B-D Yönlerinde Profilleri 4

Şekil 2: Bilecik Şehri ve Yakın Çevresinin İklim Diyagramı 6

Şekil 3: Osmaneli İlçe Merkezinin Yıllık Rüzgâr Güllü 7

Şekil 4: Osmaneli İlçesi'nde Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı 12

Şekil 5: Kültürel Turizm Kaynakları 35

Şekil 6:Seyahat Amaçlarına Göre Turist Varışları 42

Şekil 7: Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Aylara Göre Dağılımı 45

Şekil 8: Ankete Katılan Yerel Halkın Osmaneli İlçe Merkezinde İkamet Süreleri . 110

Şekil 9: Ankete Katılan Yerel Halkın Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunmuşluk Durumu Konusundaki Görüşleri 113

Şekil 10: Ankete Katılanların Eğitim Düzeyleri ve Seçtikleri Koruma Yöntemlerinin Arasındaki İlişki 115

Şekil 11: Ankete Katılan Yerel Halkın Kadınların Turizmde Çalışmaları Konusundaki Düşünceleri 120

Şekil 12: Kadınların Turizm İşinde Çalışması Konusuna Bakış Açısı ve Yaş Grupları Arasındaki İlişki 121

Şekil 13: Cinsiyet ve Turizme Destek Verme Konusundaki Görüşlerin Dağılımı .. 122

Şekil 14: Cinsiyet ve Turizme Verebilecekleri Destek Türleri Arasındaki İlişki 123

Şekil 15: Yerel Halkın Geçimlerini Sağlama Biçimleri ile Turizm Çalışmalarına Verebilecekleri Destek Türleri Arasındaki İlişki 124

Şekil 16: Ankete Katılan Yerel Halkın Yaş Grupları ile Turizm Çalışmalarına Verebilecekleri Destek Türleri Arasındaki İlişki 125

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1: Konak Münsür 54

Foto 2: Geleneksel Osmaneli Evleri 58

Foto 3: İpek Böceği Yetiştirilen Kat 60

Foto 4: Geleneksel Evlerin Bahçe Düzeni 60

Foto 5: Rüstem Paşa Camii 62

Foto 6: Kırgıllı Camii 64

Foto 7: Hagios Georgios Ortadoks Kilisesi 65

Foto 8: Eski Hükümet Konağı 66

Foto 9: Ellezar Hanı 67

Foto 10: Balaban İlköğretim Okulu 67

Foto 11: Çifte Hamam İç Mekânı 68

Foto 12: Mazlum Ağa Çeşmesi 69

Foto 13: Gar Binası ve Müştemilatı 70

Foto 14: Kısım Şefliği Binası 70

Foto 15: Osmaneli Piruhisi 74

Foto 16: Samsı Tatlısı 74

Foto 17: İpek Konağı Kafeterya-Restoran 83

Foto 18: Keskinler Konağı 87

Foto 19: Safranbolu Yemeniciler Arastası 89

Foto 20: Beypazarı'nda Yöresel Yemek Mönüleri 93

Foto 21: Beypazarı'nda Yöresel Ürünlerin Turizmde Kullanımları 94

Foto 22: Safranbolu Kent Tarihi Müzesi, Geleneksel Giyim-Kuşam. 96

Foto 23: Beypazarı Tarih ve Kültür Evi Müzesi Geleneksel Ev Düzeni Eşyaları 97

KISALTMALAR LİSTESİ

AIEST	Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanlar Örgütü
ÇEKÜL	Çevre ve Kültürel Değerler
DMİ	Devlet Meteoroloji İşleri
ICCROM	Kültür Varlıklarının Korunması ve Onarım Çalışmaları Uluslararası Merkezi
ICOMOS	Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
IUCN	Uluslararası Doğa Koruma Birliği
KORDER	Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği
KTVKYK	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları
TMMOB	Türkiye Mimarlar ve Mühendis Odaları Birliği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
UNWTO	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
VFR	Akraba ve Arkadaş Ziyareti

ÖNSÖZ

"Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımına Yönelik Bir Araştırma" isimli yüksek lisans tez çalışmasında, Osmaneli ilçe merkezinde kültürel miras çekiciliklerinin turizme kazandırılarak korunmasının sağlanması konusunda bir yol haritası hazırlamak ve bu konuda bir farkındalık yaratmak hedeflenmiştir. Yerel halkın ve yerel yönetimlerin Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizme kazandırılması konusunda yapacakları girişimler oldukça önemlidir. Zira günümüzde Beypazarı ve Safranbolu destinasyonlarının iç turizm ve korumacılık çalışmalarında adından bir hayli söz ettirmesi yerel yönetimlerin ve yerel halkın bu konudaki girişimleri sayesindedir. Bu açıdan çalışma, Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizme kazandırılması çalışmalarına ışık tutacaktır.

Tez konusu Osmaneli ilçe merkezinde kültürel miras çekiciliklerinin varlığı ve bu çekiciliklerin turizmde değerlendirilmemiş, ayrıca kültürel mirasın korunması ve turizme kazandırılması konusunda daha önce bir araştırma yapılmamış olması gibi nedenlere bağlı olarak belirlenmiştir. Tez kapsamında, Osmaneli ilçe merkezinin kısaca fiziki ve beşeri coğrafya özellikleri ele alınmış, kültürel miras, kültürel mirasın korunması ve turizm kavramları açıklanmış, Osmaneli ilçe merkezinde var olan turizm çekicilikleri tanıtılmıştır. Çalışma sahasında yapılan anket çalışması sonuçlarına göre, Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan yerel halkın buradaki kültürel mirasın korunması ve turizme kazandırılması konusundaki görüşlerine yer verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre çalışma sahası ile ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Yüksek lisans tez konumun seçiminde bana yol gösteren ve tez danışmanlığımı üstlenen, çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen ve çalışmalarımı titizlikle izleyen hocam, Prof. Dr. Mehmet SOMUNCU'ya katkılarından dolayı teşekkür etmeyi bir görev biliyorum.

Çalışmalarım sırasında kütüphanelerinden yararlandığım Bilecik Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Harun TUNÇEL'e ve Doç. Dr. Erdal KARAKAŞ'a; istatistiksel analizlerimde yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Serpil TÜRKYILMAZ'a teşekkür ederim. Ayrıca harita çizimlerimde yardımlarını ve fikirlerini esirgemeyen Dr. Rüya BAYAR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Osmaneli İlçe Merkezi'nde, araştırmalarım sırasında çalışmalarımda kullanmak üzere gerekli verileri temin etmemde kolaylık sağlayan Osmaneli Belediye Başkanı (Merhum) Selahattin ÇETİNTAŞ'a, Osmaneli Kaymakamı Sayın Ali ADA'ya, Osmaneli Belediye'si çalışanlarına ve katılımlarından dolayı Osmaneli halkına teşekkür ederim.

Alan araştırmalarımda beni yalnız bırakmayan, tezin hazırlık aşamasından sonuçlarına kadar geçen süreçte maddi manevi yardımlarını esirgemeyen eşim Osman Zeki OKUYUCU'ya da ayrıca teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayşe OKUYUCU

Ankara- 2011

GİRİŞ

A. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Osmaneli ilçesi Türkiye'nin coğrafi bölge sistematiği içinde Marmara Bölgesi'nin Güney Marmara Bölümü'nde Bilecik ili sınırları içinde yer almaktadır. Coğrafi bölge olarak Bilecik'in çeşitli ilçeleri değişik coğrafi bölgelere girmekle birlikte Osmaneli, Marmara Bölgesi sınırları içinde yer almaktadır (Akkayan, 1990). Osmaneli ilçesini; kuzeydoğudan Sakarya'nın Pamukova ve Geyve ilçeleri; batıdan Bursa'nın Yenişehir ve İznik ilçeleri; güneyden Bilecik ve Bilecik'in Gölpazarı ilçeleri çevrelemektedir (Harita: 1).

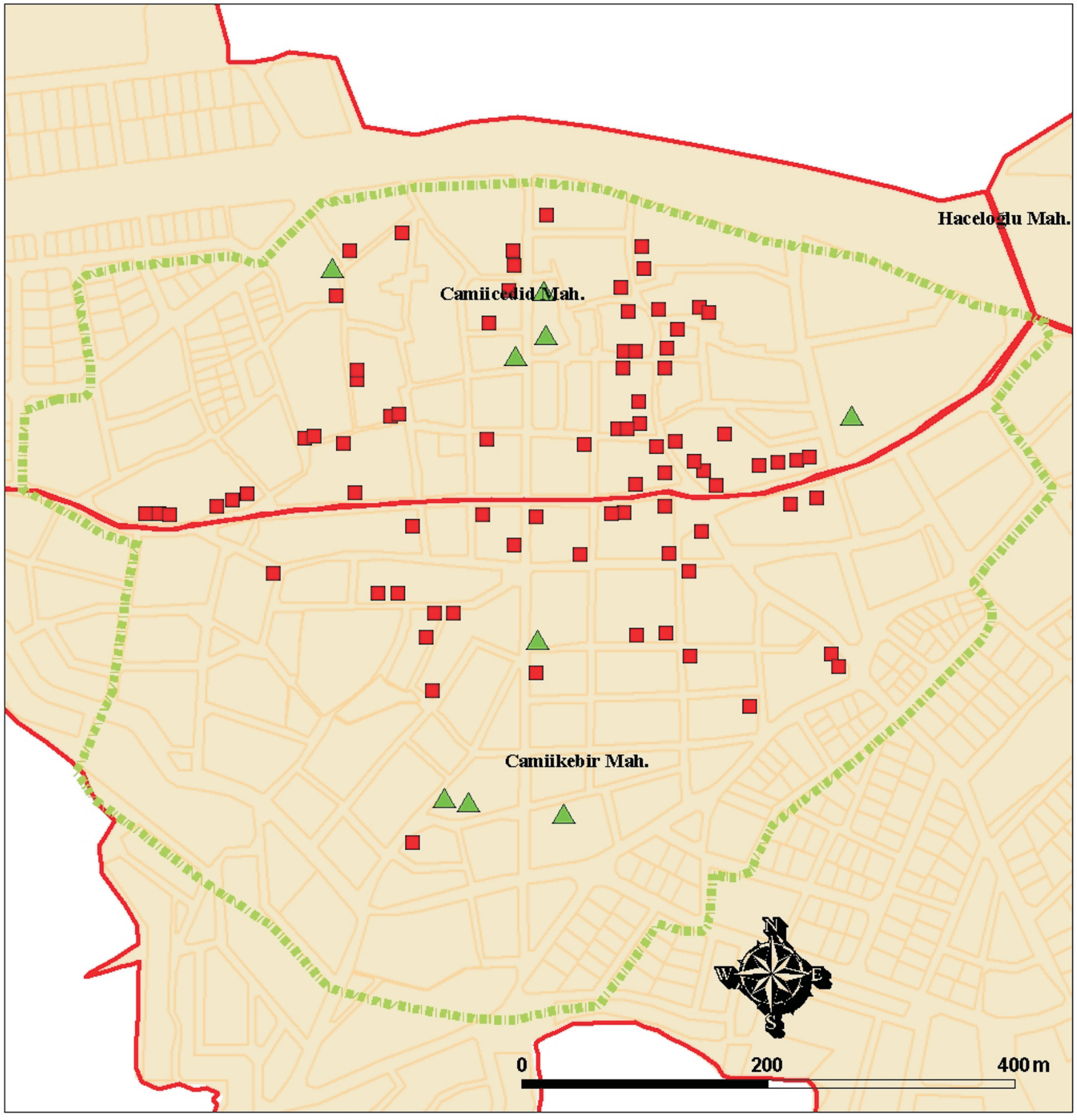
İlçe, merkez ve 27 köy dâhil toplam 526 km²'lik bir alana sahiptir. Araştırma konusunun kapsamı ve sınırları nedeniyle bu sahanın tamamı çalışma kapsamında değildir. Araştırmada kültürel mirasın yoğun olduğu Camiicedid, Camiikebir mahallelerinde kentsel sit alanı olarak ilan edilen bölgede yoğunlaşılmıştır (Harita 2). Bununla birlikte Haceloğlu mahallesinde bulunan ve tescilli olan gar binası ve ona bağlı yapılar, halen tren istasyonu ve onunla ilişkili ekler olarak kullanıldığından, konunun turizm boyutu ile olmasa da koruma boyutu ile ele alınmıştır.

Ülkemizde ilçe merkezleri şehir kapsamına dâhil edilmektedir. Oysa şehirler; bünyesinde barındırdığı insanların ihtiyaçlarını başka yerleşmelere fazlaca muhtaç olmadan yerinde karşılayabilecek fonksiyonlara sahip bulunan, alt ve üst yapı bakımından fazlaca eksiği olmayan, bugünkü koşullarda nüfusu 30.000 ve ya 50.000'in üzerindeki belediye örgütlü yerleşmeler olarak tanımlanmaktadır (Özçağlar, 2011: 64). Bu bağlamda çalışma alanı olan Osmaneli ilçe merkezi "kasaba" nitelikli bir yerleşmedir.

Harita 1: Osmaneli İlçesi Lokayon Haritası

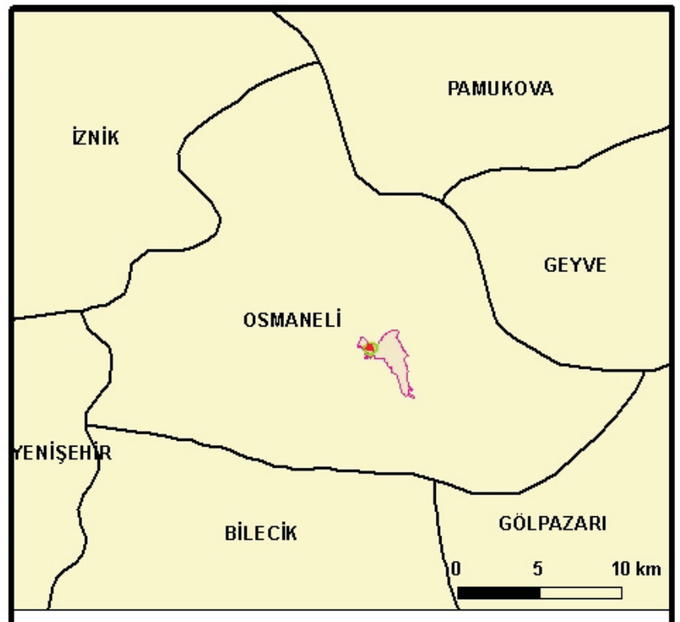

OSMANELİ KENTSEL SİT ALANI

AÇIKLAMALAR

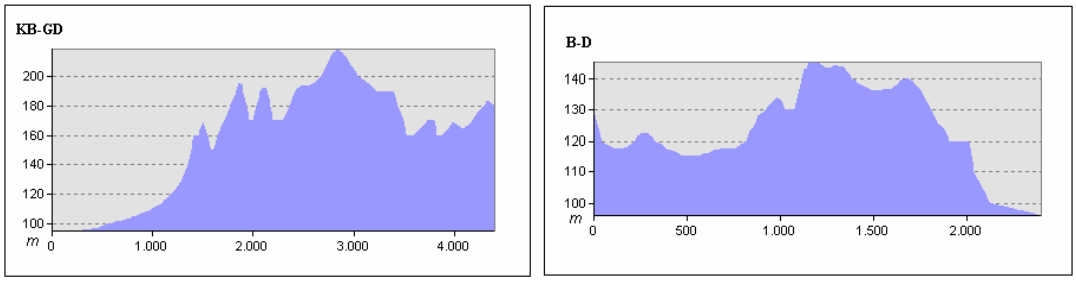
- Kentsel Sit Alanı Sınırları
- Mahalle Sınırları
- Tescilli Geleneksel Evler
- Tecilli Diğer Anıtsal Yapılar

Harita 2

Osmaneli ilçe merkezi, Sakarya nehrinin güneyinde kurulmuş olup, Sakarya nehri vadisi içinde kuzeybatı ve güneydoğu yönlerinde uzanmaktadır (Harita: 3). KB-GD ve B-D yönlerinde ilçe merkezinin profilleri incelendiğinde, ilçe merkezinin yükseltisinin 75-250 metre arasında değiştiği ve yükseltinin genel olarak güneydoğusuna ve doğusuna doğru arttığı görülmektedir (Şekil: 1).

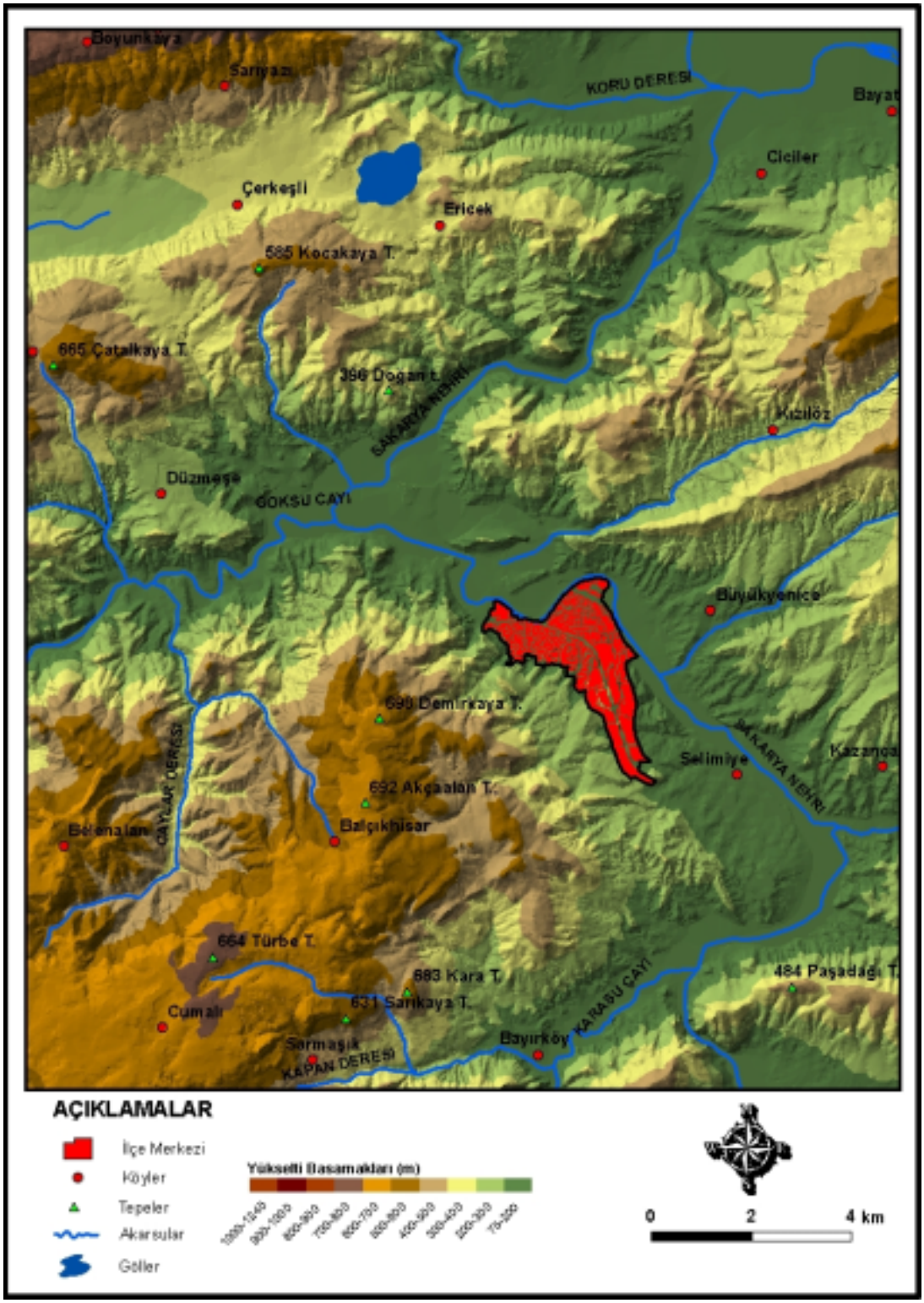
Şekil 1: Osmaneli İlçe Merkezinin KB-GD ve B-D Yönlerinde Profilleri

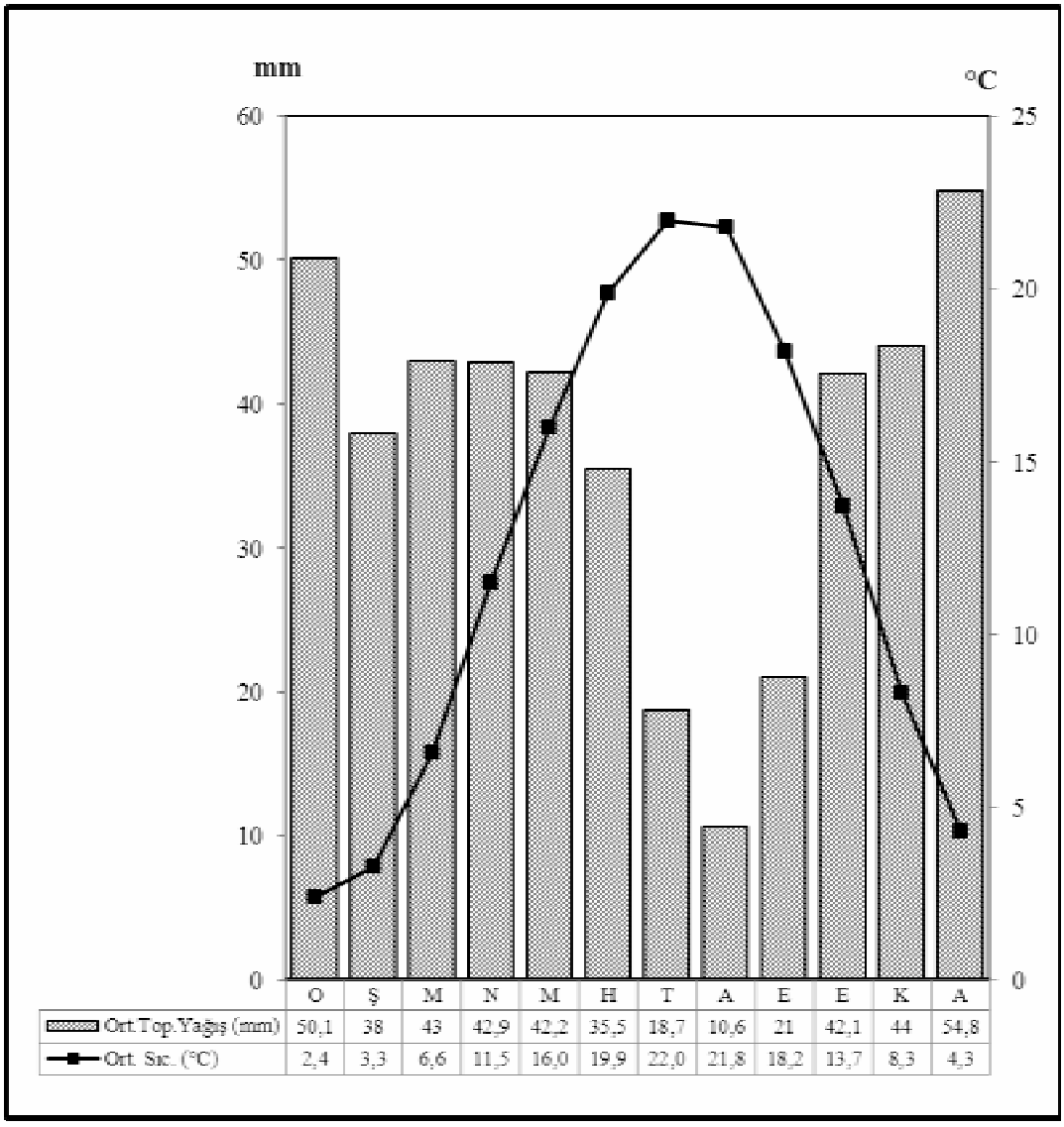
Araştırma sahası, Marmara Bölgesi sınırları içinde yer aldığından, araştırma sahasında geçiş iklimi söz konusudur. Osmaneli ilçe merkezinde meteoroloji istasyonu bulunmadığından, klimatolojik özellikler Bilecik il merkezinde bulunan istasyon verilerine göre değerlendirilmiştir. Bilecik Meteoroloji İstasyonu Osmaneli ilçe merkezine yaklaşık 35 km uzaklıktadır ve istasyonun yükseltisi 539.19 metredir.

Bilecik Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü'nden alınan 1975- 2009 yılları verilerine göre; Bilecik Şehri'nde ortalama sıcaklık değeri 12,3^{o}C'dir, yıllık en soğuk ay (ocak) sıcaklık ortalaması -0,3^{o}C, en sıcak ay (temmuz) sıcaklık ortalaması 28,4^{o}C'dir (Şekil: 2). Osmaneli ilçe merkezi ve Bilecik şehri arasındaki yaklaşık 250-300 metre civarındaki yükselti farkı hesaba katıldığında, Osmaneli ilçe merkezinde sıcaklık değerlerinin Bilecik şehrinden yaklaşık 2-3°C fazla olması beklenir.

Harita 3: Osmaneli İlçe Merkezi ve Yakın Çevresi Sayısal Yükseklik Modeli

Şekil 2: Bilecik Şehri ve Yakın Çevresinin İklim Diyagramı

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Ort.Top.Yağış (mm)	50,1	38	43	42,9	42,2	35,5	18,7	10,6	21	42,1	44	54,8
Ort. Sıc. (°C)	2,4	3,3	6,6	11,5	16,0	19,9	22,0	21,8	18,2	13,7	8,3	4,3

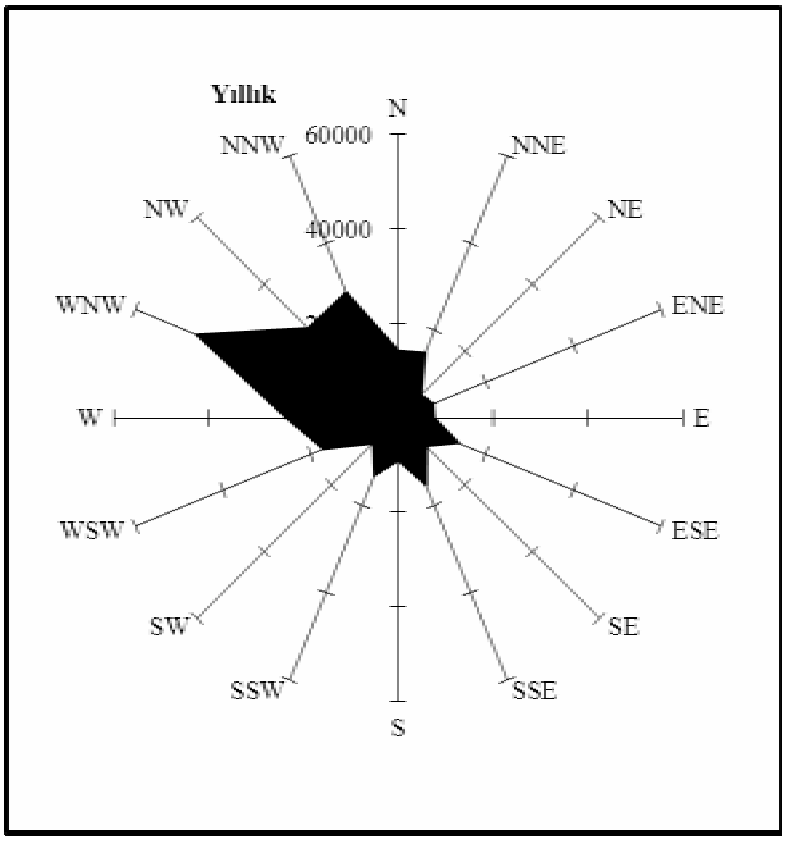
1975-2000 Bilecik Yıllık Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerlerinden Düzenlenmiştir. (DMİ, 2010).

Çalışma sahasında yıllık ortalama yağışlar toplam 442,9 mm'dir. İklim diyagramı incelendiğinde en yağışlı ayların aralık (54,8 mm), ocak (50,1 mm) ve kasım (44 mm) ayları olduğu görülmektedir. Buna karşılık ağustos (10,6 mm) ve temmuz en az yağış (18,7 mm) alan aylardır (Şekil: 2). Bu verilere göre; Osmaneli ilçe merkezi ve çevresinde; yazları sıcak, kışları ılık; yağışların genel olarak kış

aylarında ve yağmur şeklinde olduğu, kar yağışlarının ise nadiren görüldüğü bir iklim tipinin hüküm sürdüğü sonucuna varılır.

Araştırma sahasında rüzgâr ölçümü yapılmamaktadır; ancak Marmara Bölgesi'nde hâkim rüzgârların genellikle kuzey sektörlü rüzgârlar olduğu bilinmektedir. Basınç merkezleri haricinde, yeryüzü şekilleri de hâkim rüzgâr yönüne etki etmektedir. Osmaneli ilçe merkezi Sakarya Nehri vadisinde KB-GD yönünde yer almaktadır (Harita: 2). Basınç merkezlerinin durumu ve yer şekillerine bağlı olarak Osmaneli ilçe merkezinde hâkim rüzgâr yönü kuzeybatıdır (Şekil: 3).

Şekil 3: Osmaneli İlçe Merkezinin Yıllık Rüzgâr Güllü

1975-2009 Bilecik Yıllık Ortalama Esme Sayılarına Göre Düzenlenmiştir. (DMİ, 2010).

Bilecik İli'nde dağlık alanlar genellikle koruluk durumdaki ormanlarla kaplıdır. Platolar üzerinde yer yer topluluklar oluşturan karaçamlara karşılık, daha alçak kesimlerde kızılçam ve meşe türlerine rastlanmaktadır. Bunlar alçak kesimlerde ovalık yörelerde kestane, kayın ve meşe türleri ile birlikte görülür. İlin alçak ve düz alanlarında otsu bitkiler ve çalılıklar görülür (Yurt Ansiklopedisi, 1984: 1247). Buna göre yükseltinin 75-250 metre arasında değiştiği Osmaneli ilçe merkezinde, kızılçam ve meşelerden oluşan bir orman örtüsü vardır. Bununla birlikte ilçe merkezinde otsu bitkiler ve çalılıklar görülmektedir.

İlçenin en önemli akarsuyu Sakarya Nehri'dir. İlçe merkezinden de geçen Sakarya Nehri ilçeye verimli topraklar kazandırmış ve ayrıca sulu tarım yapma imkânı sağlamıştır. Sakarya Nehri dışında ilçenin en önemli su kaynakları ilçe merkezine de 6 km uzaklıkta bulunan Göksu Çayı'dır. Bir diğer akarsu da Göynük Çayı'dır (Harita: 3).

İlk adı Leuke veya Leukai (Beyaz şehir) olan Osmaneli, antik çağda Bithynia bölgesinde bir köydü (Özgür, 1990: 104). İlçe sınırları içinde bulunan höyükler ve bazı kalıntılar, bölgede ilk yerleşimin M.Ö. 2000'lere kadar uzandığını göstermektedir (Uluengin ve Saatçi, 2009: 25). Bölgede çeşitli dönemlerde Helen, Trak, Bitinya, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı gibi birbirini izleyen uygarlıklar hüküm sürmüştür. İlçe M.Ö 1200'lerde, Friglerin, Perslerin daha sonra da Romalıların egemenliğine girmiş; 1308 yılında Osman Gazi tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır (Anonim, 2006: 129). İlkçağda pek fazla önemli olmayan Osmaneli, Ortaçağda önem kazanmaya başladı. Çünkü burası İstanbul'dan Mezopotamya'ya ve İçbatı Anadolu eşiği üzerinden Batı Anadolu'ya gidiş gelişlerde

kullanılan Bizans yolu üzerinde bulunmasından başka, Bursa ve Geyve taraflarından yolların da kavuşma noktasıydı (Özgür, 1990: 104).

1575 Miladi (983 Hicri) tarihli bir vakıf defterine göre Osmaneli, o zamanki adıyla Lefke, 5 mahalleden oluşan toplam 281 haneli bir kasabadır. Osmaneli 17. yüzyılda Sakarya Nehri kenarında bağlı-bahçeli 600 ev, 5 cami, 4 han, okul ve hamamı bulunan küçük bir de çarşısı bulunan bir yerleşme olarak anlatılmaktadır. 1891'e ait bir kaynakta Lefke Nahiyesi'nin merkezi olarak geçen Osmaneli; 3 ipek fabrikası, 3 yağhane, 1 debbağhane, 1 salhane, 2 lokanta, 1 otel, 1 hastane ve 1 eczane, 1 telgrafhane ile rüştiye mektebine sahip, aynı zamanda da Ankara'ya kadar uzanan demiryolu hattında bir yerleşmedir (Özgür, 1990: 105). 1926 yılında ise Bilecik'in il olarak teşkilatlandırılmasından sonra Osmaneli, ilçe haline getirilmiştir.

Osmaneli İstiklal harbine kadar Türk ve Rumların birlikte oturduğu bir kasabadır. 1923'ten sonra kasabada yaşayan Rumlar mübadele yoluyla Yunanistan'a göç ettirilmiştir. Bölgede Rumlarla birlikte oturan ve Osmangazi devrinden beri burada olduklarını söyleyenler kendilerini yerli anlamına gelen "manav" tabiriyle nitelemektedirler. 1923'te mübadele yoluyla Selanik Karacaova'dan gelenlere "muhacir", 1952 ve 1978'de gelenlere de "göçmen" denilmektedir (Akkayan, 1990: 64).

Camiicedid ve Camiiker mahalleri Osmaneli ilçe merkezinin en eski mahalleridir. Lefke'nin 1308'de Osman Gazi tarafından Osmanlı topraklarına katıldığı bilindiğine göre bu tarihten önce de meskun bir alan olan bu mahalleler en az 700 yıllık bir geçmişe sahiptir. Haceloğlu mahallesinin bulunduğu alan ise 1895'te hizmete giren Devlet Demir yolu istasyonu ve buradaki görevlilerin lojmanlarının bulunduğu kısım ilçenin yerleşme alanının çok dışında kalan, birkaç binadan oluşan

küçük bir koloni durumundaydı. 1952'de göçle gelen nüfusun, daha önceden tarım arazisi olarak kullanılan alanlara yerleştirilmesi ile Haceloğlu Mahallesi'nin ilk çekirdeği oluşturulmuştur. (Akkayan, 1990: 79-80).

Osmaneli ilçe merkezinde yerleşmenin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Ancak Osmaneli ilçesinde 1874 yılında yaşanan yangın sonucunda Sığırlık Mahallesi olarak bilinen eski yerleşim bölgesinde bulunan yaklaşık 1200 evden 1000 kadarı yanmıştır (Anonim, 2006: 129). Bu nedenle Osmaneli ilçe merkezinde bulunan kültürel mirasın büyük bir kısmı yok olmuştur. Günümüzde ise Osmaneli ilçe merkezinde 200 kadar geleneksel ev bulunmaktadır. Özellikle 17. yüzyılda yörenin başlıca geçim kaynağı olan ipek böcekçiliği ve kozacılık faaliyetlerine göre şekillenmiş bu evler, sahip oldukları mimari özellikleri ile oldukça dikkat çekicidir.

Osmaneli ilçe merkezinde nüfus genel olarak artış eğilimi içindedir; fakat 1970 ve 1980 yılları arasında ilçe toplam nüfusunun üçte biri kadar bir azalma yaşanmıştır. Bu durum cer atölyesinin Osmaneli ilçe merkezinde kurulmayıp Eskişehir'e nakli sonucunda Devlet Demir Yolları'nda çalışanların bu şehre göç etmeleri sonucunda gerçekleşmiştir. İlçenin toplam nüfusunda azalma yaşandığı dönemlerde dahi yıllar itibariyle ilçe merkezinin nüfusu sürekli artmıştır (Tablo: 1). Bu durum, doğal nüfus artışı yanında kırsal kesimden göçlerin artmasına bağlı oluşmuştur.

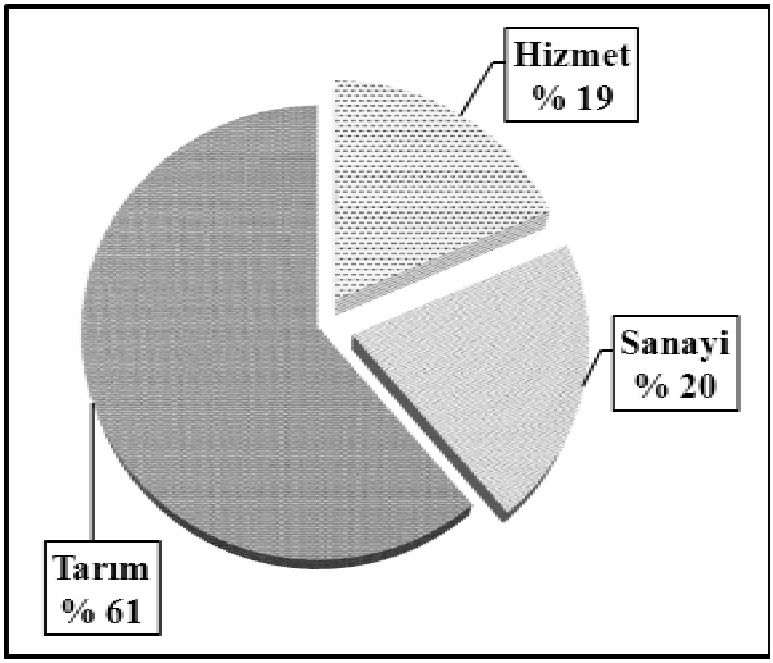
Tablo 1: Osmaneli İlçesi Nüfusu

Yıllar	İlçe Merkezi Nüfusu	Köy Nüfusu	İlçe Toplamı
1940	2.214	7.329	9.543
1950	2.323	8.823	11.146
1960	2.733	9.983	12.716
1970	3.952	8.383	12.116
1980	6.246	2,262	8.508
1990	8.704	9.414	18.118
2000	12.814	8,186	21.070
2010	13.760	7.290	21.050

Kaynak: DİE 1940-2000; TÜİK, 2010a.

Günümüzde, Osmaneli ilçesinde hâkim ekonomik faaliyet tarımdır. Nitekim ilçe genelinde toplam çalışan nüfusun % 61.06'sı tarım; % 18.49'u sanayi; % 20.45'i hizmet sektöründe çalışmaktadır (Dincer ve Özaslan, 2004: 149) (Şekil: 4). 2010 yılı nüfus sayımına göre; ilçe merkezinde yaşayan toplam nüfus, ilçe toplam nüfusunun % 65.4'ünü oluşturmaktadır; bu nedenle ilçe genelinde toplam çalışan nüfusun sektörel dağılımı bir anlamda ilçe merkezindeki durumu da yansıtmaktadır.

Şekil 4: Osmaneli İlçesi'nde Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı

Kaynak: Dincer ve Özaslan, 2004: 149.

Osmaneli ilçe merkezinde; Cumhuriyetin ilk yıllarından 1970'li yıllara kadar nüfusun büyük bölümü ipekböcekçiliği, tarım ve hayvancılık gibi faaliyetlerle uğraşırken; 1970'li yıllardan sonra sanayi yatırımlarına bağlı olarak nüfusun ekonomik yapısında değişmeler yaşanmaya başlamıştır. 1970'li yıllardan sonra ilçe merkezinde tarımın payı azalırken, sanayi ve hizmet sektörünün payı artmıştır.

B. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Kültürel miras sahip olduğu tarihsel, anı, artistik ve teknik, özgünlük, enderlik, grup ve ekonomik gibi birçok değer bakımından önemlidir. Bu nedenle kültürel mirasın korunması konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde pek çok çalışma sürdürülmektedir. Kültürel mirasın korunması konusunda yapılan çalışmalar, kültürel mirası koruma-kullanma ilkesi ışığında turizm amaçlı kullanıma kazandırarak bu sayede sürdürebilir korumanın sağlanması yönündedir.

Osmaneli ilçe merkezinde bulunan kültürel miras geçmişten günümüze yangınlar, ekonomik yetersizlikler gibi nedenlerle yeterince korunamamıştır. Ayrıca günümüzde Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması konusunda kapsamlı bir çalışma yoktur. Bu nedenle araştırmada Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın koruma-kullanma ilkesi ışığında turizme kazandırılarak korunmasının sağlanması konusunda bir farkındalık yaratmak ve koruma konusunda yapılabilecek çalışmalar için bir yol haritası hazırlamak hedeflenmiştir. Bu temel amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorulara yanıt bulunmaya çalışılacaktır:

1. Osmaneli ilçe merkezinde korunması gerekli kültürel miras yapılar ve değerler nelerdir?
2. Osmaneli ilçe merkezinde kültürel miras nasıl korunmalıdır?
3. Yerel halkın Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması konusundaki düşünceleri nasıldır?
4. Turizm, Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunmasına ne şekilde etki eder?
5. Yerel halkın ilçe merkezinde turizm konusunda düşünceleri nasıldır?

Elde edilen veriler ışığında Osmaneli ilçe merkezinde turizm ve koruma çalışmaları konularına katkıda bulunularak, yerel halkın konuya bakış açıları tespit edilmiştir. Kültürel mirasın korunması ve turizme kazandırılması yönünde Safranbolu ve Beypazarı örneklerinin geçirdikleri evreler karşılaştırılarak, Osmaneli ilçe merkezi açısından değerlendirilmiştir.

Tez alanı olarak Osmaneli ilçe merkezinin seçilmesinde buradaki kültürel mirasın varlığı; fakat korunamamış olması; daha önce ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizm ile ilgili bir çalışma yapılmamış olması etkili olmuştur.

Tez çalışması sonucunda, Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizmde kullanılması yönündeki çalışmalar adına bir yol haritası çizilmiştir.

Turizm coğrafyası ve kültürel mirasın korunması kapsamında ele alınan çalışmada öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Konunun kavramsal çerçevesine ilişkin yayınlar taranmıştır. Kültürel miras, kültürel mirasın korunması, kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması, koruma kullanma dengesi, turizm, kültür ve miras turizmi, kültür ve miras turizminin etkileri, Dünya'da ve Türkiye'de turizmin gelişmesi konuları üzerinde durulmuştur. Bütün bunların ortaya konulması amacıyla; kütüphanelerden ve çeşitli internet kaynaklarından ilgili yazınlar araştırılmış ve değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında, Türkiye İstatistik Kurumu, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Dünya Turizm Örgütü gibi kurumlardan elde edilen veriler, çalışmanın amacına uygun olarak düzenlenerek kullanılmıştır. Ayrıca araştırma kapsamında, Bilecik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nden 1/25000 ölçekli H23b2, H23b3, H24a1 ve H24a4 paftaları, Osmaneli Belediyesi'nden 1/1000 ölçekli kent planı, imar planı ve koruma amaçlı imar planları alınmış ve bu haritalar coğrafi bilgi sistemleri tabanlı bir yazılım olan ArcGIS 9.3 programı ile amaca uygun olarak çizilerek yeniden düzenlenmiştir.

Yerel halkın Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılması konusundaki düşüncelerinin ölçülebilmesi için anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 17 ve Microsoft Office Excel 2010 programlarında değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar; tablo ve grafikler haline dönüştürülerek görsel hale getirilmiştir, çapraz tablolama yöntemi ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkilerin dağılışları gösterilmiştir, ayrıca ki-kare bağımsızlık

testi ile belirlenen değişkenler arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler olup olmadığı sorgulanmıştır.

Yukarıda belirtilen amaçlar ve uygulanan yöntemlere bağlı olarak hazırlanan çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kültürel miras kavramı ve turizmle ilgili başlıca kavram ve tanımlar ele alınmıştır. İkinci bölümde Dünyada ve Türkiye'de turizmin ve kültür turizminin gelişimi ele alınmıştır ayrıca ülkemizde kültür turizmi ile ilgili önemli örnekler olan Safranbolu ve Beypazarı irdelenmiştir. Üçüncü bölümde, Osmaneli ilçe merkezinde bulunan mevcut kültürel miras ele alınmıştır. Dördüncü bölümde ise Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması için gerçekleştirilmiş çalışmalar ve yapılması gereken koruma ve turizm faaliyetleri ile bu konuda paydaşlara düşen görev ve sorumluluklara yer verilmiştir. Son bölümde, yerel halka uygulanan anket sonucunda yerel halkın koruma ve turizm konusundaki düşüncelerine yer verilmiştir.

C. Önceki Çalışmalar

Kültürel mirasın korunması ile ilgili uluslararası bir hareket yaratma fikri I. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkmıştır. Bu konu ile ilgili ciddi çalışmalara başlanması ise 1970'li yıllara denk gelmektedir. 1972 yılında Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi imzalanmıştır. Bu sözleşme sonrasında iki ayrı konuda odaklanılmıştır. Birincisi kültürel mirasın korunması, ikicisi doğal alanların korunması konusudur (UNESCO, 2011). Kültürel mirasın korunması ile ilgili olarak UNESCO birçok uluslararası bilimsel toplantı düzenlemiştir ve düzenlenen toplantılarda kültürel mirasın korunması ile ilgili anlaşmalar imzalanmıştır. Ulusal boyutta ise Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ona bağlı Kültür ve

Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu kültürel mirasın korunması ile ilgili çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca ülkemizde çeşitli sivil toplum kuruluşları kültürel mirasın korunması ile ilgili çalışmalar yürütmektedir ve konu ile ilgili çalışmalarını yayınlamaktadırlar.

Turizm eğer iyi bir şekilde planlanırsa ve yönetilirse kültürel mirasın korunmasında birçok olumlu etkide bulunur ve koruma konusuna katkı sağlar. Günümüzde en yaygın koruma politikası da kültürel mirasın turizmle birlikte kullanıma açılması ve bu sayede koruma-kullanma dengesinin sağlanmasıdır. Bu konu ile ilgili olarak McKercher ve Cross (2002) çalışmalarında turizm ve kültürel mirasın korunması arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. McKercher (2005), yayınladığı makalesinde, kültürel mirasın korunması ve turizm arasındaki ilişkiyi Hong Kong örneği üzerinde ele almıştır. Timothy ve Nyaupane (2009), kültürel mirasın korunması konusunda gelişmekte olan bölge ve ülkelerin tutumlarını ele almış ve kültürel mirasın korunmasında meydana gelebilecek zorluklar ve kültürel mirasın korunmasının yaratacağı fırsatlardan bahsetmişlerdir. Ayrıca miras turizminin kültürel miras üzerindeki etkilerini ele almışlardır.

Yerel ölçekte ise kültürel mirasın korunması konusunda yine farklı disiplinlerde yazarların çalışmaları bulunmaktadır. Ahunbay (2007), kültürel mirası tanımlayıp sınıflandırdıktan sonra, kültürel mirasın korunmasındaki ölçütleri belirlemiştir. Ayrıca kültürel mirasın korunmasında uygulanacak müdahale biçimlerinde restorasyon ve restorasyon tekniklerini ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Tarihi çevrenin korunması konusu üzerinde durmuştur ve koruma ile ilgili uluslararası tüzükleri ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Madran ve Özgönül (2011) ise çalışmalarında kültür ve tabiat varlıklarını açıklayarak, kültür varlıklarının

korunmasında karşılaşılan sorunları ele almışlardır. Ayrıca kültürel mirasın önemi ve sahip olduğu değeri açıklamışlardır. Bununla birlikte kültürel mirasın korunmasında ulusal ve uluslararası düzenlemeleri, koruma ile ilgili kurum ve kuruluşları tanıtmışlardır ve koruma sürecini ayrıntılı bir şekilde ele almışlardır. Ahunbay (2007) ve Madran ve Özgönül (2011) çalışmalarında konunun mimari boyutunu ile ilgilendikleri için, çalışmaları daha çok somut kültürel mirasın korunması ile ilgili konuları kapsamaktadır. Oğuz (2009) çalışmasında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması sözleşmesine göre, somut olmayan kültürel mirası tanımlayarak, konuyu Türk anlatı türlerine göre sınıflandırmıştır.

Konunun daha çok turizm boyutu ile ilgili olarak ise Richards (2001), kültürel turizmin Avrupa'da gelişmesi, bir pazar ürünü olarak kültürel çekicilikleri ele almıştır. Kültürel mirasın turizm amaçlı kullanımı ile ilgili olarak Willams (2003), kültürel yapıların turizm amaçlı kullanımı ve pazarlanmaları ile ilgili konulara değinmiştir. Ayrıca Sigala ve Leslie (2005) yine konunun turizm boyutu ile ilgili olarak, kültürel mirasın turizm amaçlı kullanımı ve kültürel mirasın yönetilmesi, kültür ve miras turizmi konuları üzerinde durmuşlardır.

Ülkemizde ise kültürel mirasın turizm amaçlı kullanımı konusunda Emekli (2003) çalışmasında kültürel mirası tanımlayarak, kültürel mirasın turizm yaklaşımıyla değerlendirilmesi konularını ele almıştır. Emekli (2005) ayrıca çalışmasında Avrupa ve Türkiye'de turizm politikalarını ele almıştır, bununla birlikte Türkiye'de kültürel turizme ilişkin yapılan çalışmaları değerlendirmiştir. Üçer vd. (2006) Beypazarı ilçe merkezinde kültürel değerleri ele alarak, buradaki kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması konusunu açıklamaktadır. Aklanoğlu (2010)

çalışmasında Beypazarı'ndaki somut ve somut olmayan kültürel mirası ele alarak, bunların turizm amaçlı kullanımı konusunu açıklamaktadır.

Osmaneli ilçe merkezi ile ilgili yapılmış çalışmalara baktığımızda ise, alan ile ilgili çok fazla çalışma olmamakla birlikte, mevut çalışmalar genellikle geleneksel evler ve onların mimari boyutları ile ilgilidir. Bu çalışmalar içersinde yalnızca Akkayan (1990) Osmaneli Kasabası'nı antropolojik açıdan ele almıştır. Yazar Osmaneli Kasabası'nda ekonomik ve sosyo-kültürel hayat ile ilgili konulara değinmiştir. Alana ilişkin olarak Pamir ve Yücel (2005), Osmaneli ilçe merkezinde ekonomik ve sosyal yaşamın mimariye etkisi, kentsel koruma ve kent mekânını koruma konularını ele almışlardır. Uluengin ve Saatçi (2009) Osmaneli elerinin mimari boyutu, yapı ustaları ve Osmaneli kitabeleri konuları üzerinde çalışmışlardır. Ünal (2007), Osmaneli ilçe merkezinde anıtsal yapıları ve bunların plan özellikleri ayrıca yapım sistemlerini irdelemiştir. Yargıcı (2007) ise Osmaneli ilçe merkezine ilişkin olarak çalışmasında, yerleşim özellikleri ve topografya kullanımı ile Keskinzade Muhtar Konağı ile çevre dokusunu ele almıştır.

I. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırma alanı ile ilgili bulgulardan önce konu ile ilgili kavramların değerlendirilmesi yararlı olacaktır. Bu nedenle, birinci bölümde, kültürel miras kavramı, kültürel mirasın önemi, kültürel mirasın korunmasında turizm ve koruma kullanma dengesi, kültürel mirasın korunmasında karşılaşılan güçlükler ile ilgili konular ele alınmaktadır. Ayrıca turizm kavramı, turizm türleri, kültür ve miras turizmi kavramları, Dünya'da ve Türkiye'de turizmin gelişmesi konuları ele alınmaktadır.

1.1. Kültürel Miras

Araştırma konusunun odak noktası olması sebebiyle bu bölümde öncelikle kültürel miras kavramı, kültürel mirasın önemi, günümüzde kültürel mirasın korunmasında kullanılan yöntem ve yaklaşımlar ile ilgili konular açıklanmaktadır.

1.1.1. Kültürel Mirasın Tanımı ve Kapsamı

Kültürel mirası tanımlamadan önce kültür ve miras kavramları üzerinde durmak yerinde olacaktır. Kültür kelimesinin etimolojik kökenine bakıldığında, Latincedeki tarım anlamına gelen Cultura kelimesi ile karşılaşılmaktadır (Gülcan, 2010: 101). Oysa günümüzde kültür; içinde bulunduğu disipline göre, çok farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Kültür, insanların düşündüğü (tavır, inanç, fikir ve değerler), yaptığı (davranış ve yaşayış biçimleri) ve oluşturduğu (sanat eserleri, el sanatları ve diğer kültürel ürünler) unsurları kapsamaktadır. Dolayısıyla kültür, süreçler (insanların düşünceleri ve yaşama biçimleri) ve bu süreçler sonucunda oluşan ürünleri (binalar, el sanatları, sanat ve gelenekler) kapsamaktadır (Aliağaoğlu,

2004: 51). Bu açıdan kültürün somut ve somut olmayan kültür olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. İnsanın ürettiği bütün araç ve gereç ve yapılar somut kültür elemanlarına; insanın ürettiği uygulamalar, anlatımlar, değerler, bilgi ve beceriler somut olmayan kültür elemanlarına örnektir.

Miras, sözlük karşılığı olarak bir neslin kendisinden sonra gelen nesle bıraktığı şeyler olarak tarif edilmektedir (Aliağaoğlu, 2004: 51). Başka bir tanımda miras; tarihsel, sanatsal, etnolojik, sosyolojik, antropolojik ve dil açısından korunmak için üstün değerde mekân, varlık ve olaylar olarak tanımlanmaktadır (Doğaner, 2003: 1).

Kültürel miras kavramı ise kısaca önceki nesillerin yarattıkları ve kuşaktan kuşağa aktardıkları maddi ve manevi kültür ürünleri olarak tanımlanır (Çetin, 2010: 183). Çok geniş bir kavram olan kültürel miras, tıpkı kültür kavramında olduğu gibi somut ve somut olmayan kültürel miras şeklinde iki grupta sınıflandırılmaktadır.

1.1.1.1. Somut Kültürel Miras

Somut kültürel miras; tarihi kasabalar, binalar, arkeolojik sitler, kültürel peyzajlar ya da taşınır kültürel özellikteki öğeler gibi kültürel değeri olan fiziksel, somut varlıkları içerir (Mckercher ve Cros 2002). Somut kültürel miras; taşınmaz kültürel miras ve taşınır kültürel miras olmak üzere ikiye ayrılır.

Taşınmaz kültür varlıkları anıtlar ve sitlerdir (Ahunbay, 2007: 22). Anıtsal yapılar toplumun; sosyal, dini, ekonomik, kültürel vb. ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere inşa edilmiş külliyeler, tiyatrolar, hanlar, camiiler, depolar, gazhaneler, eski atölyelerdir. Sitler ise korunacak özellikleri bulunan doğal ya da insan yapısı, ya da

ikisinin ortak ürünü olan alanlardır (Ahunbay, 2007: 23). Sitler*;* özelliklerine göre doğal, tarihi, arkeolojik, kentsel, kırsal ve karmaşık sit şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Taşınır kültürel varlıklar ise, her çeşit taşınabilir sanat eseri ya da miras varlıklarını, özellikle de korunmasız durumda olan varlıları içerir (Mckercher ve Cros 2002: 70). Resim, heykel, ikona, seramik kaplar, çini, cam, metal, deri eşya, halı, kilim gibi dokumalar, mobilya, mücevher, sikke, el yazması kitap gibi belge ve sanat eserleri taşınabilir somut kültürel varlıklardır (Ahunbay, 2007: 22).

1.1.1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

17 Ekim 2003 tarihinde UNESCO 32. Genel Konferansı'nda Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi imzalanmıştır. Somut olmayan kültürel mirasın uluslararası platformda kabul gören tanımı ve sınıflandırılması; bu sözleşmeye göre belirlenmiştir (Oğuz, 2009: 55). Bu sözleşmeye göre somut olmayan kültürel miras*;* toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel mirasın bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar, biçiminde tanımlanmıştır (Oğuz, 2009: 57). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ne göre, somut olmayan kültürel miras şu alanlarda belirtilmiştir:

- Dilin somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında bir araç işlevi gördüğü sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler. Konuyu Türk anlatı türleriyle sınırlayarak örneklendirecek olursak; mitler, efsaneler, masallar, destanlar, hikâyeler, ağıtlar, ninniler, türküler;

- Gösteri sanatları. Bu başlık altında değerlendirilebilecek Türk halkbilimi ürünleri ise; âşık icra ve fasılları, karagöz, meddah, orta oyunu, köy seyirlik oyunları gibi tiyatro örnekleri, halk müziği ve halk oyunları icraları;
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve festivaller. Doğum, sünnet, evlenme, askere uğurlama, ölüm gibi geçiş dönemi gelenek ve görenekleri, toy, şölen, bayram, yıl dönümü gibi her türlü geleneksel toplanma biçimleri ve bunlara dayalı geleneksel uygulamalar, inançlar;
- Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar. Halkın geleneksel kültürel yapı içinde oluşturduğu halk hekimliği, halk baytarlığı, halk meteorolojisi;
- El sanatları geleneği. Usta- çırak ilişkisi içinde öğrenilen ve seri üretime dayanmayan bakırcılık, kalaycılık, demircilik, semercilik, yorgancılık, sepetçilik gibi geleneksel meslekler (Oğuz, 2004: 10).

1.1.2. Kültürel Mirasın Önemi

Miras kaynaklar; bir kentin ya da ülkenin yaşamında önemli bir olaya ev sahipliği yaptığı için tarihsel bakımdan; dönemin teknik, yapısal ve süsleme özelliklerini gösterdiği için estetik ve teknik bakımdan önemlidir. Değişik dönemlerde yaşayan topluluklar ve onların sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal yaşamı ile ilgili olarak en somut bilgileri verdiği için eğitim ve bilim bakımından önem arz etmektedir. Kültürel miras aynı zamanda belge değeri taşıdığı için önemlidir. Kültürel miras, yaşam kültürünün zenginliğinin belgesi olarak kabul edilmektedir.

İster somut ister somut olmayan kültürel miras bir defa yok edildiğinde tekrar yerine yenisi getirilemez bu nedenle kültürel miras yenilenemez olması

bakımından da değer taşımaktadır. Aynı zamanda miras yapılar ve değerler bulunduğu yer dışında dünyanın başka hiçbir yerinde görülemeyeceği için ender olması bakımından da önemlidir.

Kültürel miras kaynakları ulusal kimliğin bir parçası olduğu için milli bakımdan önemlidir, ayrıca tüm insanlığın ulaştığı teknik, estetik, bilimsel, sanatsal düzeyi göstermesi bakımından evrensel açıdan önemli kabul edilmektedir.

Kültürel miras ekonomik açıdan da önem taşımaktadır. İnsanlar kültürel bir varlığı ya da değeri sahip olduğu bilimsel, eğitim, tarihsel, teklik vb. önemlerinden dolayı ziyaret etmek istemektedirler. Bu sayede kültürel miras, turizmle birlikte ekonomik bir değer kazanmaktadır.

1.1.3. Kültürel Mirasın Korunması

Kültürel mirasın neden korunması gerektiği konusunda pek çok ulusal ve uluslararası toplantılar düzenlenmiş ve kültürel mirasın önemi hakkında çeşitli yayınlar ortaya konulmuştur. Kültürel mirasın korunması tartışmasız ulusal ve uluslararası ölçekte oldukça önemlidir; çünkü miras yapı ve değerler tüm insanlığa aittir.

Günümüzde kültürel mirasın korunması ile ilgili Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme, Avrupa Kültür Konvansiyonu, Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi, Avrupa Arkeolojik Mirasının Korunması Sözleşmesi, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi gibi pek çok uluslararası anlaşma yapılmıştır. Bunun yanında kültürel mirasın koruması ile ilgili Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), Avrupa Konseyi, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS), Europa Nostra, Uluslararası Doğa

Koruma Birliği (IUCN), Kültür Varlıklarının Korunması ve Onarım Çalışmaları Uluslararası Merkezi (ICCROM) vb. pek çok uluslararası kurum bulunmaktadır. Bu kurumların yaptıkları çalışmalar ve aldıkları kararlar kültürel mirasın korunması konusunda kimi zaman bağlayıcı, kimi zaman tavsiye niteliğinde olmaktadır.

Uluslararası çalışmalar dışında, ülkeler sahip oldukları kültürel mirasın korunması konusunda ulusal çalışmalar da yürütmektedir. Örneğin ülkemizde kültürel mirasın korunması konusunda çalışmaları; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulları, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, gibi kurumlar yürütmektedirler. Ayrıca yerel yönetimlere bu konuda göre ve sorumluluklar düşmektedir. Buna ek olarak, TMMOB Mimarlar Odası, Çekül Vakfı, Tarihi Kentler Birliği, Tarihi Türk Evleri Derneği, Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği gibi sivil toplum kuruluşları kültürel mirasın korunması konusunda konusunda çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Gerek ülkemizde gerek dünyada koruma çalışmaları genel olarak üç aşamaya ayrılmaktadır. İlk aşama kültürel mirasın tespit ve tescil işlemidir. Sınırları belli bir alanda arkeolog, sanat tarihçisi, mimar vb. uzman ekiplerce korunmaya değer kültürel miras yapılar ve değerler tespit edilir ve ayrıntılı bir envanteri tutulur. Envanterin birincil amacı tescil kararlarını aldırmak ve kültürel miras hakkında düzenli bir arşiv oluşmasını sağlamaktır. Tespit (saptama) ve tescil (belgeleme) işlemleri sırasında kültürel miras; mimari, sanatsal, estetik vb. yönlerden incelenir, yapılardaki bozulmalar ve nedenleri belirlenir ve ikinci aşamada seçilecek koruma teknikleri için ön bilgiler elde edilir.

Kültürel mirasın korunması çalışmalarında ikinci aşama kültürel mirasın korunması için uygulanacak müdahale biçiminin seçilmesidir. Her miras yapısına aynı şekilde müdahale etmek söz konusu değildir. KTVKYK'nın 05.11.1999 tarih ve 660 sayılı ilke kararı müdahaleleri; bakım, basit onarım, esaslı onarım (restorasyon) ve yeniden yapma (rekonstrüksiyon) olarak dört grupta ele almıştır (Madran ve Özgönül, 2011: 150).

- Bakım: Herhangi kapsamlı müdahaleyi gerektirmeyen, herhangi yapı malzemesinin ya da elemanının değişmesi yerine, yerinde yapılacak basit müdahalelerle yapının sorunlarının çözülmesini amaçlar. Yapının nem almamasını sağlayan önlemler, boya ve badananın yenilenmesi, niteliğini yitirmiş kapı ve pencere gibi elemanların sağlamlaştırılması bakım kapsamında gerçekleştirilebilecek müdahalelerdir (Madran ve Özgönül, 2011: 151).
- Basit Onarım: Bakım olarak tanımlanan işlemlerden daha fazlasını gerektiren bir müdahale türüdür. Duvarların bozulmuş malzemelerinin aynı malzeme ve teknik kullanılarak yenilenmesi, kapı, pencere, döşeme, tavan ve çatıların niteliğini ve taşıma gücünü yitirmiş olan bölümlerin yerine aynı boyut ve biçimde ahşap kullanılarak yenilenmesi, iç ve dış sıvaların, badanaların bozulmuş olan bölümlerin aynı malzeme kullanılarak yenilenmesi; sıhhi tesisat ve elektrik tesisatının çağdaş gereçler kullanılarak değiştirilmesi basit onarım kapsamında gerçekleştirilebilecek müdahalelerdir (Madran ve Özgönül, 2011: 152).
- Restorasyon: Yapının rölöveye dayanan restitüsyon ve restorasyon projeleri ile diğer ilgili belgelerin içerikleri ve ölçekleri koruma kurulunca belirlenen

müdahalelerdir. Restorasyon uygulamalarında yapının günümüze ulaşmış sosyal-kültürel ve tarihi, kimliğini oluşturan mekânsal, biçimsel ve yapısal özellikleri ve çevre içindeki özgün konumunun korunması; yapıların tarihsel ve sosyo-kültürel değer taşıyan eklerinin korunması; yeni işlev verilecek yapılarda eklerin niteliği ve korunması gerekli kültür varlığıyla bütünleşmesi en temel ilkelerdir (KTVKYK, 1999).

- Rekonstrüksiyon: Çeşitli nedenlerden dolayı yıkılan yapıların aynı anlamda yeniden yapılmasıdır. Çeşitli nedenlerle yıkılmış olan kültürel varlığın; yapı kalıntısı, rölöve, fotoğraf, görsel arşiv belgesi vb. eldeki mevcut belgelerden yararlanmak suretiyle, yapının kendi parselinde bulunduğu yere özgün şeması ile ve yapım tekniği kullanılarak tekrar inşa edilmesidir.

Koruma yöntemleri arasında özellikle restorasyon, daha çok uygulama olanağı bulmaktadır. Restorasyon dışındaki diğer koruma yöntemlerine ise daha seyrek başvurulmakla birlikte önemli görülmektedir (Yıldız, 2011: 21-22).

Kültürel mirasın korunması çalışmalarında üçüncü aşamayı kültürel mirasın çağdaş yaşamda değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Günümüzde modern koruma düşüncesi yaşam çevresini geçmişte dondurmaya çalışan anlayış değil, geçmişteki öğelerin bir bölümünü koruyarak yeni değişmelerin eklemlenmesiyle çevreyi zenginleştirici ve geliştirici bir anlayış olması yönündedir (Tekeli, 2009: 100).

Bu anlayışa göre; günümüzde antik kentler turizm amaçlı kullanılmakta, geleneksel mimari özellikleri korunarak turizme kazandırılmakta ve mutfak kültürleri tanıtılmakta, el sanatları birer turistik ürün olarak kullanılmaktadır. Bu durum kültürel mirasın turizm sayesinde canlılığını koruduğunu ve turizm sayesinde koruma konusuna daha çok önem verildiğini göstermektedir. Kültürel miras, sahip olduğu

değerlerden dolayı turizmde önemli çekicilikler yaratmaktadır. Bu yüzden kültürel mirasın yaşatılarak korunmasında turizm önemli bir unsurdur.

1.1.3.1. Kültürel Mirasın Korunmasında Turizm ve Koruma-Kullanma Dengesi

Turizmin kültür ve miras varlıklarının korunmasında geniş kapsamlı bir etkiye sahip olduğu gelişmiş ülkelerce kabul görmektedir (McKercher ve Cros, 2002: 60). Diğer yandan ise, turizm ve kültürel mirasın korunması konuları arasında genellikle ters bir ilişki olduğu kabul edilmektedir.

Her iki yaklaşımın da haklı nedenleri vardır. Eğer kültürel miras iyi yönetilmezse, turizm kontrol edilmezse kültürel varlıklar; aşırı kullanım, yanlış kullanım, vb. nedenlerden kaynaklanan sorunlardan ciddi şekilde zarar görmektedir (McKercher ve Cros, 2002: 59).

Turizmin kontrolsüz ve plansız bir şekilde geliştiği, koruma-kullanma dengesinin sağlanamadığı durumlarda, turizmin olumsuz etkileri ortaya çıkar ve turizm, kültürel mirası olumsuz etkiler. Buna göre turizmin kültürel mirasa olumsuz etkilerinden bazıları aşağıda açıklanmıştır.

Turizmin Olumsuz Etkileri

1. Turistlerin aşırı kullanımı: Bu durum yerel halkın yer değiştirmesine, aşırı kalabalığa, park sorununa, çöp ve gürültü problemine, su ve yakıt gibi müşterek kaynakların kapasitesinin üzerinde kullanılmasına neden olmaktadır.

2. Ekonomik anlamda turizme bağlılık: Toplumun büyük bir bölümü ekonomik gelir elde etmede turizme bağlı olur, bu da diğer geleneksel faaliyetlerin azalmasına neden olur.
3. Turistlerin tutumları: Eğer turistler gittikleri yerlerde; yerel geleneklerle alay etme, kutsal alanlara saygısızlıkta bulunma gibi ziyaretçi etiğine uymayan davranışlarda bulunurlarsa gittikleri destinasyonu olumsuz etkilemiş olurlar.
4. Turizm altyapısının plansız gelişimi: Turistlerin konforu için görsel çekiciliklerin ve ziyaretçi deneyimlerinin değiştirilmesini içermektedir (McKercher ve Cros, 2002: 60). Turistleri memnun etmek adına tarihi yapıya uygun olmayan yapı ve tesislerin inşa edilmesi kültürel miras alanlarını olumsuz etkilemektedir.
5. Kültürel özellikler üzerinde kontrolün kaybedilmesi: Eğer kültürel özellikler telif hakkı ya da özel koruma yasaları kapsamına alınmamışsa; toplumlar ve geleneksel yaşamı sürdürenler; el sanatları, müzik, gibi kültürel özellikler üzerinde kontrolü kaybedebilirler.
6. Kültürel varlıkların fiziksel bozulması: Kaynakların ticari amaçlı bir meta olarak görülmesi, kültürel varlıklar zarar gördüğünde onlara müdahale edilmemesi, kültürel varlıkların etrafında doğal yıkımı hızlandıran süreçlerin (erozyon vb.) önüne geçilmemesi, yerel halkın gelenek- görenek ve kültürünü terk etmesi durumlarında turizme bağlı olarak bu etki meydana gelir.

Turizm; bilinçli, planlı ve kontrollü bir şekilde yürütüldüğü takdirde ve koruma kullanma dengesinin sağlandığı durumlarda kültürel mirasın korunmasında olumlu etki edecektir. Turizmin kültürel mirasın korunmasında olumlu etkilerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Turizmin Olumlu Etkileri

1. Kültürel varlıkların düzgün bir şekilde sunulması; turistlerin koruma gereksinimlerini anlamalarını ve kültürel mirasın önemli olduğunu akılda tutmalarını sağlamaktadır.
2. Turizmle gelen fırsatlar artmaktadır ve yerel ekonomiler daha girişimci hale gelmektedir.
3. Turizmden elde edilen gelirler, doğrudan yerel alt yapının ıslah edilmesini sağlamaktadır.
4. Turizmle birlikte yerel kültürler yeniden canlanmaktadır.
5. Turistlerle yaşanan kültürel alışveriş, toplumların kültür farklılıklarına olan hoşgörüsünün artmasını sağlamaktadır.
6. Turizmden elde edilen gelirler; kültürel mirasın belgelenmesi, planlanması ve yönetilmesi için ekonomik kaynak yaratmaktadır (McKercher ve Cros, 2002: 61- 62).

1.1.3.2. Kültürel Mirasın Korunmasında Karşılaşılan Güçlükler

Kültürel mirasın korunması konusunda politik, ekonomik konular dâhil çok sayıda güçlük yaşanmaktadır. Kültürel mirasın korunması konusunda karşılaşılan güçlüklerden bazıları şunlardır:

- Ekonomik Kısıtlamalar: Özellikle az gelişmiş bölgelerde koruma ve muhafaza için ayrılan fon çok kısıtlı olmaktadır, bu da kültürel mirasın düzgün bir şekilde muhafaza edilmesine izin vermemektedir.
- Özel Mülkiyet ve İkamet**:** Korumaya değer kabul edilen pek çok tarihi bina özel mülkiyete aittir ve genellikle bu yapılara sahip olan insanlar, bunların

restorasyon ve bakım masraflarını karşılama gücüne sahip değildirler (Naidu 1994'e atfen Timothy ve Nyupan, 2009: 22).

- Yanlış Koruma: Bütçe eksikliği; eserlerin uzman olmayan ekiplere teslim edilmesi ve yanlış restorasyon tekniklerinin uygulanmasına yol açmaktadır (Malisius, 2003: 37'e atfen Timothy ve Nyupan, 2009: 27).
- Modernizasyon-Kalkınmaya Karşı Koruma: Şehirlerin büyümesi, nüfus artışı ve ekonomik baskının artması, yeni binaların hızla çoğalması; özellikle şehirsel alanların yakınlarında bulunan miras ürünlerini tehtid etmektedir. Eski binaları korumanın ekonomik gerekçesi nedeniyle, modernizasyon ve gelişme adı altında bu yapılar yok edilmektedir (Timothy ve Nyupan, 2009: 29).
- İşbirlikçi ve Bütüncül Yönetimin Eksikliği: Devlet kurumları, kamu ve özel sektör arasında işbirliği ve koordinasyonun olmaması kültürel mirasın korunmasında karşılaşılan en önemli güçlüklerden biridir.
- Toplumsal İrade Eksikliği: Yoksulluk ve Farkında Olmama: Özellikle geri kalmış bölgeler koruma konusuna şüphe ve cehaletle bakmaktadırlar. Koruma ve muhafazayı geri kalmışlık ve modernite karşıtlığı olarak görmektedirler. Bu durumda; önemli tarihi bina ve anıtlar gelişme ve kalkınma zihniyeti adı altında modern yapılarla yer değiştirmektedir (Timothy ve Nyupan, 2009: 31).
- Hükümetlere Ait Eksiklikler: Devletin çeşitli kademelerindeki bireyler diğer kamu hizmetleri mali sıkıntılar içindeyken, kültürel mirası pahalı bir lüks olarak görebilmektedirler. Bu yüzden özellikle az gelişmiş bölgelerde kültürel

mirasın korunmasına çok fazla öncelik verilmemektedir (Hernández Llosas 2001'e atfen Timothy ve Nyupan, 2009: 32).

Karşılaşılan güçlüklere rağmen kültürel mirasın korunması pek çok fırsatı da beraberinde getirmektedir. Kültürel mirasın korunması öncelikle turizm endüstrisini desteklemektedir. Miras alanlarında turizmin gelişmesi, orada yaşayan yerel insanların gelir ve yaşam standartlarını yükseltmektedir. Ayrıca, turizmin çoğaltan etkisi sayesinde, buralarda tarımsal üretim, altyapı ve üstyapı yatırımları artmaktadır.

1.2.Turizmle İlgili Başlıca Kavramlar ve Tanımlar

Araştırmada, Osmaneli ilçe merkezinde bulunan kültürel mirasın turizm amaçlı kullanıma kazandırılarak yaşayabilirliğinin sağlanması hedeflenmektedir. Çalışma alanı ile ilgili bulgulara geçmeden önce bu bölümde turizmle ilgili belli başlı kavramların, kültür ve miras turizminin açıklanması konunun anlaşılması bakımından yararlı olacaktır.

1.2.1. Turizm ve Turist

Turizm, halk dilinde bilinen bir kelime olmasına rağmen terim olarak çeşitli ayrımlara ve yorumlara konu olmaktadır. Çünkü turizm sözcüğü çeşitli disiplinlerde (coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, tarih, psikoloji vb.) kullanılmaktadır ve bu disiplinlerin turizme bakış açıları farklı olduğundan farklı kavramsal yapılar ve tanımsal problemler ortaya çıkmaktadır (Williams, 2003: 2).

Turizm birçok disiplinde farklı yazar ve kurumlarca ele alındığından bugüne kadar turizmle ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. Turizmin en kapsamlı tanımı

Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği tarafından yapılmıştır. Bu kuruma göre turizm; insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına seyahatleri ve buralardaki, genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü olarak tanımlanmıştır (AIEST'e atfen Kozak vd. 2010: 3).

Görüldüğü üzere turizm çeşitli olay ve ilişkileri bir arada kapsayan karmaşık bir konudur. Bu yüzden turizm terimini açıklarken turist kavramının da açıklanması gerekmektedir. Haziran 1991'de Kanada Ottawa'da, Ottowa International Conference on Travel and Tourism Statistics adında bir konferans gerçekleştirilmiştir. (Goeldner ve Ritchie, 2009: 7). Konferansta kabul edilen tanıma göre, turizme katılarak seyahate çıkan herkes, Dünya Turizm Örgütü'nün (WTO) önerisine uygun olarak ziyaretçi şeklinde anılacaktır. Ziyaretçiler uluslararası ziyaretçiler ya da iç ziyaretçiler olarak gruplanabilecektir. Uluslararası ziyaretçiler de 24 saatten çok kalanlar ve ziyaret ettikleri ülkede bir gece geçirmeden aynı gün geri dönenler (günübirlikçiler) olarak ayrılabilmektedir. İç ziyaretçiler ise kendi ülkesi içinde bir başka yere 12 ayı geçmeyecek bir süre için giden, seyahat amacı ziyaret olan kişileri ifade etmektedir (Özgüç, 2007: 14).

1.2.2. Turizm Türleri

Turizm çok çeşitli faktörlerle ilişkili olduğu için turizm türlerini sınırlamak veya belirli kalıplara sokmak zorlaşmaktadır (Emekli, 1998: 31). Yapılan sınıflamalar genel olarak fikir vermek amacıyladır. Turizm sınıflandırılırken, turistin geldiği yer, turist sayısı, turizme katılanların yaşı, amacı vb. çeşitli ölçütler

kullanılmaktadır. Turizmin sınıflandırılmasında kullanılan ölçütlerden biri de katılanların amacına göre yapılan sınıflandırmadır. Kültür turizmi bu grup içinde yer almaktadır (Tablo: 2). Miras turizmi de kültürel turizmin bir alt dalıdır.

Tablo 2: Turizmin Sınıflandırılması

Kullanılan Ölçütler	**Turizm Şekli**
Turistin Geldiği Yere Göre:	İç Turizm ve Dış Turizm
Turist Sayısına Göre:	Bireysel, Grup, Kitle Turizmi
Katılanların Yaşına Göre:	Gençlik Turizmi, Yetişkin (Orta Yaş) Turizmi Yaşlılık (Üçüncü Yaş) Turizmi
Katılanların Amacına Göre:	1. Dinlenme (Rekreasyon)Turizmi, *2.* **Kültürel Turizm** 3. Sportif Turizm 4. Ekonomik Turizm 5. İnanç Turizmi 6. Kongre Turizmi 7. Akarsu Turizmi

Kaynak: Emekli (1998); Usta (1992); Toskay (1983)'e göre düzenlenmiştir.

1.2.2.1. Kültür Turizmi

Kültür turizmi ya da kültürel turizm, çeşitli kaynaklarda farklı biçimlerde ve farklı bakış açılarına göre tanımlandığından, kültür turizmi kavramının açıklanması oldukça zordur. Kültürel turizmin tanımlanmasında çeşitli ölçütler kullanılmaktadır.

Birçok yazar ve kuruluş kültürel turistin diğer turistlerden farklı nedenlerle güdülendiklerini ve bu yüzden kültürel turizmin tanımlanmasında güdülenmenin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (McKercher ve Cros: 2002: 4). Bu bakımdan WTO güdülenmeyi dikkate alarak kültürel turizmi; kişilerin temelde inceleme gezisi, gösteri sanatları, kültürel turlar, festival ve diğer organizasyonlara katılmak, doğa incelemeleri, folklor, sanat, hac yolculuğu gibi güdülenmeler sonucunda

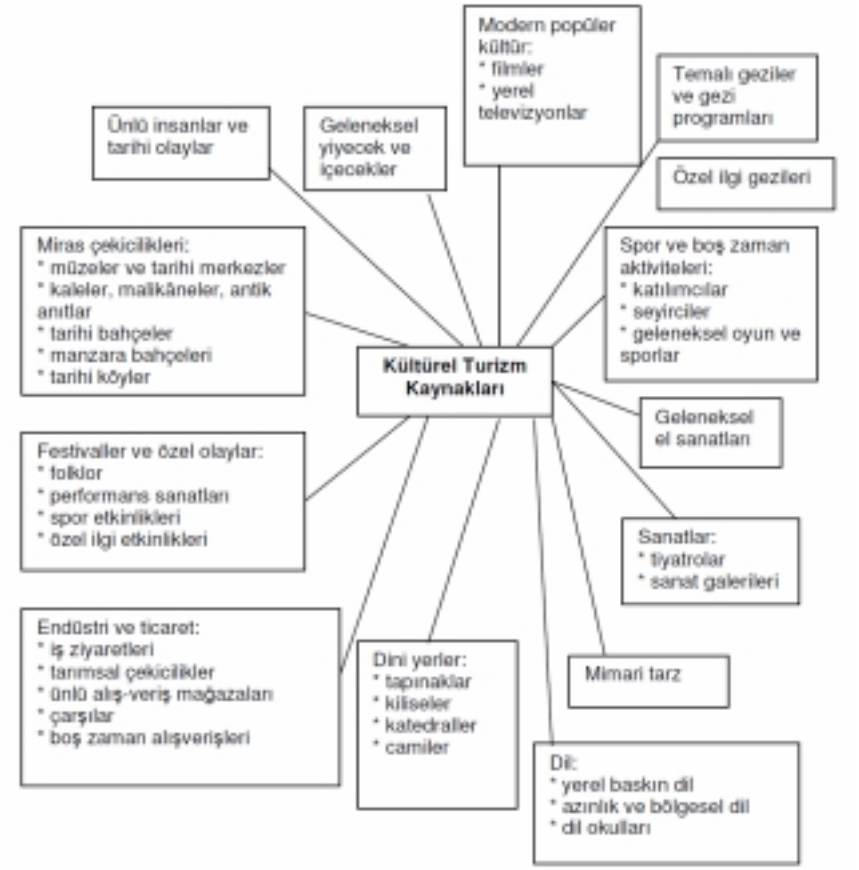
gerçekleştirdiği hareketler şeklinde tanımlamıştır (McKercher ve Cros: 2002: 4). Güdülenme dikkate alınarak yapılan bir diğer tanımda kültürel turizm; kişilerin tamamen ya da kısmen bir toplumun, bölgenin, grubun ya da kuruluşun; tarihi, sanatsal, bilimsel özellikleri ya da yaşam biçimi ve miras sunumlarına motive olup bunları ziyaret etmesi, şeklinde tanımlanmıştır (McKercher ve Cros: 2002: 4).

Kültürel turizmde eğlenmenin yanında turistlerin, kültürel deneyim yaşamaları ve bilgi edinmeleri, yerel toplumların kültürel çevreleri ve onların mirasları ile ilgili bir şeyler öğrenmeleri beklenir (McKercher ve Cros: 2002: 4-5). Bu yüzden kültürel turizmin tanımlanmasında kullanılan bir diğer yaklaşım deneyim kazanma ve yeni bilgiler öğrenmedir. Bu yaklaşıma göre kültürel turizm; kişilerin normal ikamet alanlarından, kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için, yeni bilgi ve deneyimler edinmek niyetiyle kültürel çekiciliklerin bulunduğu alanlara gerçekleştirdikleri hareketler, olarak tanımlanmıştır (Richards, 2001: 37).

Kültürel turizmle ilgili tanımlamaların arttırılması mümkündür. Ancak birkaç cümle ile verilen tanımlarla kültürel turizmin kapsamının anlaşılması mümkün değildir. Doğası gereği, kültürel turizmin sınırları belirsizdir, ne kültürel turizmin kaynaklarına ne de turistlerin onları kullanmasına kesin karakteristikler yüklemek neredeyse imkânsızdır (McKercher ve Cros: 2002: 5).

Kültür turizmi kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için kültür turizmi çekiciliklerinin yani kaynaklarının da ele alınması gerekmektedir. Kültürel turizm kaynakları, Şekil 5'te ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Şekil 5: Kültürel Turizm Kaynakları

Kaynak: Swarbrooke, 1999: 306'ya atfen Uygur ve Baykan, 2007: 36.

Çekicilikler bir destinasyonun talep görmesini sağlar ve o destinasyonun ziyaret edilmesi için neden oluştururlar. Ancak bu kaynakların kültürel turizm potansiyeli olarak değerlendirilebilmesi için, turistler tarafından kullanılabilecek ürünlere dönüştürülmesi gereklidir. Kültürel kaynakların kullanılması sağlanmazsa bunlar potansiyel bir turizm çekiciliği yaratmaz (McKercher ve Cros: 2002: 101).

1.2.2.2. Miras Turizmi ve Kültürel Miras Turizmi

Miras, doğal ve kültürel kaynaklı olarak iki şekilde tasnif edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında miras turizmini kültürel miras turizmi ve doğal miras turizmi

olarak ikiye ayırmak gerekir (Doğaner, 2003: 2). Kültürel miras turizmi araştırma konusu ile doğrudan ilgili olduğu için daha çok bu kavram üzerinde durulacaktır.

Kültürel miras turizmi ile ilgili pek çok tanımlama yapılmıştır. Yapılan tanımlamaların kimisinde kültürel turizmde olduğu gibi; turistin güdü ve algıları esas alınmıştır. Buna göre miras turizmi, turistin algı ve güdülenmesine bağlı olarak tarihi bir yeri ziyaret etmesine dayanan, turizmin bir alt grubu olarak tanımlamıştır (Sigala ve Leslie, 2005: 7).

Bir başka yaklaşımda ise; miras turizminin tanımlamasında temelde geçmiş ve nostalji duygusu benimsenmektedir. Bu yaklaşıma göre miras turizmi; şimdiki zamanda geçmişi canlandıracak fırsatlar sunan özel bir turizm şekli olarak tanımlanmıştır (Sigala ve Leslie, 2005: 8). Miras turizmi; geçmişteki ve nostaljik çeşitli kültürel peyzajları ve yapıları görmeye dayalı özel bir seyahat alanı olarak tanımlamıştır (Sigala ve Leslie, 2005: 8).

Tanımlardan anlaşıldığı üzere kültürel miras turizmi daha çok tarihsel değerlerle ilişkilendirilmiştir. Bu yüzden miras turizmi tarihi turizmle eş tutulmaktaydı. Ancak son on yılda bu kavram; ulusların tarihi, kültürü, yaban hayatı ve peyzaj özellikleri ile ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkilendirme sonucunda, miras turizminin kapsamında ve miras turizmi kaynaklarında son zamanlarda değişmeler olmuştur.

Miras turizmi ile ilgili çekicilikler, birçok yazar tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır ancak miras turizmi çekiciliklerini en kapsamlı ele alan yazarlardan biri de Printice'dir. Printice (1994), miras turizmi çekiciliklerini dokuz başlık altında değerlendirmiştir (Tablo: 3).

Tablo 3: Miras Turizmi Çekiciliklerinin Sınıflandırılması

Doğa Tarihi ve Bilimsel Çekicilikler: *Doğal kaynaklar ve izleri;* hayvanat bahçeleri, akvaryumlar, vahşi yaşam parkları ve soyu tükenmekte olan türler; *teknoloji merkezleri;* bilimsel müzeler, jeomorfolojik ve jeolojik alanlar (mağaralar, boğazlar, tepeler ya da şelaleler).
Tarımsal ve Endüstriyel Çekicilikler: Çiftlikler ve tarım müzeleri, taş ocakları, maden ocakları, fabrikalar, bira fabrikaları, içki fabrikaları ve endüstri müzelerini içermektedir.
Ulaşım Çekicilikleri: Ulaşım müzeleri, işler durumdaki buharla çalışan demiryolu hatları, kanallar ve tersaneler, korunmuş gemiler, uçaklar ve havacılık gösterileri.
Sosyokültürel Çekicilikler: Tarihi alanları, kırsal ya da sanayi yaşamı müzelerini, kostüm müzelerini içerir.
Yapısal (Bina) Çekicilikler: Görkemli evler, dini binalar (katedraller, kilise ve camiler, türbeler).
Askeri Çekicilikler: Kaleleri, savaş alanlarını, askeri tersaneleri ve askeri müzeleri kapsar.
Manzara Çekicilikleri: Tarihi kasaba ve köyler, ulusal parklar, miras kıyı şeritleri ve deniz manzarası
Sanatsal Çekicilikler: Galeriler, tiyatro ya da konser salonları ve gösterileri, sanat festivalleri
Tarihi Şahsiyetlerle İlgili Çekicilikler: Yazar, sanatçı, besteci, politikacı, askeri liderler vs. ve bu şahsiyetlere ait ev ve çalışma alanlarını kapsar.

Kaynak: Prentice 1994'e atfen Williams, 2003: 183.

Kültür ve miras turizmi çekicilikleri karşılaştırıldığında; her ikisinde tanımlanan ve her ikisinde aynı olan bazı çekicilikler olmakla beraber, kültür turizmi daha geniş kapsamlıdır. Geçmişten miras kalmış olan gelenekler, müzik, dans, dil, din, mutfak kültürü ve yemek pişirme tarzları ve festivaller gibi somut olmayan kültürel miras ve anıtlar, tarihi binalar, çiftlikler, kaleler, evler, müzeler ve arkeolojik kalıntılar gibi somut kültürel miraslar; kültür ve miras turizminin çekicilikleri olarak kabul edilmektedir.

Kültür turizmi, bütün bunları kabul etmekle birlikte yaşayan kültürleri de içine aldığından miras turizminden ayrılır. Bir diğer fark ise miras turizminin doğal miras kaynaklarını da içermesidir. Bu açıdan doğa turizminin konusu içine girerse de doğa turizminin miras değerleri dışında, doğanın her parçasını içine almasıyla ondan ayrılır (Doğaner, 2003: 1).

II. BÖLÜM: DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE TURİZMİN GELİŞİMİ

Bu bölümde Dünya'da ve Türkiye'de turizmin gelişimi; turist sayıları, turizm gelirleri, turizmin bölgesel ve ülkesel ölçekte dağılışı ayrıca seyahat amaçlarına göre turizm konuları ile ele alınmaktadır. Turist sayıları, turizmden elde edilen gelirler ve turistlerin turizm faaliyetlerine katılma nedenlerinin çeşitli kurumlardan alınan istatistikî verilerle incelenmesi, turizmin nasıl kırsal-uzak bölgelerde dahi gelişebildiğinin anlaşılmasında yardımcı olacaktır.

2.1. Dünya'da Turizmin Gelişimi

Uluslararası turizm 1950'den 2010'a kadar turist sayıları bakımından % 3596 oranında, turizm gelirleri bakımından ise % 43661oranında büyümüştür (WTO, 2006a; 2006b; 2011). 1950'de Dünya'da uluslararası turizme katılanların sayısı yalnızca 25.3 milyon, turizm gelirleri de 2.1 milyar $ iken 2010'da uluslararası turist sayısı 935 milyon, turizm gelirleri ise 919 milyar$ dolayına yükselmiştir (Tablo: 4).

Dünya Turizm Örgütü'nün uzun dönemli tahminlerine göre; uluslararası turizme katılanların sayısı ve turizm gelirlerindeki bu artışların devam etmesi beklenmektedir. Dünya Turizm Örgütü'nün turizm 2020 Vizyonu tahminleri; uluslararası ziyaretçilerin 2020'de yaklaşık 1.6 milyar kişi, uluslararası turizm gelirlerinin ise 2 trilyon dolar civarına ulaşacağı yönündedir.

Tablo 4: Uluslararası Turizmin Gelişim Seyri

Dönemler	Turist Sayısı (Milyon kişi)	Değişim Oranı (%)	Gelirler (Milyar $)	Değişim Oranı (%)
1950-1960	25.3-69.3	173.9	2.1-6.9	228.6
1960-1970	69.3-165.8	139.2	6.9-17.9	159.4
1970-1980	165.8-278.1	67.7	17.9-104.4	483.2
1980-1990	278.1-439.5	58	104.4-270.2	158.8
1990-2000	439.5-687.0	56.3	270.2-481.6	78.2
2000-2010	687.0-940.0	36.1	481.6-919	90.8

Kaynak: WTO, 2006a; 2006b; 2011.

Dünyada en çok turist çeken alanlar sanayileşmiş ülkelerin bulunduğu Avrupa ve Amerika kıtaları ile Asya ve Pasifik ülkeleridir (Özgüç, 2007: 210). Ancak turizm faaliyetlerinin dünyanın diğer yerlerine yayılmasıyla Avrupa'nın payı giderek azalmaktadır. Amerikalar (en çok ABD) uzun yıllardır ikici iken artık üçüncü durumdadır. Doğu Asya/Pasifik bölgesi ise dünya turizm hareketlerinde en hızlı büyüme oranını sergileyerek ikinci duruma yükselmiştir (Tablo: 5).

Tablo 5: Dünya Turizminin Turist Sayılarına Göre Bölgesel Durumu

Bölgeler	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010
Dünya	25.3	69.3	165.8	278.1	439.5	687.0	940.0
Avrupa	16.8	50.4	113.0	178.5	265.6	395.9	476.6
Asya ve Pasifik	0.2	0.9	6.2	23.0	56.2	110.5	203.8
Amerikalar	7.5	16.7	42.3	62.3	92.8	128.1	149.8
Ortadoğu	0.2	0.6	1.9	7.1	9.6	24.2	60.3
Afrika	0.5	0.8	2.4	7.2	15.2	28.3	49.4

Kaynak: WTO, 2006a; 2011.

Dünya turizmine ülkeler açısından bakıldığında da turizmin bölgesel dağılışındaki genel özellikler gözlenir (Özgüç, 2007: 210). 2009'da çoğu destinasyondaki azalmaya rağmen, en çok turist çeken on ülke sıralamasında çok az

bir değişim yaşanmıştır. Uluslararası varışlarda ve gelirlerde ilk üç ülke aynıdır (Fransa, İspanya, ABD); ancak sıralamaları farklıdır (Tablo: 6).

Tablo 6: Uluslararası Turist Varışlarında ve Gelirlerinde İlk 10 Ülke

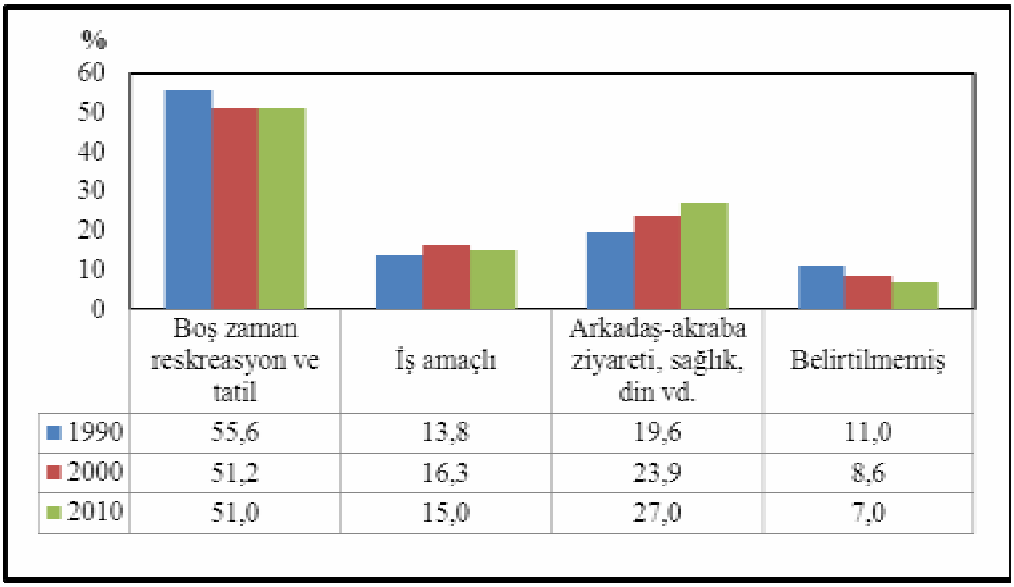
		Yıllar (milyon/kişi)		Değişim (%)				Yıllar US $		Değişim (%)	
N	**Ülke**	**2009**	**2010**	**09/08**	**10/09**	**N**	**Ülke**	**2009**	**2010**	**09/08**	**10/09**
1	**Fransa**	76.8	76.8	-3.0	0.0	**1**	**ABD**	94.2	103.5	-14.7	9.9
2	**ABD**	55.0	59.7	-5.1	8.7	**2**	**İspanya**	53.2	52.5	-13.7	-1.2
3	**Çin**	50.9	55.7	-4.1	9.4	**3**	**Fransa**	49.4	46.3	-12.7	-6.2
4	**İspanya**	52.2	52.7	-8.8	1.0	**4**	**Çin**	39.7	45.8	-2.9	15.5
5	**İtalya**	43.2	43.6	1.2	0.9	**5**	**İtalya**	40.2	38.8	-12.0	-3.6
6	**İngiltere**	28.9	28.1	-6.4	-0.2	**6**	**Almanya**	34.6	34.7	-13.2	0.1
7	**Türkiye**	25.5	27.0	2.0	5.9	**7**	**İngiltere**	30.1	30.4	-16.3	0.8
8	**Almanya**	24.2	26.9	-2.7	10.9	**8**	**Avustralya**	25.4	30.1	2.5	18.6
9	**Malezya**	23.6	24.6	7.2	3.9	**9**	**Hong Kong**	16.4	23.0	7.5	39.5
10	**Meksika**	21.5	22.4	-5.2	4.4	**10**	**Türkiye**	21.3	20.8	-3.2	-2.1

Kaynak: WTO, 2011.

Uluslararası turizmin daha iyi anlaşılması için turistlerin seyahat amaçlarının da incelenmesi gerekmektedir. Son otuz yılda uluslararası turist varışlarında, boş zaman-rekreasyon ve tatil amaçlı seyahatlerin payı azalırken, arkadaş-akraba ziyareti, sağlık ve din amaçlı yapılan seyahatlerin payı giderek artmıştır (Şekil: 6).

Dünyada eğitim seviyesinin, gelir seviyesinin ve ücretli tatillerin giderek artması, turist tercihlerinin deniz-kum-güneş üçlüsünden ziyade, heyecan, eğlence, eğitim gibi daha farklı alanlara yönelmesini sağlamıştır. Bu nedenle kültür ve miras turizmi, macera turizmi, ekoturizm gibi alternatif turizm türleri kitle turizmi karşısında giderek güçlenmektedir.

Şekil 6:Seyahat Amaçlarına Göre Turist Varışları

	Boş zaman reskreasyon ve tatil	İş amaçlı	Arkadaş-akraba ziyareti, sağlık, din vd.	Belirtilmemiş
1990	55,6	13,8	19,6	11,0
2000	51,2	16,3	23,9	8,6
2010	51,0	15,0	27,0	7,0

Kaynak: WTO, 2005; 2011.

2.2. Türkiye'de Turizmin Gelişimi

Türkiye turizminin gelişim süreci, planlı dönem öncesi (1923-1963) ve planlı dönem (1963'ten günümüze) olmak üzere iki ana döneme ayrılmaktadır. Planlı dönem öncesinde turizm sektörü ile ilgili gelişme son derece sınırlı olmakla birlikte, turizmin devletin gündeminde yer aldığı görülmektedir (DPT, 2007: 6).

Türkiye'nin dış turizmi özellikle 1980'lerden sonra önemli bir gelişme sürecine girmiştir. Nitekim 1982 yılında yürürlüğe giren 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile yatırımlar, öncelikli turizm gelişme alanlarına yönlendirilerek kıt kaynakların daha etkin kullanımı sağlanmıştır. Böylece, Türkiye 1980'li yılların ortalarında kitle turizmi ile tanışmıştır ve 1980'li yıllardan itibaren gelen turist sayısı bir milyonu geçmiştir (Tablo: 7). Gelen yabancı turist sayısının artmasına bağlı olarak; elde edilen turizm gelirleri de yıllara göre giderek artmıştır (Tablo: 7).

Tablo 7: Türkiye'de Uluslararası Turist Varışları ve Turizm Gelirleri

Yıllar	Gelen Turist Sayısı	Turizm Gelirleri (bin $)	Ortalama Harcama	Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı (%)
1960	158.000	6.000	-	-
1970	724.784	51.597	71.2	0.5
1980	1.288.060	326.654	253.6	0.6
1990	5.389.308	3.225.000	621.3	2.1
2000	10.428.153	7.636.000	764.3	3.8
2010	33.027.943	20.806.708	630.0	2.8

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007; 2010.

Türkiye turizminin temel özelliklerinin ortaya konması için, yabancı ziyaretçiler geliş nedenleri açısından ele alınmıştır. 2010 yılında Türkiye'ye giriş yapan yabancı ziyaretçiler en çok gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyetlerde bulunmak amacı ile Türkiye'ye giriş yapmışlardır (Tablo: 8). Yani Türkiye daha çok tatil geçirmek amacıyla tercih edilen bir ülkedir.

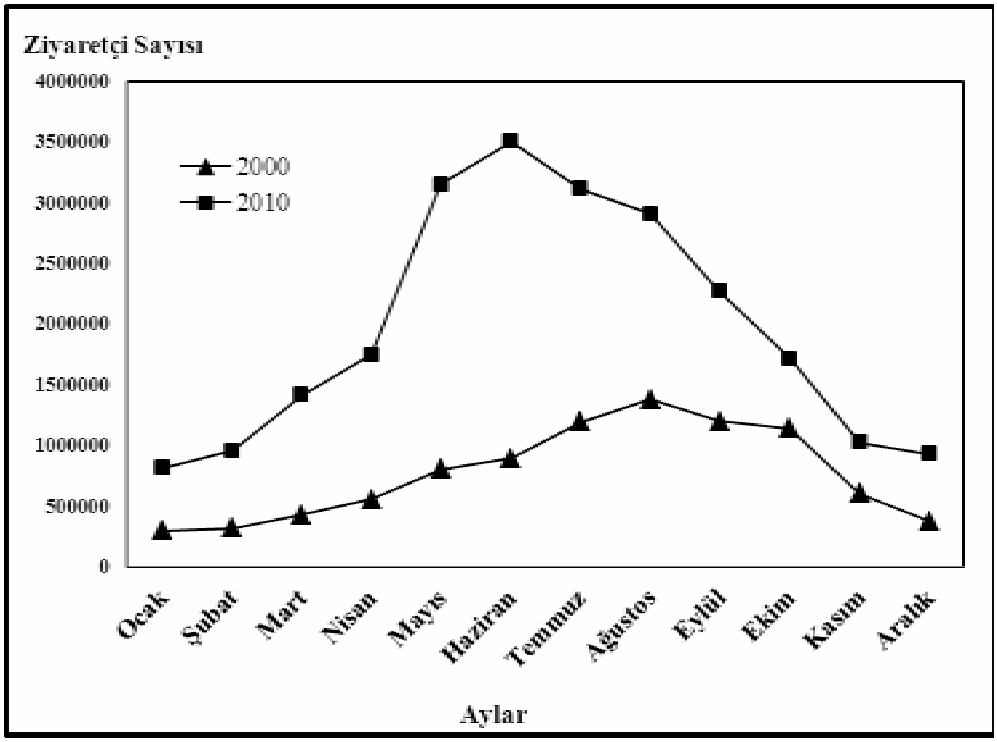
Tablo 8: Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Seyahat Nedenlerine Göre Dağılımı (2010)

Geliş Amacı	Yabancı Ziyaretçi Sayısı	Toplam Ziyaretçi İçindeki Payı (%)
Gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyetler	16 726 847	58.7
Akraba ve arkadaş ziyareti	2 761 520	9.7
Eğitim- staj (1 yıldan az)	159 959	0.6
Sağlık ve tıbbi nedenler (1 yıldan az)	115 223	0.4
Dini/ hac	106 690	0.4
Alışveriş	1 039 331	3.6
Transit	769 815	2.7
İş amaçlı (konferans, toplantı, görev vb.)	1 539 647	5.4
Diğer	997 202	3.5
Beraberinde giden	4 294 618	15.0
Toplam	**28 510 852**	**100.0**

Kaynak: TÜİK, 2010b.

Türkiye turizminin bir diğer özelliği ise gelen yabancıların çok büyük bir kısmının yılın üç-dört ayında yoğunlaşmış olmasıdır. Ancak son on yılda, turist sayısının yılın beş-altı ayında yoğunlaştığı görülmektedir (Şekil: 7). Bu durum Türkiye'de eko-turizm, kültür turizmi, akarsu turizmi gibi alternatif turizm türlerinin de giderek yaygınlaştığının göstergesidir.

Şekil 7: Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Aylara Göre Dağılımı

Kaynak: TÜİK, 2000; 2010b.

2.3. Dünya'da ve Türkiye'de Kültür Turizminin Gelişimi

Dünya'da özellikle II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonraki dönemden günümüze kadar geçen sürede, refah ve eğitim seviyesinin artması, yeni orta-sınıf bir toplumun gelişmesi, ücretli tatillerin artması, karayollarının yaygınlaşması ve otomobil sahipliliğinin artması vb. faktörlere bağlı olarak turizm hızlı bir gelişme göstermiştir. 1970'li yıllara kadar turizm; deniz, kum, güneşe dayanan geleneksel kitle turizmi olarak algılanmaktaydı. 1970'li yıllardan itibaren gerek turizmin çevresel etkilerine dikkat çekilmesi, gerek toplumların sosyal, kültürel, ekonomik değerlerinde yaşanan değişimlere bağlı olarak turizmde yeni ürünlere olan talep artmıştır. Böylece ana motivasyonu deniz, kum, güneş olan

geleneksel turizm, günümüzde hala yaygınlığını korusa da yaşanan bu gelişmeler alternatif turizm türlerinin gelişmesi için itici bir güç olmuştur. Böylece, kültürel turizm, sağlık turizmi, ekoturizm gibi yeni turizm türleri ortaya çıkmıştır (Reisinger, 2009: 13).

Yeni turizm türleri gelecekteki turizm pazarı için büyük bir potansiyel yaratmaktadır. Özellikle kültürel turizm, yeni turizm türleri içerisinde en hızlı gelişme gösteren turizm şeklidir. Kültürel turizm 1970'lerde eğitim ve refah seviyesi daha yüksek deniz, kum, güneş turizminden farklı aktiviteler arayan küçük bir gruba hitap etmekteydi (McKercher ve Cros, 2002: 1). Gelişmiş ülkeler 1980'lerden sonra kültürel turizmle ilgili politikalar üretmeye başlamışlardır (Emekli, 2006: 56). Bunun sonucunda 1990'larda kültürel turizm daha kitlesel pazar aktivitesi haline gelmiştir. Günümüzde ise Dünya Turizm Örgütü dünya çapında turizmin % 37'sinin kültürel turizm olduğunu ve kültürel turizme olan talebin her yıl % 15 oranında artacağını belirtmiştir (Richards, 2001: 8).

Ülkemizde ise turizminin gelişim süreci, planlı dönem öncesi (1923-1963) ve planlı dönem (1963'ten günümüze) olmak üzere iki ana döneme ayrılmaktadır. Ancak Türk turizminde asıl gelişmenin yaşandığı dönem 1980'li yılların hemen başı olmuştur. Bu dönemde yürürlüğe giren Turizm Teşvik Kanunu ile birlikte, artan yatırımlar sayesinde, Türkiye kitle turizmi ile tanışmıştır. Böylece ülkemizde deniz, kum, güneş üçlüsüne dayalı ve gezi-eğlence amaçlı bir turizm anlayışı gelişmiştir. Ancak 1990'lı yılların başından itibaren ülkemizde kitle turizmin yanı sıra, alternatif bazı turizm çeşitleriyle ilgili çalışmalar hız kazanmıştır (Gülbahar, 2009: 156). Zamanla kitle turizmin çevre üzerinde etkisinin anlaşılması, dünya genelinde alternatif turizm türlerine olan ilginin artması, turizmi tüm yıla yayma isteği ve

doğal-kültürel mirasımızın tanıtılması ve korunmasının sağlanması gibi nedenlere bağlı olarak ülkemizde alternatif turizme olan yatırımlar artmıştır. Kültür turizmi, sağlık turizmi, kış turizmi gibi alternatif turizm çeşitlerini teşvik edici politikalar sürdürülmüştür.

Alternatif turizm türleri içinde özellikle kültür turizminin geliştirilmesi konusunda önemli düzenlemeler yapılmıştır. Çünkü ülkemiz toprakları Hitiler, Sümerler, Urartular, Lidyalılar, Frigler, İyonlar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar gibi pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu uygarlıklardan kalan kültürel miras, ülkemizde kültür turizmi açısından muazzam bir potansiyel yaratmaktadır. Ayrıca ülkemizde kültürel mirası koruma-kullanma-yaşatma ilkesi ışığında turistik ürüne dönüştürme ancak kültürel turizm aracılığı ile sağlanabilecektir. Bu gibi sebeplerde ülkemizde kültürel turizme olan yatırımlar arttırılmaktadır. Ülkemizde kültürel mirasın koruma-kullanma-yaşatma ilkesi ışığında turistik ürüne dönüştürülmesi konusunda en iyi iki örnek Safranbolu ve Beypazarı örnekleridir. Bu nedenle Safranbolu ve Beypazarı örneklerinin kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanımı konusunda gerçekleştirdikleri faaliyetler bu bölümde ele irdelenmektedir.

2.3.1. Safranbolu Örneği

Safranbolu Batı Karadeniz Bölümü'nün Karabük İli sınırları içerisinde yer alan bir ilçedir. Ankara'ya 230 km. İstanbul'a 400 km. uzaklıktadır (Harita: 4).

Harita 4: Safranbolu İlçesi Lokasyon Haritası

Safranbolu Şehri'nde Roma, Bizans, Selçuklular ve Osmanlılar gibi pek çok uygarlığa ait iyi korunmuş eserler bulunmaktadır. Ancak Safranbolu'yu ülkemizde ve Dünya'da ön plana çıkaran en önemli unsur geleneksel Türk mimarisi tarzındaki Safranbolu evleridir. İlçe merkezinde 18. ve 19. yüzyıl ile 20 yüzyıl başlarında yapılmış 2000 geleneksel Türk evi bulunmaktadır. Bu tarihi evlerin şu an için 1200 kadarı yasal koruma altındadır. Dünya Kültür Mirası'na dâhil olup sit alanı ilan edilen eski şehir merkezinde 1 özel müze, 25 cami, 5 türbe, 8 tarihi çeşme, 5 hamam, 3 han, 1 saat kulesi, 1 güneş saati ile yüzlerce ev ve konak koruma altına alınmıştır. Bunların dışında höyükler, tarihi köprüler ve kaya mezarları bulunmaktadır. (Arca vd., 2011: 2).

Safranbolu Kenti 1940'lara kadar fazla değişikliğe uğramadan bakım ve onarımlarla korunmuştur. Bu tarihlerde Karabük Demir-Çelik Fabrikası'nın

kurulması ile Karabük'te hızlı bir kentleşme süreci başlamıştır,1950 sonrası dönemde Safranbolu hiçbir bozulma riski yaşamamış, kentleşme tümü ile Karabük'te yoğunlaşmış ve daha sonraki dönemde Safranbolu'da yoğunlaşmıştır. 1970'li yılların ortasına gelindiğinde ilçede yerel yönetim, üniversitelerle işbirliği yaparak korumacılığı benimsetme ve yayma çabalarına girişmiş 1975 yılının dünya miras yılı olmasından yararlanarak Safranbolu'yu ülkemizde ve dünyada ön plana çıkarmayı başarmıştır (UNESCO, 2009: 230).

Kültür ve Turizm Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu 1976 yılında Safranbolu için koruma kararı almıştır. Bu karardan sonra ilk kez bir kent için koruma amaçlı imar planı uygulanmıştır. Bu planda korunması gereken yapılar belirlenmiş, yol-sokak ilişkileri, altyapı öğelerinin denetimi esas alınmıştır. Bu sayede planlı bir koruma anlayışına geçiş söz konusu olmuştur. 1979 yılında Turizm Bakanlığı tarafından, Safranbolu ve Çevresi Koruma ve Turistik Geliştirme Projesi hazırlanmıştır. Bu proje kapsamında, Yemeniciler Arastası ve Eski Hastane binası restore ettirilmiştir. Bu proje ile Safranbolu'daki kültürel mirasın turizmde kullanılması yönünde ciddi çalışmalar başlamıştır.

2 Mayıs 1985 tarihinde Taşınmaz Kültür Varlıkları Yüksek Kurulu Bağlar ve Çarşı bölgelerinde yer alan iki kentsel sit alanı ve doğal sit sınırındaki 810 mimarlık örneği, 165 anıt eserin tesciline karar vermiştir (UNESCO, 2009: 230). 1988 yılında Safranbolu Kültür ve Turizm Vakfı kurulmuştur (Makas, 2004: 86).

1990 yılında Hacettepe Üniversitesi Zonguldak Mühendislik Fakültesi'ne bağlı Safranbolu Meslek Yüksek Okulu açılmış ve burada restorasyon ve turizm otelcilik ön lisans programları eğitime başlamıştır. Böylece konakların korunması ve turizm işletmesi olarak kullanılmasında üniversitenin denetimi sağlanmıştır.

1991 yılında Safranbolu Koruma Amaçlı İmar Planı kabul edilerek uygulamaya konulmuştur. 1994 yılında Safranbolu UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi'ne alınmıştır.

Safranbolu'nun örnek korumacılık çalışmalarına sahne olduğu 1975 sonrası dönemde Kültür ve Turizm Bakanlığı şehirde Kaymakamlar Evi olarak bilinen konağı satın alıp eğitim merkezi olarak restore ettirmiştir, ayrıca Yemeniciler Arastası'nı ve Eski Hastane binasını restore ettirmiştir. Safranbolu Sağlıklaştırma Projesi kapsamında 30 kadar evin dış cephe restorasyonu düzenlemesini yaptırmıştır. Sonra Vakıflar Genel Müdürlüğü Cinci Hamamı, Köprülü Mehmet Paşa, İzzet Mehmet Paşa, Kütükçü, Kilci, Ulucami, Yıldız, Değirmencioğlu, Mescit camilerinin restorasyonlarını gerçekleştirmiştir (UNESCO, 2009: 230).

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu bir konağı satın alarak restore ettirmiştir. Karabük Valiliği Tarihi Saat Kulesi, İncekaya Su Kemeri, Hıdırlık Yokuşu sokağı ile Kaymakamlar Evinin bahçe düzenlemesini yaptırmıştır. 2000-2001 yıllarında Kültür ve Turizm Bakanlığı iki evi kamulaştırarak müze olarak kullanılmak üzere restore ettirmiştir. Tedaş ve Telekom A.Ş. sit alanında görüntü kirliği yaratan elektrik ve haberleşme kablolarını yeraltına almışlardır (UNESCO, 2009: 30).

Safranbolu'da somut olmayan kültürel öğelerin de korunması ve yaşatılması yönünde çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Safranbolu'da demircilik, kalaycılık, kunduracılık, lokum ve şekerleme yapımı, mestçilik, semercilik, sobacılık, tabaklık yemenicilik gibi el sanatlar gelişmiştir. Günümüzde "yemeni" denilen ayakkabının yapıldığı eski lonca çarşısı olan Yemeniciler Arastası turistik amaçlı olsa da orijinal

işlevi ile hizmet vermektedir. Ayrıca yöresel el ürünleri pazarında bayanların yaptıkları gıda ve süs eşyaları satışa sunulmaktadır.

Görüldüğü üzere Safranbolu'da kültürel mirasın korunması konusunda kamu, özel sektör, yerel yönetimler, yerel halk gibi bütün paydaşlar bir araya gelerek koruma konusunda ciddi adımlar atmışlardır. Safranbolu bir yandan koruma faaliyetleri ile adından söz ettirirken bir yandan da önemli bir turizm destinasyonu haline gelmiştir. Koruma altına alınan konak ve diğer anıtsal yapılara yeni fonksiyonlar kazandırılarak ya da mevcut fonksiyonları ile turizmde kullanılmaları sağlanmıştır. Örneğin; Eski Hükümet Konağı binası Kent Tarihi Müzesi olarak, Cinci Hanı; otel, restoran, bar ve cafe olarak hizmet vermektedir. Bunun yanında kimi tarihi binalar da orijinal işlevleri ile faaliyet göstermektedir. Örneğin Cinci Hamamı halen çalışır durumdadır.

2.3.2. Beypazarı Örneği

Beypazarı İç Anadolu Bölgesi'nde Ankara İli'ne bağlı ve Ankara Şehri'nin 99 km kuzeybatısında bir ilçedir (Harita: 5). Beypazarı'nın 2000'li yıllarda adından sıkça bahsettiren bir turizm destinasyonu haline gelmesinde şüphesiz Ankara Metropol'üne yakın olmasının etkisi büyüktür. Tarih boyunca, Hititler, Frigler, Galatlar, Bizans, Selçuklu ve son olarak Osmanlılara ev sahipliği yapmış olan Beypazarı kültürel miras açısından oldukça zengindir. Beypazarı 84 tanesi tescili, 1800'lü yıllardan kalma 3500 geleneksel Beypazarı Evi, 20 dini yapı, 18 adet arkeolojik sit ve bir de doğal sit alanına sahiptir (Sat vd., 2006: 4). Bu değerlere ek olarak yöredeki el sanatları, yöresel mutfak, geleneksel yaşam biçimi, yerel üretimler de Beypazarı'nda turizmin gelişmesinde önemli faktörlerdir.

Harita 5: Beypazarı İlçesi Lokasyon Haritası

Beypazarı'nda kültürel mirasın korunması ve turizm ile ilgili yapılan çalışmaları 1999 yılı öncesi ve çalışmaların hızlandığı 1999 yılı sonrası olarak iki bölümde ele almak gerekmektedir. 1999 yılı öncesinde çeşitli restorasyon çalışmaları yapılmış ve üniversitelerle işbirliği sağlanmaya çalışılmıştır. 1999 yılından sonra ise göreve gelen belediye başkanının, Beypazarı'nda kültürel mirasın korunması konusunda ciddi girişimlerde bulunması sonucunda Beypazarı bugün örnek koruma faaliyetlerinin sürdürüldüğü ve önemli bir turizm destinasyonu olarak karşımıza çıkmaktadır.

1999 yılında göreve gelen belediye başkanı Mansur Yavaş öncülüğünde, boyacı bir firma ile anlaşılarak, ahşap evlerin boyanması sağlanmıştır. Böylece kentin görünümünün değişmesi ilçede yaşayan halkın olumlu tepkilerini almıştır. Sokak sağlamlaştırılması projesi ile devam eden süreç tarihi evlerin restorasyonu ile

devam etmiştir. Bu süreç ile birlikte halk ilçenin sahip olduğu potansiyelin bilincine ulaşmaya başlamıştır. İlçede yapılmaya başlayan festival gibi tanıtım kampanyaları ile ilçeye olan ilgi artmıştır. (Özmen, 2007: 49). İlçede kültürel mirasın korunması konusunda yine belediyenin girişimleri ile kamu, özel sektör ve üniversitelerin işbirliği sağlanarak çok sayıda kurum ve kuruluştan yardım ve destek sağlanmıştır.

Kültürel mirasın korunması konusunda belediyenin girişimleri ile başlatılan ahşap evlerinin dış cephelerinin boyanması ve ardından binaların restorasyonu koruma sürecinde ilk ivmeyi oluşturmuştur. Başlatılan koruma süreci sayesinde ilçe merkezinde fiziksel, ekonomik ve koruma ile ilgili konularda önemli etkiler ortaya çıkmıştır.

2000-2006 yılları arasında 500 evin dış cephesi yenilenmiştir (Özmen, 2007: 50). Böylece kent daha bakımlı bir görünüme kavuşmuştur. Kentin fiziksel olarak görünümünü daha düzgün hale getirmek ve kent içindeki uyumsuzlukları gidermek için çeşitli kurum yapılarına, dolmuş ve otobüs duraklarına, trafolara, çöp kutularına tarihi ev görünümü verilmiştir.

Restorasyon çalışmaları sonucunda tarihi evlerin bir kısmı pansiyon, otel, restoran olarak değerlendirilmiştir (Foto: 1). Böylece ilçe merkezindeki kültürel mirasın kullanımı ve buna bağlı olarak korunması konusundaki girişimler artmıştır. Yapılan bu girişimler sayesinde kısa bir süre içinde yerel ekonomi turizmle birlikte canlanmaya ve Beypazarı turizmle adından başarıyla söz ettirmeye başlamıştır. 1000 aile hayatını turizm sektöründen kazanır duruma gelmiştir (Özmen, 2007: 51).

Foto 1: Konak Münsür

(www.munsur.com Erişim tarihi: 02.11.2011)

Yerel halk turizmden gelir elde etmeye başladıkça gerek somut gerek somut olamayan kültürel miras öğelerine daha çok sahip çıkmaya başlamıştır ve kültürel mirasın korunması ve turizmde kullanılması konusunda yerel halkın girişimleri artmıştır. Belediye de bu konuda yerel halka desteklerini esirgememiştir. Tarihi evlerin bulunduğu mahallelerde yaşayanlara belediye tarafından sergi açma imkânı sağlanmış böylelikle yöre halkı özellikle de kadınlar ürettiklerini satmaya başlamışlardır (Özmen, 2007: 51).

İlçede geleneksel evlerin korunması çalışmaları ve turizmdeki hareketlenmeler, yöre kimliğinin önemli parçalarından olan somut olmayan kültürel miras öğelerinin de korunması ve turizme kazandırılması konusundaki çalışmaların artmasını sağlamıştır. Yöredeki telkâri, bez ve kilim dokumacılığı, semercilik gibi el sanatları canlanmış, el sanatlarının tanıtımı ile ilgili çalışmalar başlamıştır. Bunun yanında bindallı, yemeni, bürgü gibi geleneksel kıyafetlere olan ilgi artmıştır.

Beypazarı'nda somut olmayan kültürel mirasın korunması ile ilgili bir diğer gelişme de yöreye özgü yemekler için patent alınması ile ilgili çalışmalar olmuştur. Yöreye ait yaklaşık 21 adet geleneksel gıda vardır (Uslu ve Kiper, 2006: 308). Bu

ürünlerden sekiz tanesi için patent alınmıştır. Yöresel yemekler ve gıdalar Beypazarı'nda en önemli turistik ürünlerdir.

Beypazarı'nda kültürel mirasın korunmasında ve turizme kazandırılması konusunda girişimlerin arttırılması için belediye, kaymakamlık ve çeşitli kuruluşlar kurs ve seminerler düzenlemişlerdir.

Beypazarı'nda kültürel mirasın korunması ve turizme kazandırılması için hala pek çok girişim planlanmaktadır. Turistlerin günübirlik ziyaretçiler olmalarından ziyade daha fazla kalmaları için girişimler düşünülmektedir. Bu amaçla alternatif turizm imkânları araştırılmaktadır. 3. yaş turizmi, kültür turizmi, eski ipek yolu projesi, kongre turizmi, kaplıca turizmi, ekoturizm, av turizmi, kış turizmi, ramazan turizmi, yamaç paraşütü, balon gezisi, fayton gezisi bunlar arasındadır (Özmen, 2007: 56).

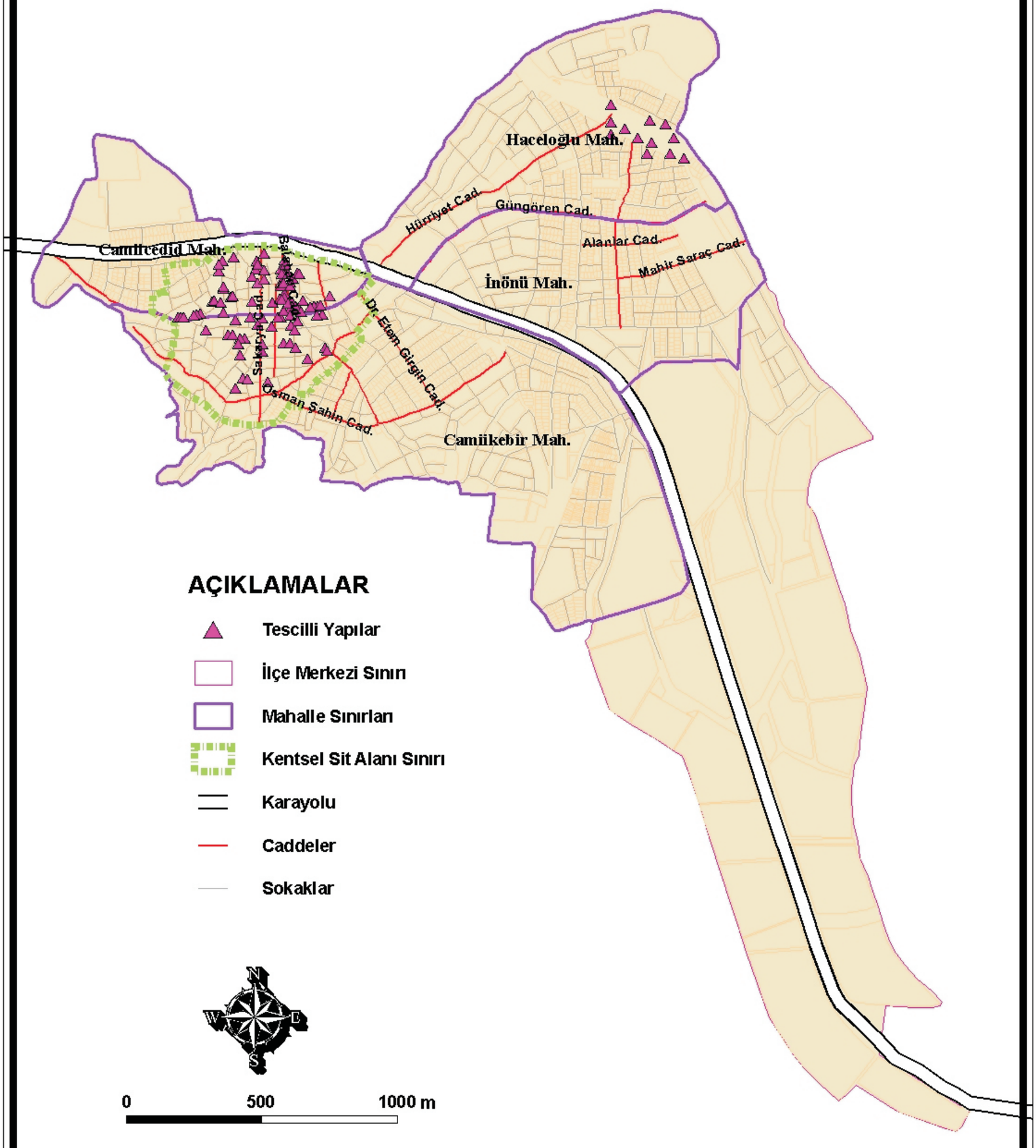
III. BÖLÜM: OSMANELİ İLÇE MERKEZİNDE KÜLTÜREL MİRAS

Bu bölümde Osmaneli ilçe merkezinde bulunan somut ve somut olmayan kültürel miras öğeleri tanıtılacaktır. Osmaneli ilçe merkezinde çoğunluğu 19. yüzyıldan kalma 90 tane geleneksel Osmaneli evi, dört adet dini yapı, tarihi çeşme hamam, gar binası ve ona bağlı yapılar grubu olmak üzere toplam 119 adet tescilli yapı bulunmaktadır (Harita 6). Bu değerlere ek olarak yöredeki el sanatları, yöresel mutfak, dille birlikte sözlü gelenek ve anlatımlar, Hıdırellez kutlamaları korunması gerekli somut olmayan kültürel miras öğelerindendir.

3.1. Somut Kültürel Miras

İlçe merkezinde somut kültürel miras Camiicedid ve Camiikebir mahallelerinde kentsel sit alanı ilan edilmiş bölgede yoğun olarak dağılış göstermektedir. Gar binası ve ona bağlı yapılar grubu ise Haceloğlu mahallesinde yer almaktadır. İlçe merkezinde bulunan kültürel mirasın dağılışı iki ayrı haritada ele alınmıştır. Dağılış tek bir haritada gösterildiğinde alan büyüdüğü için ölçek küçülmekte ve detayların seçilmesi güçleşmektedir. Bu nedenle dağılışın tek bir haritada gösterilmesi görsel bakımdan sıkıntılar yarattığı için ilçe merkezinde bulunan somut kültürel mirasın dağılışı Harita 9 ve Harita 10'da ayrı ayrı ele alınmıştır.

OSMANELİ İLÇE MERKEZİNDE BULUNAN TESCİLLİ YAPILARIN DAĞILIŞI

Harita 6

3.1.1. Geleneksel Konutlar

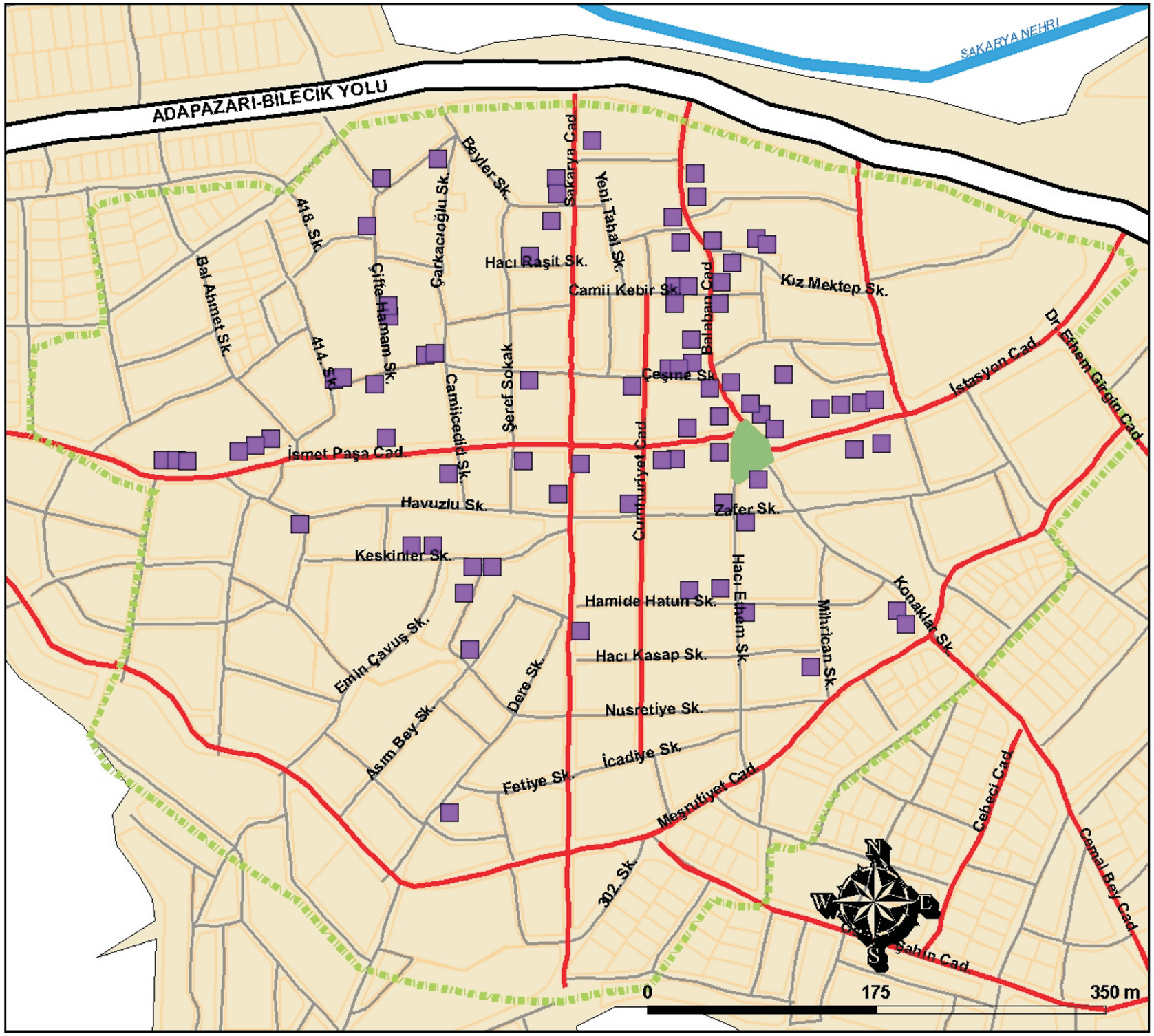
Osmaneli'nin kentsel dokusunun en önemli özelliği, günümüzde sivil mimarlık örnekleri olarak ilgi çeken geleneksel evlerdir (Foto: 2). Bursa-Bilecik bölgesinde gelişmiş olan ipek böcekçiliği Osmaneli'nde de önemli bir geçim kaynağı idi. Böylece eskiden beri ilçenin ekonomik geçimini sağlayan ipek böcekçiliği evlerin şekillenmesinde de başrol oynamıştır. (Uluengin ve Saatçi, 2009: 58-59).

Foto 2: Geleneksel Osmaneli Evleri

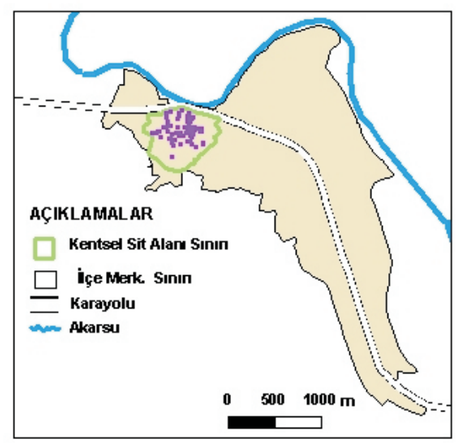
Geleneksel Osmaneli evleri geçmişten günümüze yangınlar, ekonomik nedenler, şehirleşme vb. nedenlerle iyi korunamamıştır. İlçe merkezinde özellikle büyük yangın felaketleri çok sayıda evin yok olmasına nenden olmuştur. Günümüzde Osmaneli ilçe merkezinde 200 civarında geleneksel ev bulunmaktadır ve bunların 98 tanesi çeşitli kurumlarca tescillenmiştir; ancak tescilli olan evlerden 8 adedi çeşitli nedenlerle 2003 yılından sonraki yıllarda yıkılmıştır. İlçe merkezinde geleneksel evler Camiicedid ve Camiikebir mahallelerinde, 2006 yılında kentsel sit alanı olarak ilan edilmiş alanda dağılış göstermektedir (Harita: 7).

OSMANELİ İLÇE MERKEZİNDE TESCİLLİ GELENEKSEL EVLERİN DAĞILIŞI

AÇIKLAMALAR

- Tescilli Geleneksel Evler
- Kentsel Sit Alanı Sınırı
- Meydan Parkı
- Karayolu
- Caddeler
- Sokaklar
- Akarsu

Harita 7

17. yüzyılda ipek böcekçiliği faaliyetlerine göre şekillenmiş geleneksel Osmaneli evlerinde, giriş kat genellikle, dut yapraklarının depolanması, saklanması ve temizlenmesi işlerinde kullanılıyordu, orta kat ailenin yaşadığı kattır, üst kat ise ipek böceğinin yetiştirildiği kat olarak tasarlanmıştır (Foto: 3).

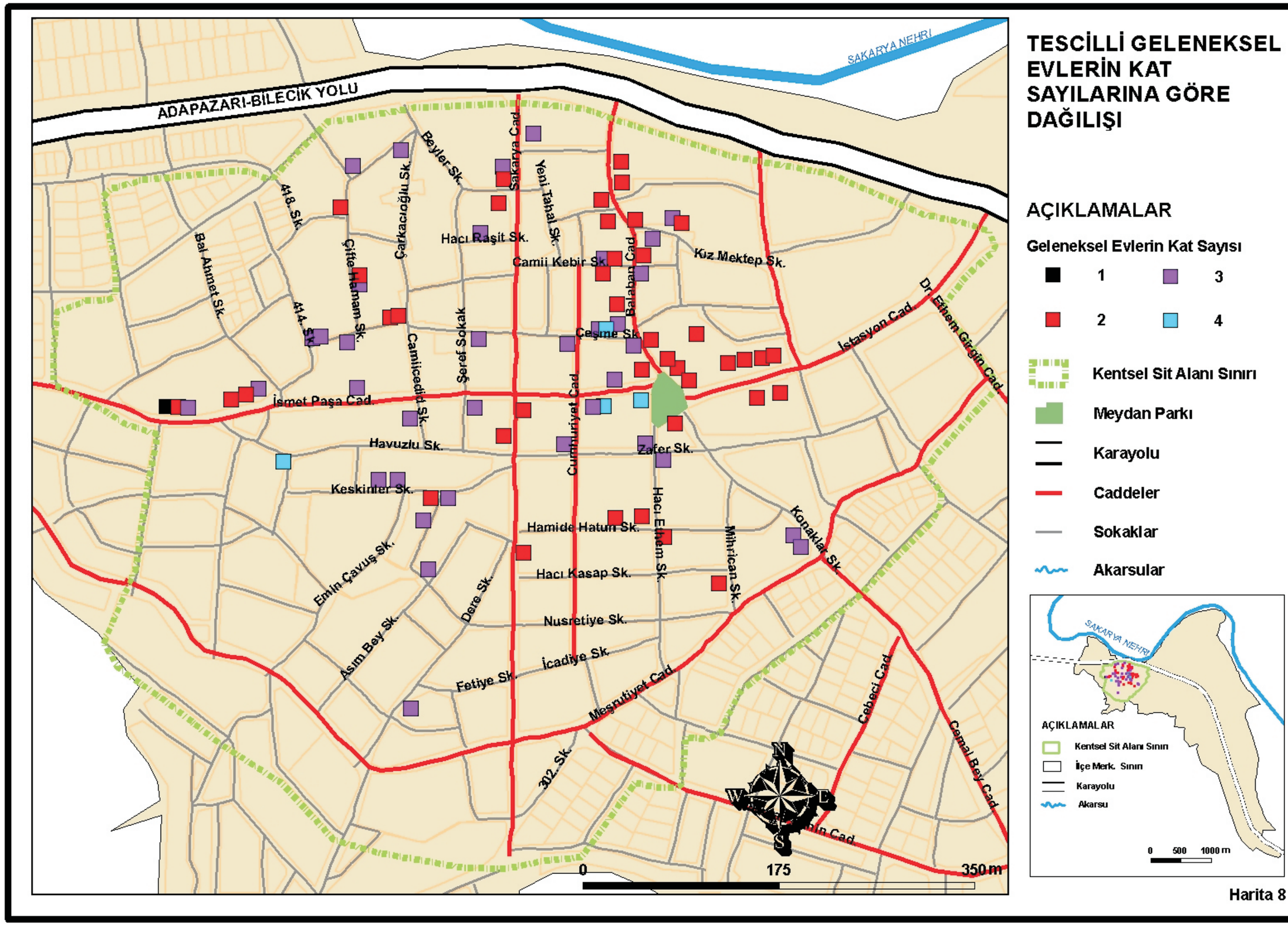

Foto 3: İpek Böceği Yetiştirilen Kat

Evler genellikle iki ya da üç katlıdır (Harita: 8). Evlerin hemen hepsinde bahçe bulunmaktadır. Evlerin giriş kapıları sokağa bakarken, bahçeler genellikle parsellerin iç tarafına doğru düzenlenmiş iç avlu şeklindedir (Foto: 4).

Foto 4: Geleneksel Evlerin Bahçe Düzeni

SAKARYA NEHRİ
ADAPAZARI-BİLECİK YOLU
Bey ler Sk.
Sakarya Cad.
Yeni Tahal Sk.
418. Sk.
Çarkacıoğlu Sk.
Hacı Raşit Sk.
Camii Kebir Sk.
Kız Mektep Sk.
Balaban Cad.
Bal Ahmet Sk.
Çifte Hamam Sk.
414. Sk.
Camiicedid Sk.
Şeref Sokak
Çeşme Sk.
İstasyon Cad.
Dr. Ethem Gürgün Cad.
İsmet Paşa Cad.
Havuzlu Sk.
Cumhuriyet Cad.
Zafer Sk.
Keskinler Sk.
Hacı Ethem Sk.
Hamide Hatun Sk.
Mihrican Sk.
Konaklar Sk.
Emin Çavuş Sk.
Asım Bey Sk.
Dere Sk.
Hacı Kasap Sk.
Nusretiye Sk.
İcadiye Sk.
Fetiye Sk.
Meşrutiyet Cad.
Cebeci Cad.
Cemal Bey Cad.
302. Sk.
N
W
E
S
0
175
350 m
TESCİLLİ GELENEKSEL EVLERİN KAT SAYILARINA GÖRE DAĞILIŞI
AÇIKLAMALAR
Geleneksel Evlerin Kat Sayısı
1
2
3
4
Kentsel Sit Alanı Sınırı
Meydan Parkı
Karayolu
Caddeler
Sokaklar
Akarsular
SAKARYA NEHRİ
AÇIKLAMALAR
Kentsel Sit Alanı Sınırı
İlçe Merk. Sınırı
Karayolu
Akarsu
0
500
1000 m

Harita 8

3.1.2. Dini, İdari ve Sosyal Amaçlı Anıtsal Yapılar

Osmaneli ilçe merkezinde 17. yüzyıldan 19. yüzyılın ilk çeyreğine kadar olan dini, ekonomik, sosyal yapıyı günümüze sunan anıtsal yapılar bulunmaktadır. İlçe merkezinde kentsel sit alanında anıtsal nitelikli; iki camii, bir kilise, türbe, tarihi çeşme ve hamam bulunmaktadır (Harita 9).

3.1.2.1. Rüstem Paşa Camii (Ulu Camii)

Osmaneli'nde tarihi bilinen en eski yapı Rüstem Paşa Camii'dir. Yapım tarihi 1516'dır. Çarşı içinde klasik üsluptaki yapı, Kanuni Sultan Süleyman'ın damadı ve vezirlerinden Rüstem Paşa tarafından yaptırılmış olup, Ulu Cami olarak da bilinmektedir (Anonim, 2006: 135).Yapının mimarının, Mimar Sinan'ın kalfası Yüzgeç Mehmet Paşa olduğu bilinmektedir (Yargıcı, 2007: 16). Kareye yakın dikdörtgen planlı camii, kesme taştan yapılmıştır. Tavan ve çatı ahşaptandır (Anonim, 2006: 135). Vakıflar Bursa Bölge Müdürlüğü'nce camiinin restorasyon çalışmaları yürütülmektedir (Foto: 5).

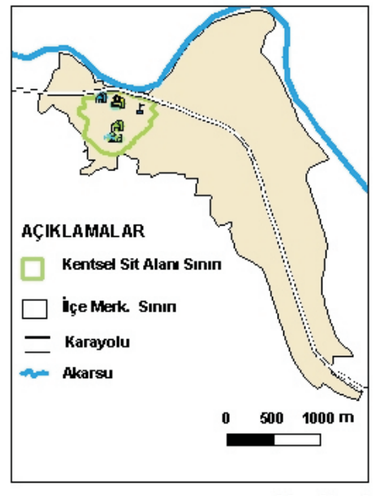
Foto 5: Rüstem Paşa Camii

OSMANELİ KENTSEL SİT ALANINDA ANITSAL YAPILARIN DAĞILIŞI

AÇIKLAMALAR

- Camiiler
- Kilise
- Türbe
- Han
- Hamam
- Hükümet Konağı
- Okul
- Çeşme
- Kentsel Sit Alanı Sınırı
- Meydan Parkı
- Karayolu
- Caddeler
- Sokaklar
- Akarsu

Harita 9

3.1.2.2. Hamide Hatun (Kırgıllı Camii)

Caminin yapılış tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, minaresi üzerinde "Kırgıllı Camii 1550" diye yazılıdır. Ancak bu tarihi belgeleyen bir yazıta henüz rastlanmamıştır. (Uluengin ve Saatçi, 2009: 37). Hamid-i Hatun ve Şaban Ağa tarafından başlatılan inşaat ölümleri üzerine Hacı Mustafa Ağa tarafından tamamlanmıştır (Yargıcı, 2007: 17). Cami dikdörtgen planlıdır. Tuğla ve kesme taştan almaşık biçimde inşa edilmiş minaresi ilgi çekicidir (Uluengin ve Saatçi, 2009: 37). Camide herhangi restorasyon çalışması yapılmamıştır, günümüzde cami fonksiyonu ile hizmete açıktır (Foto: 6).

Foto 6: Kırgıllı Camii (Yargıcı, 2007: 17).

3.1.2.3. Aya Yorgi (Hagios Georgios) Ortadoks Kilisesi

Aya Yorgi Kilisesi Osmaneli ilçe merkezinin güneyinde, Camiikebir Mahallesi'nde bulunmaktadır. 19. yüzyılın ikinci yarısında Osmaneli'ndeki Rum cemaatince yaptırılmıştır (Foto: 7).

1923'te İstiklal Savaşı sonrasında yapılan mübadele sonucu Osmaneli ilçe merkezindeki Rumlar Yunanistan'a göç ettirilince, kilise atıl kalmıştır. Ahır olarak

kullanılmış ve evsizler tarafından barınak olarak kullanılmıştır. Günümüzde kilise özel mülkiyete ait olup, kilisede hiçbir koruma çalışması yapılmamıştır.

Foto 7: Hagios Georgios Ortadoks Kilisesi

3.1.2.4. Bayraklı Dede Türbesi

Yapılış tarihi bilinmeyen bu türbe Bayraklı Dede adı ile tanınmaktadır. Osmaneli'nin fethi sırasında ordunun bayraktarlığını yapan kişiye ait olduğuna inanılmaktadır. Mimari değeri olamamakla birlikte halk tarafından ziyaret edilen bir yatır haline gelmiştir. Bayraklı Dede hakkında halk arasında yaygın söylenceler dolaştığı için türbe kutsal bir ziyaretgâh kabul edilmektedir. (Uluengin ve Saatçi, 2009: 39).

3.1.2.5. Hükümet Konağı

Osmaneli'nde ilgi çeken özgün kimlikli bir diğer yapı da Hükümet Konağı'dır (Foto: 8). Hükümet Konağı, 19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiştir. Enine dikdörtgen planlıdır. Bodrum kat, zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Taş tuğla ve ahşap kullanılarak yapılmıştır (Anonim, 2006: 133).

Foto 8: Eski Hükümet Konağı

Eski Hükümet Konağı'nın mülkiyeti İl Özel İdaresi'ndedir. Yapı, 20 yatak kapasiteli bir butik otel olarak kullanılmak üzere restore ettirilmiştir. Restorasyon çalışmaları 2011 yılı mayıs ayı içinde tamamlanmıştır.

3.1.2.6. Kelemcioğlu (Ellezar) Hanı

19. yüzyılın sonlarına ait olan Kelemcioğlu Hanı, kerpiç dolgulu ve ahşap çatılı bir şehir hanı niteliğindedir. Osmaneli'nin önde gelen bir ailesine ait olduğu için Ellezler ve ya Ellez Mehmet Hanı olarak anılmaktadır (Uluengin ve Saatçi, 2009: 46). Günümüzde hanın Sakarya Caddesi'ne bakan cephelerinde bazı dükkânlar faaliyet göstermektedir (Foto: 9).

Foto 9: Ellezar Hanı

3.1.2.7. Balaban İlköğretim Okulu (Eski İlkokul)

İlçenin en köklü ilkokuludur. Hükümet konağı karşısında kalan, ana caddeye bakan eski binası 1932 yılında eğitim öğretime açılmıştır. Yapıda çeşitli dönemlerde tadilat işlemleri gerçekleştirilmiştir. Günümüzde eğitim-öğretime devam edilmektedir (Foto: 10).

Foto 10: Balaban İlköğretim Okulu

3.1.2.8. Çifte Hamam

1590-1670 yılları arasında halkın ödediği tarım vergileri ile yapıldığından bahsedilmektedir (Uluengin ve Saatçi, 2009: 33). Hamam, 1940'lı yılların başlarına kadar kadınlar hamamı, 1950'den 1965'e kadar olan süreç içinde cezaevi olarak kullanılmıştır (Uluengin ve Saatçi, 2009: 33). Günümüzde ise bu yapı kereste doğrama atölyesi olarak kullanılmaktadır. Dışarıdan hamam olduğu pek anlaşılmayan yapının içinde kemerli geçişler ve hamama ait odalar mevcuttur (Foto: 11).

Foto 11: Çifte Hamam İç Mekânı

(Yargıcı, 2007: 21).

3.1.2.9. Mazlum Ağa Çeşmesi

Bayraklı Dede türbesine bitişik bir duvar çeşmesidir. Ayna taşında yer alan kitabesine göre hayır sahibi Hacı Mazlum Ağa tarafından 1811 (Hicri 1225) yılında inşa edilmiştir (Uluengin ve Saatçi, 2009: 39). Çeşme aktif durumdadır (Foto: 12).

Foto 12: Mazlum Ağa Çeşmesi

3.1.2.10. Osmaneli İstasyon Binası ve Yapılar Grubu

Osmaneli ilçe merkezinde gar binası ve ona bağlı yapılar grubu Geç Dönem Osmanlı mimarisinin istasyon binaları örneklemeleri olması nedeniyle 27.05.2010 tarihinde birinci grup korunması gerekli kültür varlıkları olarak, koruma altına alınmışlardır (Foto: 13).

Tescillenerek koruma altına alınan yapılar; gar binası ve müştemilatı, arşiv binası, tuvalet, kömürlük, çamaşırhane, çift daireli lojman, lojman (3 adet), işçi barakası, malzemelik, kısım şefliği binalarıdır (Harita 10) (Foto: 14). Bu yapıların mülkiyeti Devlet Demir Yolları'na aittir. Günümüzde çamaşırhane binası lojman, arşiv binası kantin olarak kullanılmakta; diğer yapılar orijinal işlevleri ile hizmet vermektedirler. Yapılarda herhangi bir restorasyon çalışması yapılmamıştır.

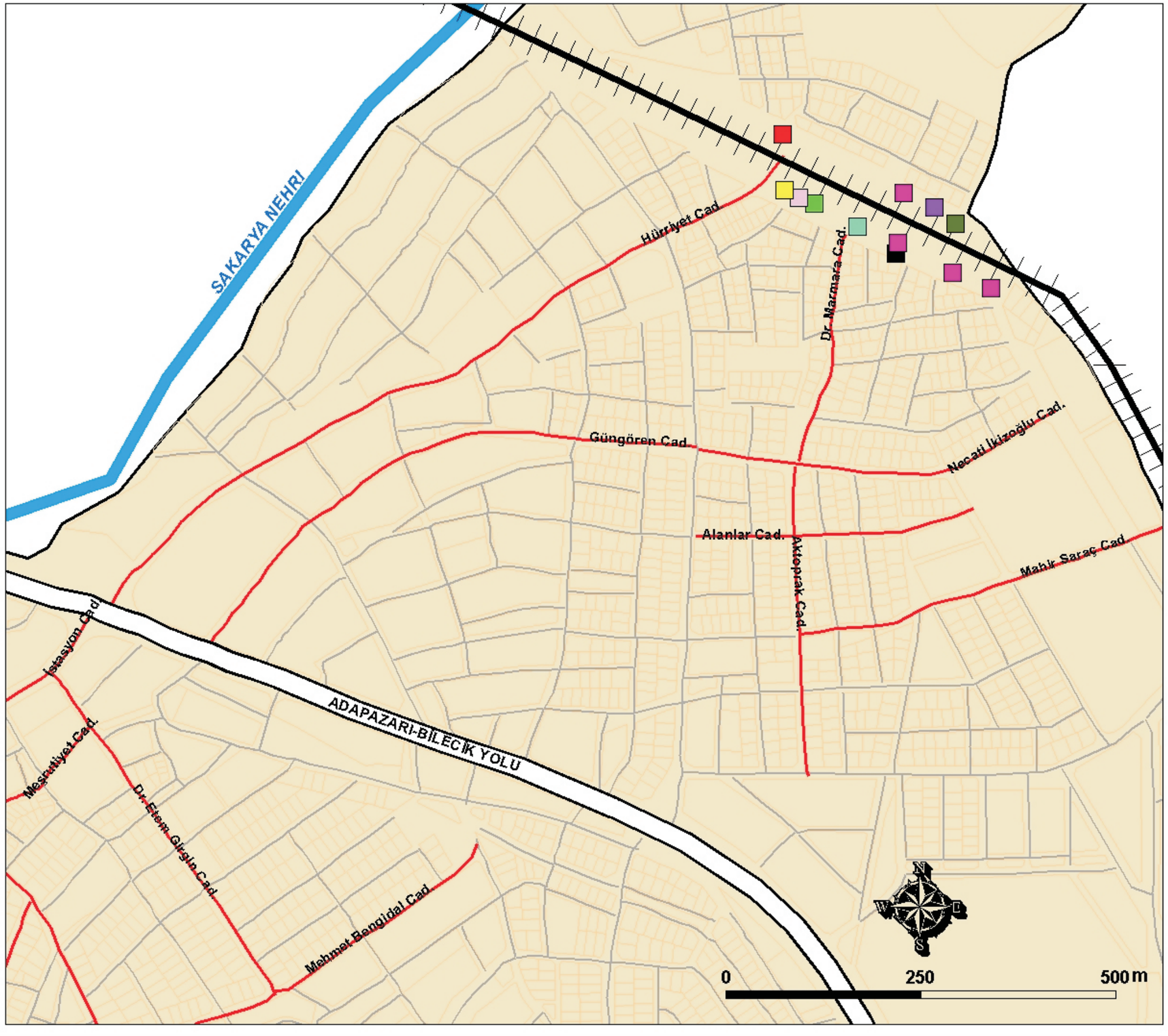

Foto 13: Gar Binası ve Müştemilatı

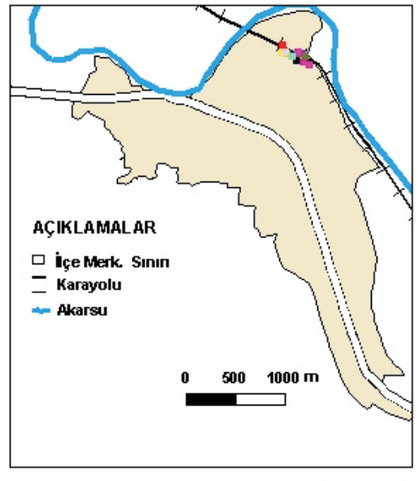
Foto 14: Kısım Şefliği Binası

Gar Binası ve Ona Bağlı Tescilli Yapılar Grubunun Dağılışı

AÇIKLAMALAR

- Gar Binası
- Kısım Şefliği
- Lojmanlar
- İşçi Barakası
- Arşiv Binası
- Malzeme Ambarı
- Malzemelik
- Çamaşırhane
- Kömürlük
- Tuvalet
- Demiryolu
- Karayolu
- Caddeler
- Sokaklar
- Akarsu

Harita 10

3.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut olmayan kültürel miras dil, edebiyat, müzik, dans, gelenekler, el sanatları, yöresel yemekler gibi pek çok unsuru içermektedir. İnsanlığın ürettiği somut kültürel mirasın korunması kadar somut olmayan kültürel mirasın da korunması oldukça önemli bir konudur. Bu nedenle bu bölümde Osmaneli ilçe merkezinde bulunan somut olmayan kültürel miras ele alınmaktadır.

3.2.1. Dille Birlikte Sözlü Gelenek ve Anlatımlar: Türküler

Osmaneli 19. yüzyılın son çeyreğinde büyük bir yangın felaketi yaşamıştır. Kasabanın tarihinde derin izler bırakan yangın felaketi üzerine yakılan türküde halkın acısı dile getirilmiştir. Yangın felaketini dile getiren Lefke türküsü yörenin en bilindik türküsüdür. Bunun yanında Osmaneli'ne ait olduğu tescillenen sizin pirinç bizim pirincin taşı, kayabaşı türküsü gibi türküler de vardır.

3.2.2. Gösteri Sanatları: Halk Oyunları

Osmaneli halk oyunları bakımından zengin bir ilçedir. Yörenin coğrafi konumundan dolayı zeybek ve kaşık oyunları oldukça yaygındır. Genellikle oyunlar türkülü olup davul, zurna, bağlama eşliğinde oynanır. Oyunlar ağırdan başlar yavaş yavaş hızlanır. Osmaneli ilçe merkezinde oynanan halk oyunları şöyledir; kayabaşı, sizin pirinç bizim pirincin taşı, zeybek, erkek çiftetellisi, harmandalı, atımı bağladım meşe, karşılama.

3.2.3. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Kutlamalar: Hıdırellez Kutlamaları

Hıdırellez kutlamaları gerek ilçe merkezi gerekse köylerde her 6 Mayıs'ta düzenli olarak şenlik havasında kutlanmaktadır. İlçe merkezinde yerel halk Hıdırellez sabahı gün doğmadan Mavle Deresi'nde Sarıkız'ın mezarı kabul edilen yere giderek, Kuran-ı Kerim okuyup akan sudan yüze ve alın bölgesine sürerek şifa umar. Sarıkız ziyareti dönüşünde komşuların kapılarına çok küçük de olsa bahar dalı asmak gelenektir.

3.2.4. Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar: Yöresel Yemekler

Sakarya Nehri vadisinde yer alan Osmaneli'nde her çeşit tarımsal ürünü görmek mümkündür. Osmaneli bu sayede yöresel mutfak ve yerel tadlar yönünden oldukça zengindir; yöreye has pek çok yemek ve tatlı vardır. Osmaneli piruhisi Osmaneli'ne özgü bir çeşit mantı yemeğidir (Foto: 15). Samsı tatlısı içine ceviz konan bir çeşit şerbetli tatlıdır (Foto: 16). Türkiye ayva üretiminin %10'unu karşılayan Osmaneli'nde ayva perverdesi adında geleneksel bir lezzet de bulunmaktadır.

Bunların yanında; Osmaneli'nde; kağıt kebabı, göveç, yoğurtlu kebap, mantı, kaygana, gözleme, cevizli lokum, ceviz tatlısı, kavurga, furumba, borana, Osmaneli baklavası gibi yöreye has yemek ve tatlıları bulunmaktadır (Anonim, 2008: 58).

Foto 15: Osmaneli Piruhisi

Foto 16: Samsı Tatlısı

Kaynak: www.osmaneli.bel.tr (Erişim tarihi: 02.07.2011)

3.2.5. El Sanatları

El sanatı ürünler bir yere özgü malzeme ve özel bilgi birikimi ile üretilir. Geçmişte ihtiyaç olduğu için üretilen çanak çömlek gibi mutfak gereçleri, yorgan, takı, halı-kilim gibi ürünlerin üretimi günümüzde teknolojinin hızla ilerlemesi ve kitlesel üretimin artmasına bağlı olarak günden güne yok olmaktadır. Oysa el sanatları bir yere özgü kültürün çeşitliliğinin ifadesi açısından oldukça önemli ürünlerdir. Bu nedenle el sanatlarının korunup, tekrar canlandırılması gerekmektedir.

3.2.5.1. Geleneksel Meslekler

Değişen teknoloji ve pazar şartları nedeniyle Osmaneli'nde geleneksel el sanatlarını yürüten pek fazla zanaatkâr kalmamıştır. Yakın yıllara kadar birkaç esnaf faaliyetlerini sürdürmekteydi. Örneğin ve semerci, nalbant, yemeni ithal eden ayakkabıcı bunlar arasındadır (Akkayan, 1990: 209). Osmaneli'nde geçmiş dönemlerde çinicilik faaliyetleriyle uğraşılmıştır. Günümüzde Osmaneli ilçe merkezinde çini üretimi yapan ve bunları kendi dükkânında, sergilerde satışa sunan bir zanaatkâr bulunmaktadır. Osmaneli Halk Eğitim Merkezi'nde, günden güne

kaybolan el sanatlarını canlandırmak üzere, vatandaşlara iğne oyası, kanaviçe, dokumacılık, çinicilik gibi çeşitli kursalar düzenlenmektedir.

3.2.5.2. Geleneksel Giyim Kuşam

Dış görünüş olarak erkeklerin kıyafetine nazaran, kadınlar daha bir ağırlıklı, kırsal yapıdan kentsel özelliğe geçişin izlerini taşırlar. Yani erkeğin kıyafeti genelde büyük kentlerdekinden farklı değildir. Özellikle genç erkeklerde bu fark tamamen kaybolmuştur. Soğuk havalarda pardösü ve palto giyilir. Orta yaşlı ve yaşlılarda bu kıyafeti tamamlayıcı unsur olarak kasket de vardır (Akkayan, 1990: 237).

Kadın için geleneksel giysi olarak hemen göze çarpan "yeldirme" denen siyah pamuklu kumaştan yapılmış, uzun kollu, önden düğmeli pardösü gibi dikilmiş bir giysi türü vardır. Sokağa çıkarken hemen giyilir. Yeldirmenin altında entari ve ya şalvar kullanılır (Akkayan, 1990: 238).

IV. BÖLÜM: OSMANELİ İLÇE MERKEZİNDE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE TURİZM AMAÇLI KULLANILMASI

Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması için atılacak en önemli adım, kültürel mirasın yaşatılarak korunmasıdır. Bunun için dünyada giderek güçlenen eğilimlerden biri bu tür alanların koruma-kullanma dengesi içinde sürdürebilir turizme açılmasıdır. Çünkü turizm eğer iyi planlanır ve iyi yönetilirse kültürel mirasın korunması konusunda oldukça etkili olmaktadır. Turizmin geliştiği miras alanlarında turizm bilinçli bir şekilde yürütüldüğü takdirde kültürel varlıkların korunması konusunda farkındalık ve girişimler artmaktadır. Aynı zamanda turizmden elde edilen gelirler kültürel mirasın korunması çalışmalarında ekonomik kaynak yaratır.

4.1. Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılması Konusunda Yapılmış ve Yapılmasına Devam Eden Çalışmalar

Bu bölümde Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması adına yapılmış ve yapılmasına devam eden çalışmalar ele alınmaktadır. İlk olarak Osmaneli ilçe merkezinde gerçekleştirilmiş envanter çalışmaları yani tespit ve tescil çalışmaları, ardından ilçe merkezinde yapılmış bakım, onarım ve restorasyon çalışmaları ele alınmıştır. Son olarak ise ilçe merkezindeki kültürel mirasın turizme kazandırılması konusunda yapılmış girişimler anlatılmaktadır.

4.1.1. Tespit ve Tescil İşlemleri

Osmaneli ilçe merkezinde Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 106 adet yapı 24.06.1983-A- 4429 sayılı karar ile tescillenmiş ve koruma altına alınmıştır. Ayrıca 27.05.2010 tarihinde Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından onüç yapının daha tescil edilmesi ile bugün Osmaneli ilçe merkezinde 119 adet tecilli yapı bulunmaktadır. Ancak arazide yapılan incelmeler sonucunda tescilli olup da yıkılmış olan 8 geleneksel konut bir de ipek fabrikası olduğu tespit edilmiştir. Bu durum koruma konusun sadece kâğıt üstünde ve yasalarla sağlanamayacağını göstermektedir.

Koruma konusunda yapılan bir diğer çalışma da; Bursa Koruma Kurulu'nca ilçe merkezinde kültürel mirasın yoğun olduğu Camiicedid ve Camiikebir mahallelerinde bulunduğu alanların 05.09.2010 tarihinde kentsel sit ilanı olarak ilan edilmesi ve 1/1000 ölçekli kentsel sit alanı koruma amaçlı uygulama imar planlarının yapılmasıdır. Ancak hazırlanmış olan koruma amaçlı imar planında; kat durumları, mülkiyet durumları, korunma dereceleri, yapıların sorunları, restorasyon durumları gibi korunması gerekli yapıların ayrıntılı bir anlatım tekniği ile haritalanmadığı görülmektedir.

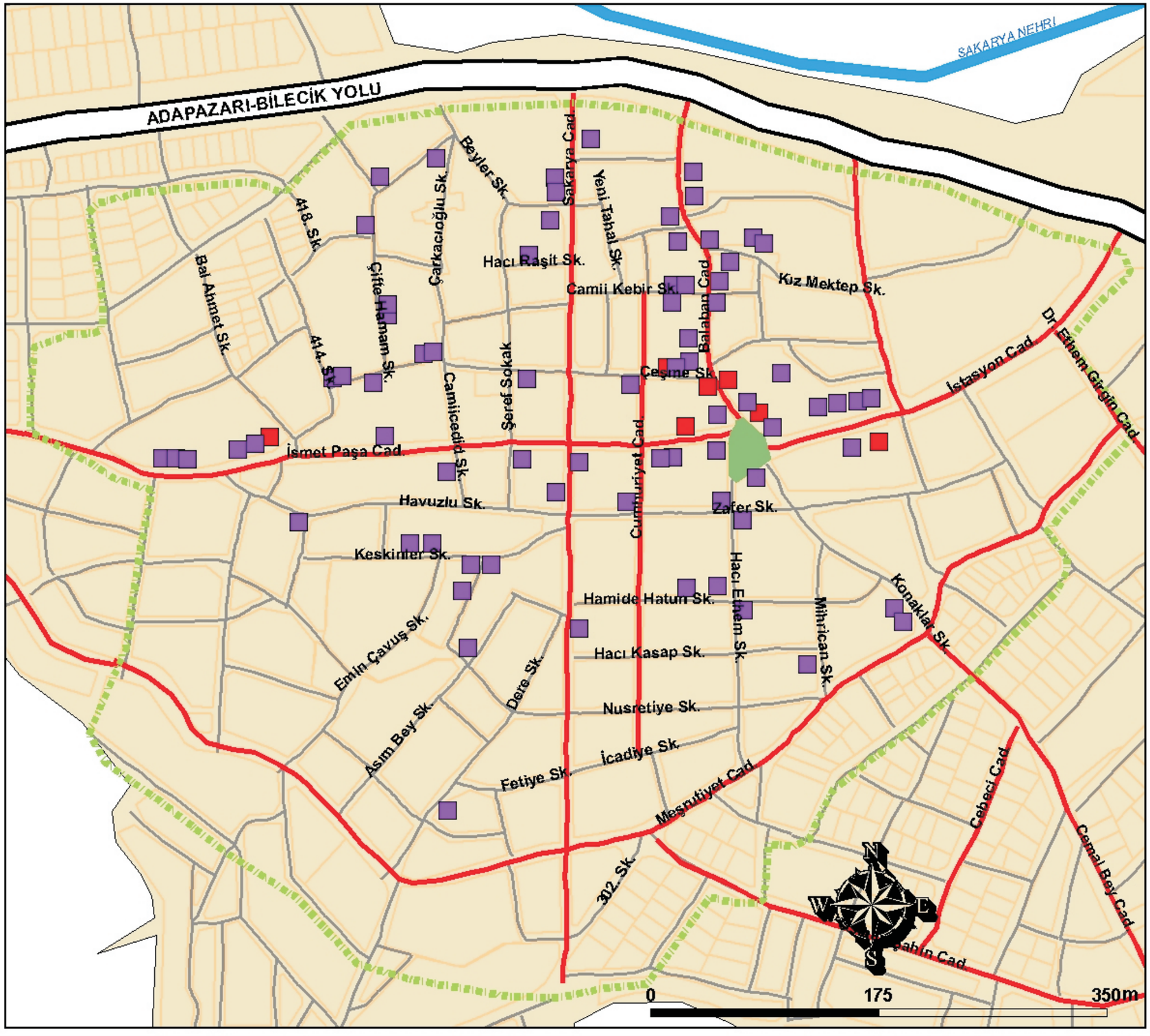
4.1.2. Bakım, Onarım, Restorasyon ve Rekonstrüksiyon Çalışmaları

Kültürel mirasın korunması konusunda yapılacak işlemlerden bir diğeri kültürel mirasa yapılacak bakım, onarım, restorasyon, rekonstrüksiyon gibi müdahale çalışmalarıdır. Osmaneli ilçe merkezinde; 2007 yılında 6, 2008 yılında 3, 2009 yılında 2, 2010 yılında 1 ve 2011 yılında 4 olmak üzere toplam 16 geleneksel konutun bakım, onarım ve restorasyon işlemleri için belediye bütçesinden pay

ödenmiştir. Sahada yapılan gözlemler sonucunda bu evlerden sadece 7 adedinin ciddi bir şekilde restore edildiği tespit edilmiştir (Harita: 11).

Tescil fişlerinden elde edilen bilgilere göre; Osmaneli ilçe merkezinde geleneksel evlerin 58 tanesi iyi, 32 tanesi orta 7 tanesi korunma derecesi bakımından fena durumdadır (Harita: 12). Oysa geleneksel evlerin birçoğu bakımsız durumdadır.

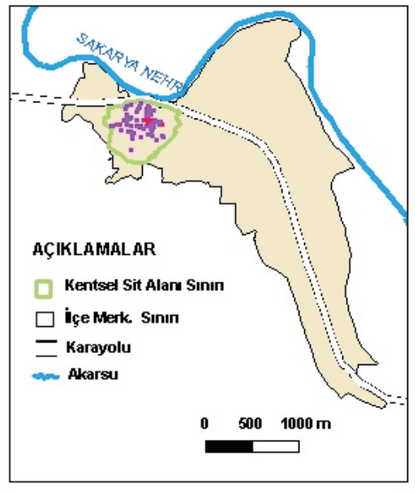
RESTORE EDİLMİŞ GELENEKSEL EVLERİN DAĞILIŞI

AÇIKLAMALAR

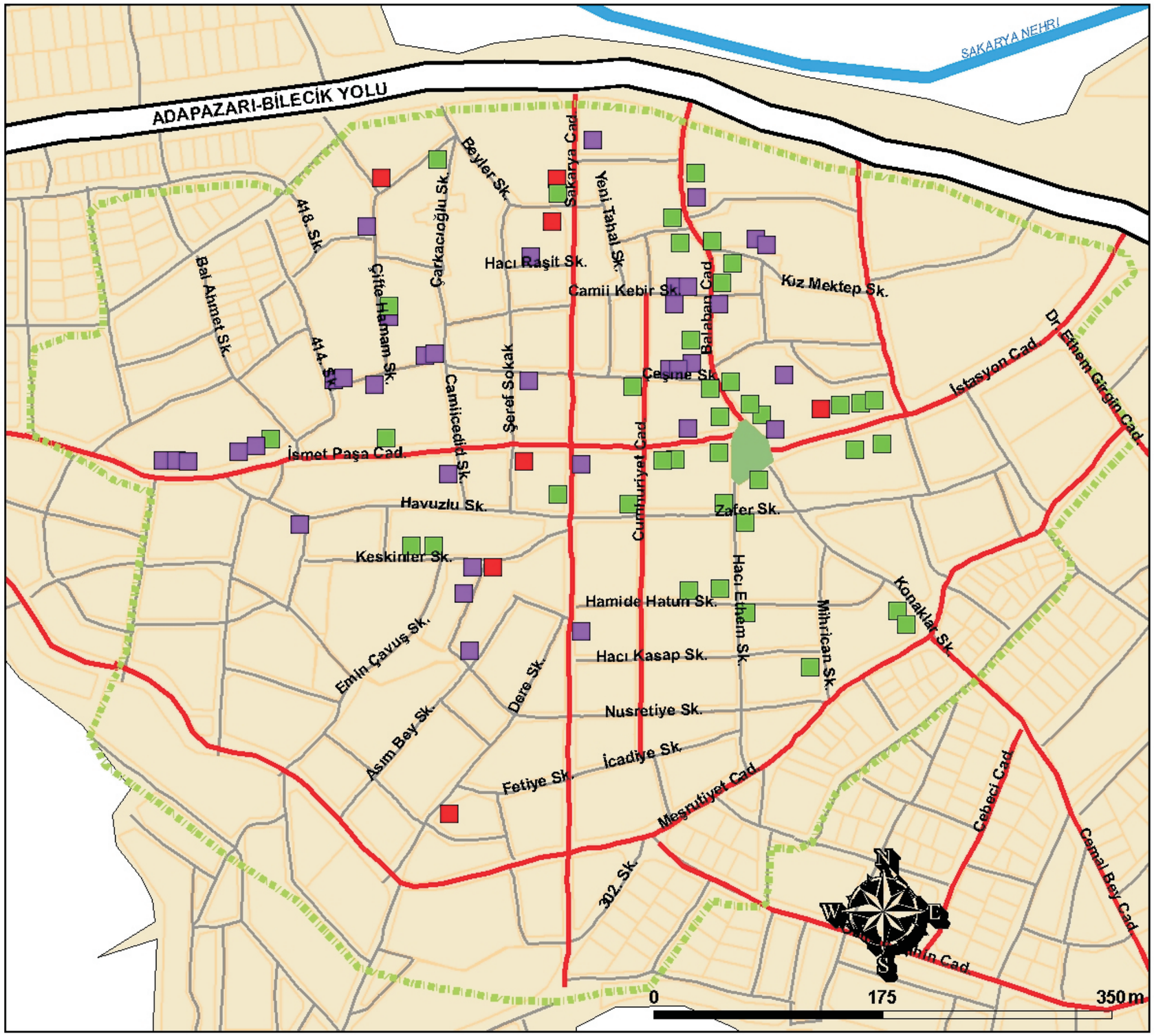
Restorasyon Durumu

- Restore Edilmiş
- Restore Edilmemiş
- Kentsel Sit Alanı Sınırı
- Meydan Parkı
- Karayolu
- Caddeler
- Sokaklar
- Akarsu

Harita 11

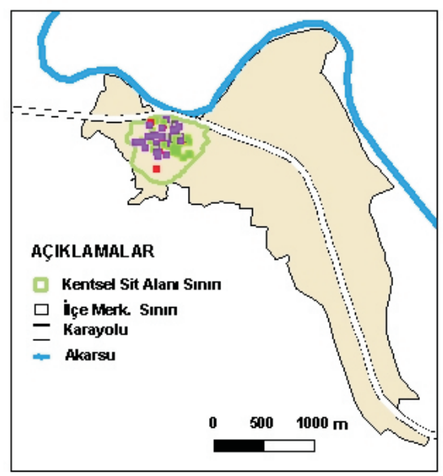
TESCİLLİ GELENEKSEL EVLERİN KORUNMA DERECELERİNE GÖRE DAĞILIŞI

AÇIKLAMALAR

Geleneksel Evlerin Korunma Dereceleri

- İyi
- Orta
- Fena
- Kentsel Sit Alanı Sınırı
- Meydan Parkı
- Karayolu
- Caddeler
- Sokaklar
- Akarsu

Harita 12

Geleneksel evler dışında, bazı anıtsal yapılarda da restorasyon çalışmaları yapılmıştır ve yapımı devam eden çalışmalar vardır. Eski Hükümet Konağı binası Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan 400.000 TL, Bilecik İl Özel İdaresi'nden 100.000 TL yardım alınarak 05.05.2008 tarihinde ihaleye çıkartılmış ve haziran ayı içinde restorasyon çalışmalarına başlanmıştır. Çalışmalar çeşitli aksaklıklar nedeniyle 2011 yılında tamamlanmıştır. Eski Hükümet Konağı binasına restorasyon çalışmasında, butik otel olarak işlev kazandırılmıştır.

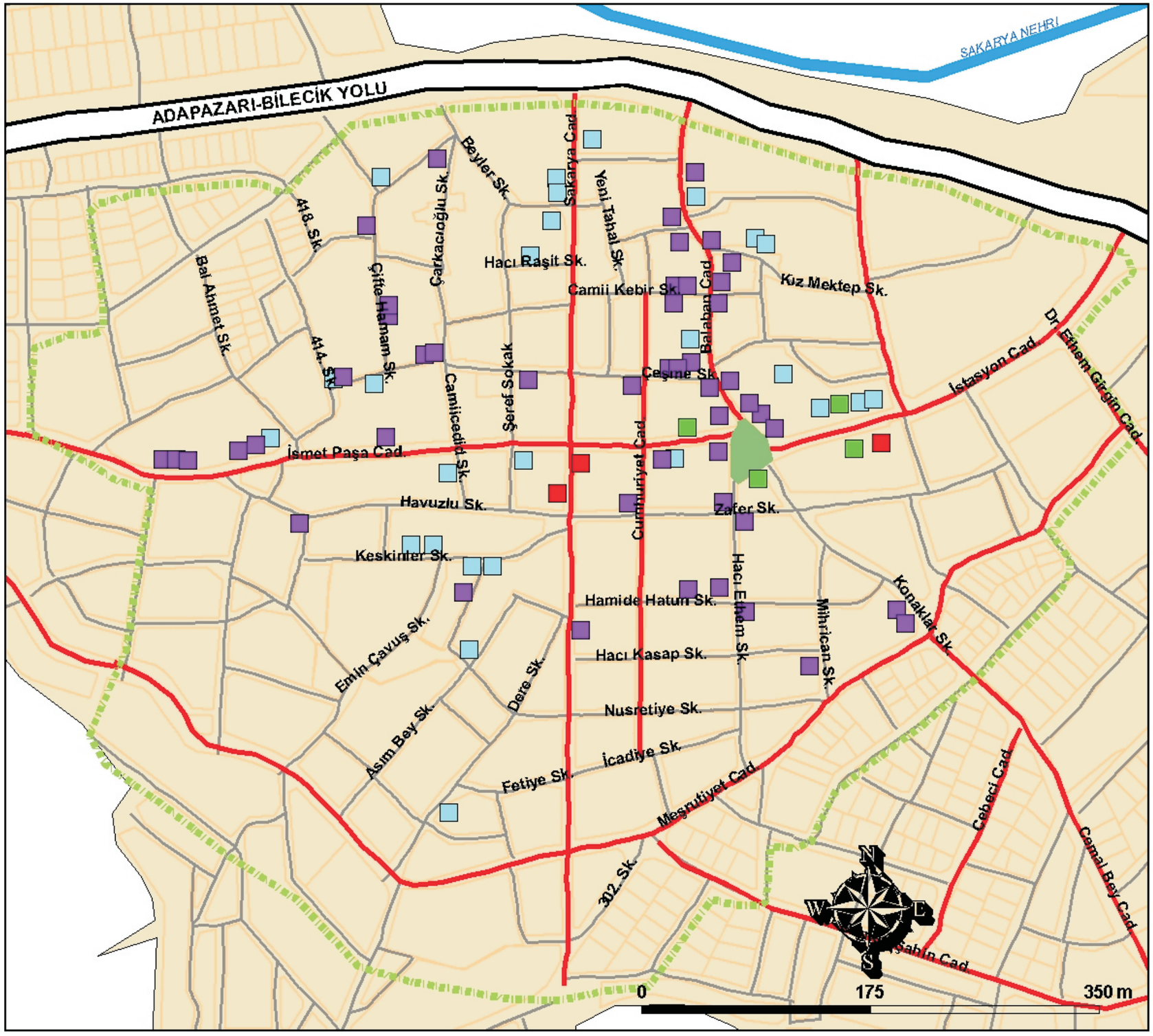
İlçe merkezinde restorasyon çalışmaları yapılan bir diğer yapı da Rüstem Paşa Camii'dir. Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olan yapının 29.05.2010 tarihinde restorasyon projesi onaylanarak, çalışmalara başlanmıştır. Restorasyon çalışmaları halen devam etmektedir (Foto: 4).

4.1.3. Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirası Turizm Amaçlı Kullanma Çalışmaları

Osmaneli ilçe merkezinde 90 adet tescilli konut bulunmaktadır. Bu konutlar; turizm amaçlı olmasa da günlük yaşamda konut olarak, ticari amaçlarla ya da hem konut hem de ticari amaçlarla kullanılmaktadırlar. Tescilli konutlardan 48 tanesi konut, 3 tanesi işyeri, 4 tanesi işyeri hem de konut olarak kullanılmaktadır; 26 tane tescilli ev ise hiçbir şekilde kullanılmamakta, boş durumdadır (Harita: 13).

Osmaneli ilçe merkezinde restore edilmiş yapıların turizm amaçlı kullanılması konusunda hemen hemen hiçbir girişimde bulunulmamıştır. Sadece bir özel girişimci kendi imkânlarıyla konağını restore ettirerek; kafeterya-restorana dönüştürmüştür (Foto: 17).

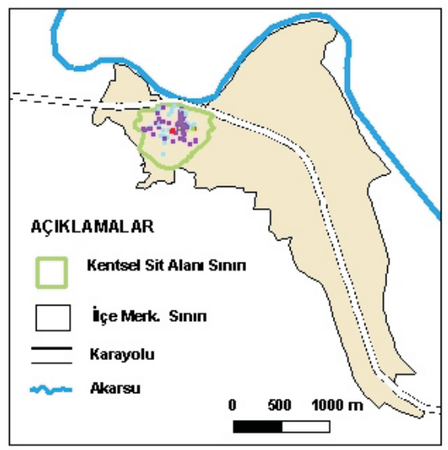
TESCİLLİ GELENEKSEL EVLERİN KULLANIM DURUMLARINA GÖRE DAĞILIŞI

AÇIKLAMALAR

Geleneksel Evlerin Kullanım Tipleri

- İşyeri
- Konut
- İşyeri ve Konut
- Kullanılmıyor
- Kentsel Sit Alanı Sınırı
- Meydan Parkı
- Karayolu
- Caddeler
- Sokaklar
- Akarsular

Harita 13

Foto 17: İpek Konağı Kafeterya-Restoran

Kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması adına; yapılmış bir diğer girişim belediyenin Eski Hükümet Konağı binasını 20 yatak kapasiteli bir butik otel olarak restore ettirmesidir. Ancak restore ettirilen yapıyı kiralayacak şahıs ya da kurum henüz bulunamamıştır.

4.2. Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılması Konusunda Yapılması Gerekenler

Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılması konusunda yapılmış olan çalışmalar son derece yetersiz yetersizdir. Bu nedenle, bu bölümde Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılması konusunda yapılması gereken çalışmalar somut ve somut olmayan kültürel miras bakımından iki bölümde ele alınmaktadır.

4.2.1. Osmaneli İlçe Merkezinde Somut Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılması

Osmaneli ilçe merkezinde somut kültürel miras öğelerinden olan geleneksel konut mimarisinin ve diğer anıtsal nitelikli yapıların korunması konusunda yapılması gereken çalışmalar bu bölümde ele alınmaktadır. Özellikle benzer örnekler olan Safranbolu ve Beypazarı'nın kültürel mirasın korunması ve turizme kazandırılması konusunda izlediği süreçler dikkate alınarak Osmaneli ilçe merkezinde bulunan kültürel mirasın korunması konusunda önerilerde bulunulmuştur.

4.2.1.1. Geleneksel Evlerin Korunması ve Turizm

Osmaneli ilçe merkezinde turizm çekiciliklerinin en başında geleneksel Osmaneli evleri gelmektedir. Geleneksel Türk ve Rum konutlarının görüldüğü ilçe merkezinde 90 adet tescilli konut bulunmaktadır. Oysaki ilçe merkezinde 200'e yakın geleneksel konut bulunmaktadır. Mimari, estetik, tarihi, sosyal, kültürel, geleneksel değerleri açısından bu konutların tekrar incelenip, yeni tescillerin Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılması gerekmektedir.

Osmaneli ilçe merkezinde geleneksel konutların korunması ve bu korumanın sürdürebilirliğinin sağlanması, geleneksel konutların turizme kazandırılması ile mümkün olabilir. Çünkü turizmden elde edilecek gelirlerin bir kısmı bu konutların korunması için ayrılacaktır ve böylece geleneksel konutlar kendi kendilerine koruma finansmanı sağlayacaktır. Bunun yanında turizmden gelir elde eden yerel halk, konutların korunması konusunda daha duyarlı davranacaktır. Benzer örneklerde de yerel halkın turizmden gelir elde ettikten sonra, kültürel varlıkların korunmasında daha duyarlı davrandıkları görülmüştür. Bu yüzden Osmaneli ilçe

merkezinde geleneksel konutların korunması ve korunmalarının sürdürülebilirliği ancak turizm sayesinde mümkündür.

Osmaneli ilçe merkezinde geleneksel konutların korunması ve turizme kazandırılması çalışmalarında ilk adım, geleneksel konutların en azından dış cephelerinin sağlamlaştırılması ve restorasyonu ile başlatılabilir. Çünkü 2006 yılında tarihi konakların yoğun olduğu iki mahallenin kentsel sit alanı olarak ilanından bu yana sadece 16 geleneksel konuta, bakım ve restorasyon çalışmaları için belediye bütçesinden pay ödenmiştir, bunun dışında birkaç özel girişim de sayılmazsa, geleneksel konutların hemen hemen hepsi bakımsız durumdadır. Bu uygulama gerçekleştiği takdirde ilçe merkezi daha çekici hale gelecektir ve çağdaş bir görünüme kavuşan konutlar yerel halkın da koruma konusundaki hevesini arttıracaktır.

Safranbolu ve Beypazarı örneklerinde geleneksel evlerin restorasyon çalışmaları kamu desteği ya da bireysel olanaklarla yapılmıştır. Kimi durumlarda işin uzmanı olamayan, bilimsellikten uzak kişiler tarafından restorasyon çalışmaları geri dönüşü mümkün olmayan sonuçlara yol açmıştır. Bu nedenle bu iki örnekte de restorasyon konusunda deneyim paylaşımı için özellikle üniversitelerin denetiminde restorasyonla ilgili çeşitli kursalar düzenlenmiştir. Restorasyon konusunda yanlış uygulamalar çok ciddi sorunlara yol açabileceğinden, Osmaneli ilçe merkezinde restorasyon çalışmalarında bu hususa dikkat edilmesinde fayda vardır.

Safranbolu ve Beypazarı örneklerinde, geleneksel evlere restoran, kafe, pansiyon ve müze gibi çağdaş işlevler verilerek turizmde kullanılması sağlanmıştır. Bu uygulamalar kentsel peyzajın daha düzgün görünmesi yanında; yöresel yemeklerin ve içeceklerin bu otantik ortamlarda, hazırlanıp sunulmasını sağlamıştır.

Böylece somut olmayan kültürel miras öğelerinden olan yöresel yemeklerin turizmde pazarlanması daha kolay olmuştur.

Osmaneli ilçe merkezinde 30 yatak kapasiteli Kent Otel ve Osmaneli Öğretmenevi dışında gelen ziyaretçilerin geceleyebilecekleri herhangi bir tesis yoktur. Oysa herhangi bir alanda turizmin gelişmesi, çok büyük ölçüde, konaklama kapasitesine de bağlıdır. (Özgüç, 2007:102). Başarılı bir turizm gelişmesi, turizm çekiciliklerinin var olmasına bağlı olduğu gibi; ulaşım kolaylıkları, yeme içme kolaylıkları, eğlence alanlarının var olması, konaklama kolaylıklarına da bağlıdır.

Osmaneli ilçe merkezinde geleneksel evler, bir turizm çekiciliği olmasının yanında; aynı zamanda bu yapılar restore edilip butik otel, konak pansiyon gibi konaklama işletmesi ya da restoran, kafe gibi yeme içme işletmesi olarak çağdaş işlevler kazanmaları durumunda; turizmin temel unsurlarından olan konaklama ve beslenme sorunlarının da çözümüne yardımcı olacaktır. Böylece eldeki mevcut yapı stoku kullanılabilecektir. Bu tip işletmeler öncelikle; Balaban Caddesi, Sakarya Caddesi ve Cumhuriyet Caddesi'nde kurulmalıdır. Çünkü bu caddeler ve bunlara bağlı sokaklarda geleneksel evler daha yoğun durumdadır. Cumhuriyet Caddesi'nde geleneksel evlerin büyük bir kısmı tescilli olmasa da; turistik çekicilik yaratacak türden fonksiyonları kaldıracak niteliktedir.

Geleneksel evlerin korunması ve turizm amaçlı kullanılması konusunda yapılması gereken bir diğer uygulama ise; ilçe merkezindeki geleneksel evlerden bir ya da birkaçına müze fonksiyonu verilmesi şeklinde olmalıdır. Geleneksel evlerin müzeye dönüştürülmesi hem Osmaneli ilçe merkezinin tarihine, kültürüne ışık tutan belgelerin, çeşitli dönemlerden kalma eserlerin, buluntuların burada sunulmasını hem de bu taşınır kültürel miras öğelerinin korunmasını sağlayacaktır. Bu uygulama aynı

zamanda öğrenme motivasyonlu seyahat eden kültür ve miras turistlerinin ziyaret edebilecekleri ilgi çekici bir mekân oluşmasını sağlayacaktır. Osmaneli ilçe merkezinde yer alan Keskinler Konağı gerek konum açısından, gerek ihtişam açısından ve de Osmaneli ilçe merkezinde bilinen en eski konak olması itibariyle müze olarak değerlendirilebilecek bir yapıdır (Foto: 18).

Foto 18: Keskinler Konağı

Safranbolu ve Beypazarı örneklerinde kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılması konusunda yapılmış bir diğer önemli çalışma da, üniversitelerle yapılan işbirliğidir. Bilecik Üniversitesi'ne bağlı Osmaneli Meslek Yüksek Okulu'nda turizm ve otelcilik, restorasyonla ilgili bölümler açılması sağlanarak, kültürel mirasın korunmasında üniversitelerin de denetimi sağlanmalıdır.

Ahşap evlerin turizm amaçlı kullanımlarının bir başka örneği de ahşap ev motiflerinin hediyelik eşya üretiminde kullanılmasıdır. Turistler gittikleri yerlerle bağlarını koparmamak, etraflarındaki eş ve dostlarına gittikleri yerleri tanıtmak vb. amaçlarla ziyaret ettikleri destinasyonlardan hediyelik eşya alma eğilimindedirler. Osmaneli'nde en önemli turizm çekiciliklerinin başında geleneksel evler geldiği için; ahşap ev motifi kullanılarak üretilen; gece lambaları, maketler, mücevher kutuları,

tabaklar, peçetelikler, kupalar, buzdolabı mıknatısları, kartpostallar, tablolar vb. ürünler yöreye gelen turistler için, yöreye özgü olan en cazip hediyelik eşyalardan olacaktır.

4.2.1.2. Dini, İdari, Sosyal Amaçlı Yapıların Korunması ve Turizm

Osmaneli ilçe merkezinde yer alan Rüstem Paşa Camii, Kırgıllı Camii ve Hagios Georgios Kilisesi dini amaçlı kullanılan miras yapılardır. Bu yapılar kentsel sit alanı içinde bir bütünlük oluşturmakta, kent kimliğini tamamlamaktadırlar, bu açıdan ilçe merkezindeki dini yapıların korunması önemlidir. İlçe merkezinde bulunan dini amaçlı miras yapılarından Rüstem Paşa Camii'nin restorasyon çalışmaları devam etmektedir. Kırgıllı Camii günümüzde orijinal işlevi ile hizmet etmektedir ancak bu cami için herhangi bir restorasyon çalışması yapılmamıştır. İlçe merkezinde tarihi yapıların yoğun olduğu Sakarya Caddesi üzerinde yer alan Kırgıllı Camii'nin bu tarihi dokuya daha da uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

İlçe merkezinde Rumlardan kalma pek çok geleneksel evin yanında, kent dokusunu tamamlayan en önemli yapılardan biri de Hagios Georgios Rum Kilisesi'dir. Kilise, Osmaneli ilçe merkezinde turizm için en önemli çekiciliklerden biridir; çünkü dini yapılar inançlı olsun ya da olmasın pek çok insanın ziyaret ettiği alanların başında gelmektedir. Bu yüzden kilisenin gerekli restorasyonu yapılarak, korunması turizm faaliyetleri açısından önemlidir. Kilise restore ettirildikten sonra orijinal işlevi ile kullanılması pek mümkün görünmemektedir. Bu yüzden kilisenin, Rumlardan kalma günlük eşyaların, fotoğrafların vb. ürünlerin de sergilendiği bir müzeye dönüştürülmesi uygun olacaktır.

İlçe merkezinde önemli yapılardan bir diğeri Ellezar Hanı'dır. Turistik alanlarda, turistlerin alışveriş yapabileceği tarihi çarşı ve dükkânlar önemli çekim alanlarıdır. Safranbolu Yemeniciler Arastası'nın düzenlenip tarihi bir çarşıya dönüştürülmesi ve Beypazarı'nda İmaret Meydanı ve Rüstem Paşa Mahalle'sinde 36 adet dükkânın inşa edilmesi; yöresel ürünlerin satışını sağlamak ve gelen turistlerin alışveriş yapabileceği bir mekân olması açısından önemli uygulamalardır (Foto: 19). Bu açıdan, Ellezar Hanı sahip olduğu mimari özellik ve tarihi açıdan önemi nedeniyle günümüzde turistik bir çarşı fonksiyonunu kaldırabilecek türden bir yapıdır.

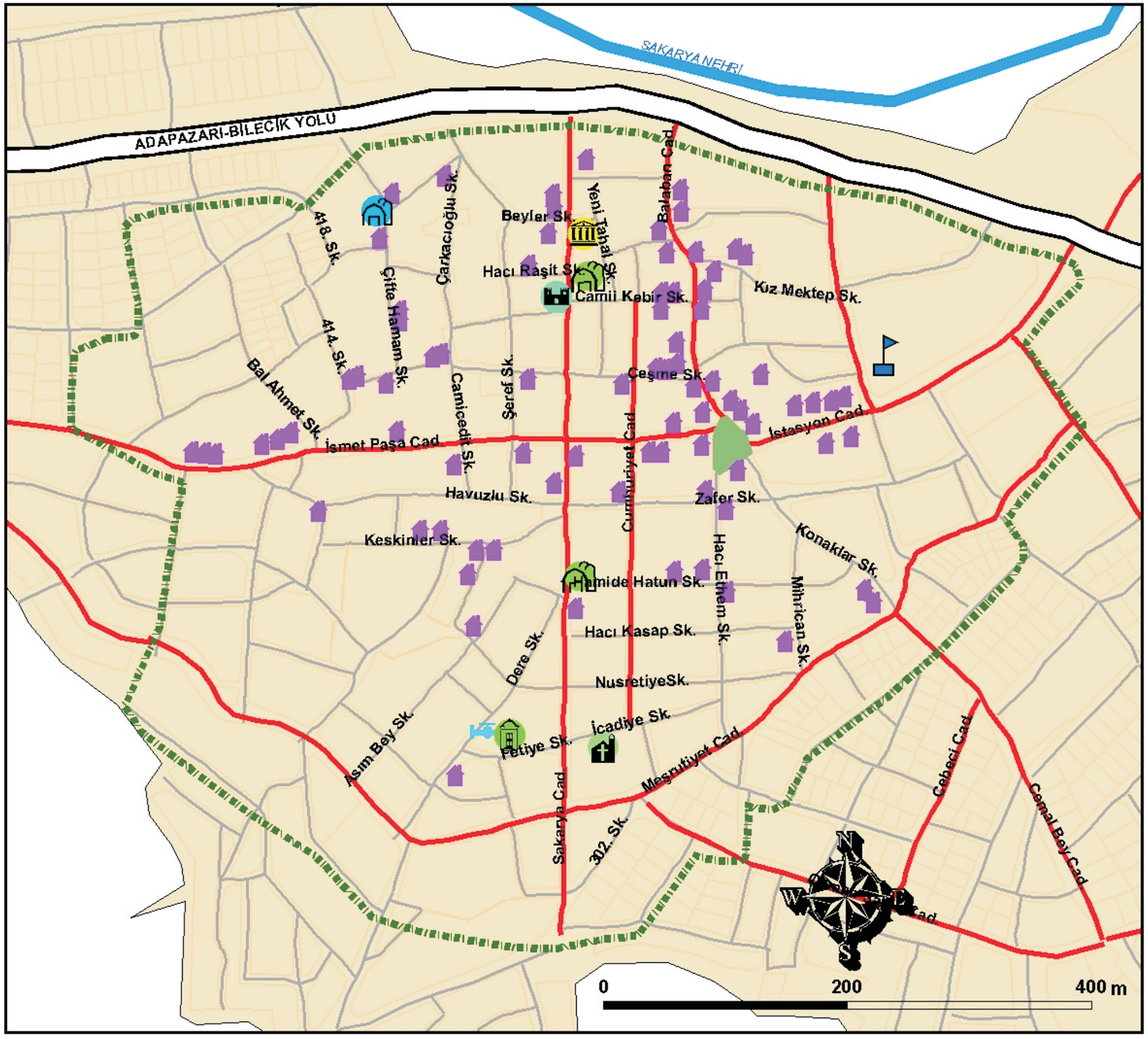

Foto 19: Safranbolu Yemeniciler Arastası
(http://www.e-tarih.org. Erişim tarihi: 02.11.2011).

Osmaneli ilçe merkezinde tescilli yapılar kentsel sit alanı içinde toplanmış durumdadır. Bunun yanında Haceloğlu mahallesinde gar binası ve ona bağlı tescilli yapılar grubu bulunmaktadır. Bu yapıların mülkiyeti TCDD'ye aittir. Bu yapılar grubu günümüzde TCDD'ye bağlı olarak istasyon, kömürlük, kısım şefliği, malzeme ambarı vb. fonksiyonları ile faaliyet verdiğinden turizm için bir çekicilik yaratmamaktadır. Osmaneli ilçe merkezinde kültür ve miras turizminde potansiyel

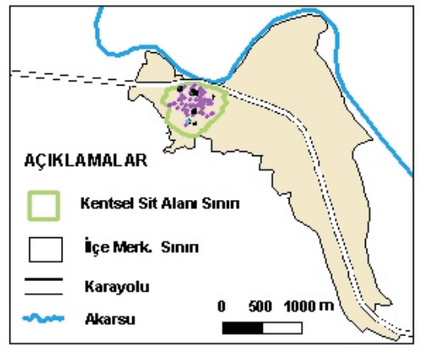
kaynak olarak kullanılabilecek kültürel miras kentsel sit alanı içinde dağılış göstermektedir (Harita: 14). Çekiciliklerin belli bir yerde toplanmış olması Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın yönetilmesi ve kaynakların planlanması açısından olumlu bir mekânsal özelliktir.

OSMANELİ KENTSEL SİT ALANINDA TURİZM ÇEKİCİLİKLERİNİN DAĞILIŞI

AÇIKLAMALAR

- Geleneksel Evler
- Camiiler
- Kilise
- Türbe
- Han
- Hamam
- Hükümet Konağı
- Okul
- Tarihi Çeşme
- Kentsel Sit Alanı Sınırı
- Meydan Parkı
- Karayolu
- Caddeler
- Sokaklar
- Akarsu

Harita 14

4.2.2. Osmaneli İlçe Merkezinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılması

Turizm, Safranbolu ve Beypazarı örneklerinde somut olmayan kültürel miras öğelerinin korunması konusunda oldukça önemli etkilerde bulunmuştur. Benzer örnekler olan Safranbolu ve Beypazarı'ndan yola çıkarak bu bölümde Osmaneli ilçe merkezinde somut olmayan kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanımına yönelik olarak yapılması gereken çalışmalar üç bölümde ele alınmaktadır.

4.2.2.1. Yöresel Yemeklerin Hatırlanması ve Turizm

Turizm, yöresel yemekler ve yerel gıda üretimi ile yakından ilgilidir. Yemek yeme zorunlu bir fiziksel ihtiyaç olduğu gibi yemeklerin pişirilmesi, kullanılan malzemeler bakımından da kültürü yansıtmaktadır. Özellikle bir yere özgü yiyecek ve içecekler otantik olmaları bakımından, turistik ürün olarak oldukça önemli etkileri vardır. Safranbolu ve Beypazarı örneklerinde turizmin yöresel yemeklerin tekrar canlanmasını sağladığı; yöresel yemeklerin de turizmin gelişmesi katkı sağladığı görülmüştür. Safranbolu ve Beypazarı örneklerinde, yöresel yemeklerin pişirme yöntemleri, yöresel menüler, yemeklerin geleneksel konutlarda servis edilmesi turistlerin seyahatlerinde bu ilgi çekici deneyimleri yaşamalarını sağlamaktadır. Bu açıdan bu iki örnek yerleşmede yöresel yemekler turizm pazarının bir simgesi olmuştur (Foto: 20).

Benzer çalışmalar Osmaneli ilçe merkezinde de uygulanmalıdır. Osmaneli ilçe merkezine özgü yemeklerin, yine Osmaneli'ne özgü pişirme ve sunum yöntemleri ile servis edilmesi; kültür ve miras turizmine önemli katkıda bulunacaktır.

Yöresel yiyecek ve içecekler sadece turizm destinasyonlarında tüketilmekle kalmaz; aynı zamanda hediyelik eşya olmaları bakımından da önemlidir. Turizm bölgelerinde özellikle bir yere özgü yiyecek ve içecekler; yemekle ilgili hediyelik eşya pazarının geliştirilebilmesi için dikkate değer bir potansiyeldir. Gıda ürünleri ucuz ve nispeten taşınması kolay oldukları için özellikle hediyelik eşya olarak önemlidirler (Richards, 2003: 14). Yöresel gıda ürünlerinin hediyelik eşya olarak önemli olmaları; bu ürünlerin bir yere özgü olması ya da o yerde meşhur olması ile ilgilidir.

Foto 20: Beypazarı'nda Yöresel Yemek Mönüleri

(Takano, 2008: 133).

Safranbolu ve Beypazarı örneklerinde görülmektedir ki, yöresel yemek ve gıdalara, ziyaretçiler tarafından turizm alanlarında ilgi oldukça yüksektir. Ayrıca bu ürünler hediyelik eşya olarak da oldukça rağbet görmektedir. Örneğin Beypazarı'nda

Beypazarı kurusu, havuç lokumu, sıkma pişmaniye, tarhana, erişte gibi pek çok yöresel ürün, stantlarda hediyelik eşya satılmaktadır (Foto: 21).

Foto 21: Beypazarı'nda Yöresel Ürünlerin Turizmde Kullanımları (Takano, 2008: 134.)

Türkiye ayva üretiminin % 10'unu karşılayan Osmaneli'nde ayvadan elde edilen çeşitli geleneksel ürünler bulunmaktadır bunlar; ayva reçeli, ayva perverdesi, ayva lokumu vb. ürünlerdir. Osmaneli aynı zamanda yağ biberi üretimi ve domates üretimi ile ün yapmıştır. Bu ürünlerden elde edilen ev yapımı salçalar ve katkısız kırmızı toz biber; turistik ürün olarak pazarlanabilecek yöresel gıda ürünleridir.

4.2.2.2. El Sanatlarının Tekrar Canlandırılması ve Turizm

Turizmin geliştiği alanlarda pek çok hediyelik eşya dükkânı ve hediyelik eşya satan seyyar satıcıların kümelendiği bilinmektedir. Genel olarak turistler ziyaret

ettikleri alanlardan hediyelik eşya alma eğilimindedirler. Özellikle kültür ve miras turistleri gelir seviyesi daha yüksek olduğundan, seyahat esnasında diğer turist tiplerine göre daha çok harcama yapmaktadırlar.

Kültür ve miras turistleri ziyaret ettikleri alanlarda her yerde bulunan sıradan ürünlerden ziyade o yöreye özgü ürünleri tercih etmektedirler. Bunlar arasında el sanatları en yaygın hediyelik eşya tipidir. El sanatları ürünler bir yere özgü malzeme ile ve özel bilgi birikimi ile üretilmektedir. Turizmde en yaygın olan el sanatı ürünler arasında; çanak çömlek, tahta oymacılık ürünleri ve figürleri, sepetler, giyim-kuşam ürünleri, dokumalar, deri eşyalar, takılar ve mücevherler yer almaktadır. Turistlerin gittikleri yerlerden bu tarz ürünleri satın alma isteği el sanatlarına olan talebi arttırmaktadır. Böylece yok olmaya yüz turmuş olan el sanatları turizm sayesinde yeniden canlanmaktadır. Safranbolu'da dericiliğin, yemeniciliğin yeniden canlanması, Beypazarı'nda diğer el sanatları dâhil özellikle telkari (gümüş işlemeciliği) sanatının turizm sayesinde yeniden canlanması buna örnektir.

Osmaneli ilçe merkezinde geçmişte yapılmış olmasından dolayı ahşap oymacılığı, çinicilik, bunun yanında kadınların ürettiği iğne oyası, dantel oyası, kanaviçe gibi el işi ürünler turizmle birlikte hızla hatırlanacak ve gelişecek el sanatları arasındadır.

Osmaneli ilçe merkezinde geleneksel el sanatlarının hatırlanması ve tekrar canlanması için Beypazarı ve Safranbolu örneklerinde olduğu gibi belediye ve kaymakamlığın bu konuda kurslar düzenlemesi yararlı olacaktır. Buna ek olarak yöredeki el sanatlarının araştırılması için üniversitelerle işbirliği sağlanmalıdır.

4.2.2.3. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi ve Turizm

Müzeler somut kültürel miras öğelerinin korunmasında olduğu kadar somut olmayan kültürel miras öğelerinin de korunmasında, turizmde kullanılmasında etkin rol oynamaktadır. Sözlü gelenek ve anlatımların, doğum-ölüm-evlenme gibi toplumsal uygulamaların, el sanatlarının, geleneksel giyim-kuşam özelliklerinin, geleneksel ev düzeni eşyalarının sergilenmesi gibi uygulamalara dünyada pek çok müzede yaygın bir şekilde rastlanılmaktadır. Safranbolu ve Beypazarı örneklerinde de müzelerde bu tip çalışmalar yapılmıştır. Örneğin, Safranbolu'da Kent Tarihi Müzesi kentin geçmişten günümüze yaşadığı evreleri gerek fotoğraflar, gerek eşyalar, gerek ses kayıtları ile ziyaretçilerine sunmaktadır; ayrıca geleneksel giyim kuşam ve el sanatları ürünler ve bunlarla ilgili canlandırmalar, müzede sergilenmektedir (Foto 22).

Foto 22: Safranbolu Kent Tarihi Müzesi, Geleneksel Giyim-Kuşam (http://www.flickr.com Erişim tarihi: 02.11.2011).

Beypazarı örneğinde de benzer uygulamalar yapılmıştır. Beypazarı Tarih ve Kültür Evi Müzesi'nde Beypazarı kültürünü ve tarihini yansıtan somut ve somut olmayan eserlerin sergilenmesi kültürel mirasın müzeler aracılığı ile korunması ve turizm amaçlı kullanılmasına örnektir (Foto: 23).

Foto 23: Beypazarı Tarih ve Kültür Evi Müzesi Geleneksel Ev Düzeni Eşyaları (www.wowturkey.com Erişim tarihi:01.09.2011.)

Osmaneli ilçe merkezinde geleneksel kıyafetler; doğum, sünnet, evlenme, askere uğurlama, ölüm gibi geçiş dönemi gelenek ve görenekleri ile ilgili canlandırmalar; tören ve kutlamalar, türküler, geleneksel ev düzeni eşyaları, benzer örneklerinde olduğu gibi bir müze ya da müzeler kurularak ziyaretçilere sunulmalıdır. Ayrıca kurulacak olan müzelerde dönemin ekonomik kaynağı olan ipek böcekçiliğine ilişkin fotoğraf, video vb. öğelere müzelerde yer verilmelidir.

Osmaneli ilçe merkezinde somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunması için yapılacak bütün bu çalışmalar aynı zamanda turizm için arz oluşturacaktır. Ancak ilçe merkezindeki çekiciliklerin turizmde kullanılabilmesi için bu arzı karşılayacak talep olması gerekmektedir. Osmaneli ilçe merkezi Bilecik'e 34 km, İstanbul'a 202 km, Adapazarı'na 72 km, İzmit'e 110 km, Eskişehir'e 106 km ve Bursa'ya 104 km uzaklıktadır. Osmaneli ilçe merkezi ayrıca şu an yapım aşamasında olan İstanbul-Ankara hızlı tren hattı üzerindedir. Bu sebeple Osmaneli ilçe merkezi konum itibariyle turizmde talebi karşılayabilecek büyük şehirlere yakındır. Ancak

Osmaneli ilçe merkezindeki çekiciliklerin tek başına bir turizm talebi yaratamayacağı görülmektedir. İlçe genelinde doğa turizmi, kırsal turizm gibi farklı turizm türlerinin geliştirilmesi ve Bilecik'te yapılacak turizm faaliyetleri ile ilişkili olarak Osmaneli ilçe merkezindeki çekiciliklerin turizmde talep yaratması sağlanabilir.

4.3. Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılması Çalışmalarında Paydaşlara Düşen Görev ve Sorumluluklar

Kültürel mirasın sahip olduğu değerlerden dolayı, korunması ve kullanılması konusundaki çalışmalarda özel dikkat gerekmektedir. Yanlış uygulamalar, kültürel mirasın bir daha geri dönüşü olmayacak şekilde yok olmasına neden olabilir. Bu sebeple, turizmde kaynak olarak yararlanılması düşünülen kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı planlanması aşamasında paydaşların üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmesi ve paydaşlar arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması oldukça önemli konulardandır. Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanımının sağlanması konularında; kamu kurumlarına, yerel yönetimlere, sivil toplum örgütlerine ve yerel halka çeşitli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bu bölümde Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanımına yönelik çalışmalarda paydaşlara düşen görev ve sorumluluklar ele alınmaktadır.

4.3.1.Kamu Kurumlarına Düşen Görev ve Sorumluluklar

Ülkemizde kültürel mirasın korunmasında ana otorite Kültür ve Turizm Bakanlığı olmakla birlikte, bunun yanında belli başlı bazı kamu kurum ve

kuruluşlarına koruma konusunda yetki ve sorumluluklar verilmiştir. Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanımına yönelik çalışmalarda Kültür ve Turizm Bakanlığı'na ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına düşen görev ve sorumluluklar bu bölümde, mevcut yasalar çerçevesinde ele alınmaktadır.

4.3.1.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Düşen Görev ve Sorumluluklar

1983 yılında kabul edilen 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na göre, Kültür ve Turizm Bakanlığı kültürel ve doğal değerlerin korunmasında en yetkili kuruluştur. Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılması konusunda Bakanlığa düşen görev ve sorumluluklardan bazıları aşağıda verilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı;

- Osmaneli ilçe merkezinde korunması gerekli kültürel mirasın, tespit edilmesi, korunması, değerlendirilmesi ve tanıtılması yönünde çalışmalar yürütmekle yükümlüdür.
- Gerekli gördüğü yerlerde müzeler kurulmasını sağlamalı ve bunların idare işlerini düzenlemelidir; ayrıca özel müzelerin kurulmasına rehberlik etmeli ve bunları desteklemelidir.
- Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın bakımı ve restorasyonu konularında gerekli tedbirleri almalı ve uygulamalıdır.
- Her türlü imkândan faydalanarak Osmaneli ilçe merkezinde koruma kültürü ve bilincini yaymalıdır.
- Özel mülkiyete ait ya da Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait yapıları tespit edip korunması ve turizmde değerlendirilmesi konusunda

çalışmalar yapmalıdır. Osmaneli ilçe merkezinde özel mülkiyete ait en önemli yapılardan biri Hagios Georgios Kilisesi'dir. Kilise oldukça bakımsız durumdadır, Bakanlığın bu konuda acil önlem alması gerekmektedir.

- Uzman bir ekip oluşturup ilçe merkezinde yeniden bir envanter çalışması yapılmasını sağlamalıdır; bu sayede korunması gerekli kültürel miras tescillenmeli, özelliklerini yitirmiş olan kültürel mirasların tescil kaydını kaldırmalıdır. Zira Osmaneli ilçe merkezinde yıkılmış olmalarına rağmen sekiz adet geleneksel ev ve bir de ipek fabrikası hala tescil kayıtlarında bulunmaktadır.

4.3.1.2. Diğer Kamu Kurumlarına Düşen Görev ve Sorumluluklar

Kültürel mirasın korunması konusunda Kültür ve Turizm Bakanlığı dışında, İçişleri Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü gibi kamu kurumları sorumludur.

İçişleri Bakanlığı, genel olarak valilikler ve belediyelerin kültürel mirasın korunması konusundaki rollerini belirler ve bu konuda yol gösterici çalışmalar yapar.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ise Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması konusunda; kültürel mirasın tespit ve tescil edilmesi, çeşitli rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri hazırlayıp onaylamak, yönetimi vakfa ait olan binaların onarımını sağlamak gibi görevler düşmektedir.

4.3.2. Yerel Yönetimlere Düşen Görev ve Sorumluklar

5393 sayılı Belediyeler ve 5302 sayılı İl Özel İdareleri Yasaları gereğince belediyeler ve valilikler/İl Özel İdare Yönetimleri; tarihi, kültürel değerlerin korunması konusundaki yerel uygulamalardan sorumlu yerel yönetim birimleridir

(Anonim, 2009: 43). 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 2004 tarihinde 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile yenilenmiş ve böylece yerel yönetimlerin kültürel mirasın korunması ve kullanılması konusunda yetki ve sorumlulukları arttırılmıştır.

5226 sayılı kanuna göre; Bilecik Valiliği, Bilecik İl Özel İdaresi ve Osmaneli Belediyesi'ne, Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması konusunda düşen görev ve sorumluluklardan bazıları şöyledir;

- Sanat tarihi, mimarlık, şehir planlama, mühendislik, arkeoloji gibi meslek alanlarından uzmanların görev alacağı koruma, uygulama ve denetim bürolarının kurulmasını teşvik etmek.
- İl Özel İdaresi bünyesinde veya belediyelerce kültürel mirasın korunmasına yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri hazırlamak.
- Hazırlatılan projeleri uygulayacak proje büroları oluşturmaları gerekmektedir. Bu bürolar koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen koruma amaçlı imar planı, proje ve malzeme değişiklikleri ile inşaat denetimi de dâhil olmak üzere uygulamayı denetlemekle yükümlüdürler.
- Bilecik Valiliği ve Osmaneli Belediyesi'nin Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirası, bağlı oldukları Eskişehir Koruma Bölge Kurulu'nun belirlediği fonksiyonlarda kullanmak üzere kamulaştırma çalışmaları yapmaları gerekmektedir.
- Kentsel sit alanında planlı korumanın sağlanması için koruma amaçlı imar planını revize ettirerek, ayrıntılı ve güncellenebilir kent bilgi sistemi kurulmasını sağlamak.

4.3.3. Sivil Toplum Örgütlerine Düşen Görev ve Sorumluluklar

Kültürel mirasın korunmasında uygulamanın azlığı gibi nedenlerle çeşitli meslek odaları ve gönüllü kuruluşlar devletten bağımsız olarak, gönüllülük esası ile kültürel mirasın korunması konusunda çalışmalar sürdürmektedirler. Kültürel mirasın korunması amacıyla oluşturulmuş sivil toplum örgütlerinin yürüttükleri çalışmalar birbirlerinden kimi noktalarda uzaklaşsalar da genel olarak üstlendikleri görev ve sorumluluklar aynıdır. Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması konusunda, sivil toplum örgütlerine düşen görev ve sorumluluklar şunlardır;

- Osmaneli ilçe merkezinde koruma kültürünün gelişmesini sağlamak,
- Konferans, seminer ve sempozyumlar düzenleyerek yerel halkın ve yerel yönetimlerin bilinçlenmesini sağlamak,
- Ayrıca yerel halkının kültürel mirası koruma bilincini yükseltmeye yönelik; film, belgesel vb. görsel malzemeler hazırlatıp, bu konuda uygulamalar yapmak,
- Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ile ilgili kitap, dergi ve tanıtıcı broşürler bastırmak,
- Belediyelere koruma, kültürel miras, çevre ile ilgili belge ve kaynakları düzenleyerek danışmanlık yapmak, sivil toplum kuruluşlarının genel görevleri arasındadır.

4.3.4. Yerel Halka Düşen Görev ve Sorumluluklar

Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılması konusunda yapılan çalışmalarda yerel halkın desteği oldukça önemlidir. Çünkü kültür ve miras

alanlarında yaşayan yerel halk, buradaki kültürel mirasın doğrudan kullanıcıları oldukları gibi kültürel mirası sürdüren ve yaşatan kişilerdir. Bu nedenle, kültür ve miras alanlarında yaşayan yerel halka koruma ve kullanma konusunda bazı görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bu durumda Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan yerel halka da kültürel mirasın korunması konusunda görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bu görevlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

- Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan yerel halkın, korumadan sorumlu kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği içinde olmaları,
- Kültürel mirasın korunması ile ilgili her türlü organizasyon, tanıtım ve bilgilendirme toplantılarına katılmaları,
- Yerel halkın Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ile ilgili vakıflar, dernekler gibi gönüllü kuruluşlar oluşturmaları ve koruma ile ilgili faaliyetlerde bulunmaları,
- Yerel halkın kültürel mirasın korunmasında sürdürebilirliğin sağlanması için yörede turizm çalışmalarına destek vermeleri,
- Kültürel mirasın korunması ile ilgili plan ve projelerde aktif olarak görev almaları ve konu ile ilgili fikirlerini açıkça belirtmeleri gerekmektedir.

Kültürel mirasın yönetilmesi, planlanması, turizme kazandırılması konusunda ev sahibi toplumun görüşleri oldukça önem taşımaktadır. Bu sebeple, araştırma sahası olan Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılması konularında yerel halkın düşüncelerini ölçmek üzere bir anket çalışması yapılmıştır. Yerel halkın bu konudaki görüşleri dördüncü bölümde ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Kültürel mirasın korunması konusunda paydaşlar arasında işbirliği ve bütüncül koruma yaklaşımı oldukça önemli bir konudur. Bu nedenle Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi için öncelikle bir alan yönetim planı hazırlanmalıdır. Hazırlanacak bu plan, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi süreçlerinde tüm paydaşlar arasında eşgüdüm, iletişim ve sorumluluk paylaşımını konularında daha düzenli işleyiş sağlayacaktır.

V. BÖLÜM: YEREL HALKIN OSMANELİ İLÇE MERKEZİNDE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE TURİZM AMAÇLI KULLANILMASI KONUSUNA BAKIŞ AÇISI

Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanımına yönelik çalışmalardan doğrudan etkilenecek olan kişiler, orada yaşayan yerel halktır. Bu nedenle kültürel mirasın koruması ve turizm amaçlı kullanımına yönelik olarak yapılacak çalışmalarda yerel halkın kabulünün kazanılması gerekmektedir. Bu bölümde yapılan anket çalışması neticesinde, Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan yerel halkın kültürel miras ve kültürel mirasın korunması konusundaki algıları, ilçe merkezindeki kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanımına yönelik konulardaki görüş ve düşüncelerine yer verilmiştir.

5.1. Anket Çalışmasının Gerekçesi-Amacı ve Yöntemi

Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan yerel halkın, kültürel mirasın korunması konusundaki görüşleri ve kültürel mirasın turizmde kullanılması konusuna ne ölçüde hazır olduğunun belirlenmesi en önemli konulardan birisidir. Çünkü turizm; ekonomik, toplumsal-kültürel ve çevre ile ilgili konularda olumlu ve olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Turizmin olumlu ya da olumsuz etkilerinden öncelikle etkilenecek olan kişiler turizm bölgelerinde yaşayan yerel halktır. Bu amaçla, Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan yerel halkın; buradaki kültürel mirasın korunması ve turizmde kullanılması konusundaki olumlu ve olumsuz düşüncelerini tespit etmek önem taşımaktadır. Bu gibi sebeplerden dolayı Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan yerel halka turizm ve koruma konusundaki görüşlerini ölçmek üzere bir anket

çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasının araştırmayı yönlendirmesi açısından olumlu etkisi olacağı düşünülmektedir.

Anket çalışmasının hedef kitlesini Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan nüfus oluşturmaktadır. Örneklemin belirlenmesinde 2010 yılı ilçe merkezinde yaşayan nüfus dikkate alınmış olup hedef kitledeki birey sayısı (N) 13.760 kişidir. %95 güven düzeyinde 0.07 örnekleme hatası ile örneklem büyüklüğü (n) 193 kişi olarak belirlenmiştir. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında aşağıda verilen formülden yararlanılmıştır (Baş, 2008: 39-40).

$$n = \frac{Nt^2\ pq}{d^2\ (N-1)\ +\ t^2pq}$$

N = Hedef kitledeki birey sayısı (13.760),
n = Örnekleme alınacak birey sayısı,
p = İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı) (0.5),
q = İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (0.5),
t = α=0.05 güven aralığında, tablo karşılığı 1,96
d = Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen ± örnekleme hatasıdır (0.07)

Ankette olasılıklı örnekleme türü kullanılmıştır. Olasılıklı örneklemede her bir bireyin örnekleme dâhil olma olasılığı eşittir. Bu eşitliği sağlamak için seçim tesadüfi olarak yapılmıştır. Anket uygulaması 25 Ağustos-5 Ekim 2011 tarihleri arasında Osmaneli ilçe merkezinde yüzyüze görüşme tekniği ile yapılmıştır. Anket kapalı uçlu 25 sorudan oluşmaktadır. Üç bölümden oluşan anketin ilk bölümü kişisel bilgileri, ikinci bölümü ilçe merkezinde yaşayan yerel halkın buradaki kültürel mirasın korunması konusundaki düşünceleri, üçüncü bölümü ise yerel halkın ilçe merkezindeki kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması konusundaki düşüncelerini

ölçmeye yöneliktir. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS (Statical Package for the Social Sciences) ve Microsoft Office Excel 2010 programlarından yararlanılmıştır. Ankette yer alan soruların değerlendirilmesinde grafiklerden, frekans tablolarından, çapraz tablolardan ve belirlenen değişkenler arasındaki ilişkiler için ki-kare bağımsızlık testinden yararlanılmıştır.

5.2. Ankete Katılan Yerel Halkın Sosyo-Ekonomik Yapısı

Cinsiyet, bireylerin turizm ve koruma konusunda düşüncelerini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Araştırma sahası olan Osmaneli ilçe merkezinde yapılan anket çalışmasına katılanların % 56.5'i erkek, % 43.5'i kadındır (Tablo: 9).

Tablo 9: Ankete Katılan Yerel Halkın Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	**Frekans (n)**	**%**
Erkek	109	56,5
Kadın	84	43,5
TOPLAM	**193**	**100,0**

Kültürel mirasın korunması ve turizmde kullanılması konusundaki çalışmaları etkileyebilecek bir diğer faktör ise; yerel halkın yaş durumudur. Bu amaçla ankete katılan yerel halkın yaş grupları incelendiğinde; en büyük yüzdenin % 33.2 ile 26-35 yaş grubunun olduğu; buna karşılık en küçük yüzdenin % 1.6 ile 65 yaş üstündekiler olduğu görülmektedir (Tablo: 10).

Tablo 10: Ankete Katılan Yerel Halkın Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş	Frekans (n)	%
18-25	37	19.2
26-35	64	33.2
36-45	46	23.8
46-55	33	17.1
55-65	10	5.2
65+	3	1.6
TOPLAM	**193**	**100,0**

Kültürel mirasın korunması konusuna olumlu yaklaşım sergilenmesi ve bu konuda herhangi faaliyette bulunma eğilimi eğitim düzeyi ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda ankete katılanların eğitim düzeyleri incelendiğinde % 38.3 (74 kişi) ile büyük çoğunluğun lise mezunlarından oluştuğunu, ardından % 16.6 (32 kişi) ile üniversite mezunlarının geldiği görülmektedir (Tablo: 11).

Tablo 11: Ankete Katılan Yerel Halkın Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Frekans (n)	%
Okuma-yazma bilen	6	3.1
İlkokul	30	15.5
İlköğretim	15	7.8
Lise	74	38.3
Yüksek okul	30	15.5
Üniversite	32	16.6
Yüksek lisans	5	2.6
Doktora	1	0.5
TOPLAM	**193**	**100,0**

Ankete katılan bireylerin geçimlerini nasıl sağladıkları ile turizme ne şekilde destek verebilecekleri arasında ilişki kurmak mümkündür. Bu amaçla ankete katılan bireylerin geçimlerini nasıl sağladıkları tespit edilmiştir. Tablo 12'de ankete katılan yerel halkın en çok % 32.1 (62 kişi) memuriyet, % 25.4 (49 kişi) işçilik, % 14 (27 kişi) esnaflık ve ticaretle geçimini sağladığı görülmektedir.

Tablo 12: Ankete Katılan Yerel Halkın Geçim Tiplerine Göre Dağılımı

Geçim Tipi	Frekans (n)	%
Memur	62	32.1
İşçilik	49	25.4
Esnaf-Ticaret	27	14.0
Diğer	23	11.9
Emekli	19	9.8
Çiftçilik	11	5.7
Hayvancılık	2	1.0
TOPLAM	**193**	**100,0**

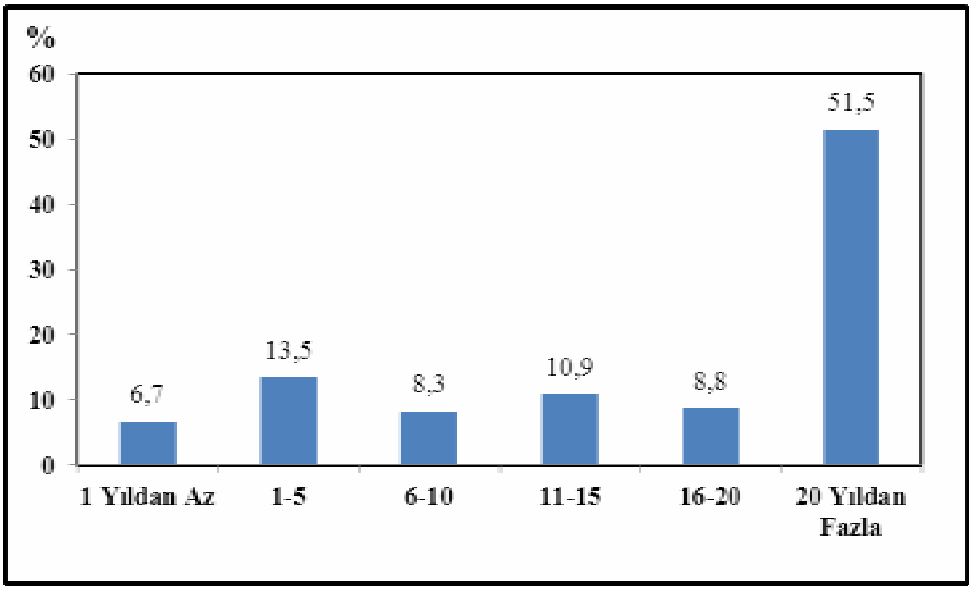
Ankete katılan yerel halkın aylık gelir durumuna baktığımızda ise % 45.6'sının aylık gelirinin 750-1500 TL arasında, % 19.7'sinin 750 TL'den az, % 19.2'sinin 1501-2000 TL arasında, % 10.4'ünün 2000 TL'nin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılan yerel halkın % 5.2'si ise aylık gelirini belirtmemiştir (Tablo:13).

Tablo 13: Ankete Katılan Yerel Halkın Aylık Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

Aylık Gelir Durumu	Frekans (n)	%
750 TL'den az	38	19.7
750-1500 TL	88	45.6
1501-2000 TL	37	19.2
2000 TL'den fazla	20	10.4
Belirtmemiş	10	5.2
TOPLAM	**193**	**100,0**

Şekil 8'de ankete katılan yerel halkın Osmaneli ilçe merkezinde ikamet süreleri verilmiştir. Buna göre ankete katılan bireylerin % 51.8'inin 20 yıldan fazla süredir Osmaneli ilçe merkezinde ikamet ettikleri tespit edilmiştir (Şekil: 8). Ankete katılan yerel halkın uzun süredir Osmaneli ilçe merkezinde yaşıyor olması, halkın turizme bakış açısını daha doğru şekilde yansıtacaktır.

Şekil 8: Ankete Katılan Yerel Halkın Osmaneli İlçe Merkezinde İkamet Süreleri

5.3. Ankete Katılan Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı ve Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Koruması Konusunda Düşünceleri

Bu bölümde ankete katılan yerel halkın, somut ve somut olmayan kültürel mirası nasıl algıladıkları, Osmaneli ilçe merkezinde kültürel miras konusundaki algıları ve kültürel mirasın korunması konusundaki düşünceleri araştırılmıştır.

Kültürel mirasın somut ve somut olmayan miras olmak üzere iki boyutu vardır. Yerel halka yöneltilen "Sizce kültürel miras neleri kapsar?" sorusu, ankete katılan yerel halkın gerek somut, gerek somut olmayan kültürel mirası algılama düzeylerini ölçmeye yöneliktir. Tablo 14'e göre; ankete katılan yerel halk en çok % 89.6 (173 kişi) ile geleneksel evlerin, ardından % 60.1 (116 kişi) ile anıtsal yapıların kültürel miras kapsamına girdiğini belirtmiştir. Ayrıca yöresel yemekler % 58.5 (113 kişi), gelenek ve görenekler % 55.4 (107) ve el sanatları % 47.7 (92 kişi) gibi somut olmayan kültürel miras öğeleri de, somut kültürel miras öğelerinden çok düşük

olmayacak düzeyde onları takip etmiştir (Tablo: 14). Bu da yerel halkın hem somut hem de somut olmayan kültürel miras öğelerinin bilincinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 14: Ankete Katılan Yerel Halkın Kültürel Miras Algısı

Kültürel Miras Kavramı	Birey Sayısı (n)	%
Geleneksel evler	173	89.6
Anıtsal yapılar	116	60.1
Yöresel yemekler	113	58.5
Gelenek ve görenekler	107	55.4
El sanatları	92	47.7
Diğer	9	4.7

Ankete katılan yerel halkın kültürel miras algısını daha da iyi anlayabilmek için; hedef kitleye yöneltilen bir diğer soru "Kültürel miras niçin korunmalıdır?" sorusudur. Tablo 15'e göre; ankete katılan yerel halk kültürel mirasın korunma gerekçesi olarak birinci sırada; gelecek nesillerin de kültürel miraslarını bilme hakları olduğunu belirtmiş; ikinci sırada kültürel mirasın sahip olduğu tarihi önemi, üçüncü sırada ise kültürel mirasın milli (ulusal) değere sahip olması nedeniyle korunması gerektiğini belirtmiştir.

Tablo 15: Yerel Halka Göre Kültürel Mirasın Korunmasındaki Gerekçeler

Gerekçeler	Birey Sayısı (n)	%
Gelecek kuşakların da hakkı olması	158	81.9
Tarihi bakımdan önemli olmaları	123	63.7
Milli (ulusal) değer taşımaları	108	56.0
Turistik önemleri olması	52	26.9
Ekonomik değer taşımaları	44	22.8
Estetik ve teknik değerlerinin olması	42	21.8
Diğer	4	2.1

Ülkemizde kültürel mirasın korunmasında ana otorite Kültür ve Turizm Bakanlığı'dır. Bakanlık ve bakanlığa bağlı çeşitli kurum ve kuruluşlar dışında; yerel

yönetimler, sivil toplum kuruluşları, yerel halk ve mülk sahiplerine koruma konusunda önemli görevler düşmektedir. Tablo 16'daki sonuçlara göre ankete katılan yerel halkın % 74.1'i (143 kişi) kültürel mirasın korunmasında ilk sırada belediyeyi sorumlu bulmuştur. Ankete katılan bireyler, koruma konusunda yerel yönetimlerin merkezi yönetimden daha etkili olacağını düşünmektedir. Yerel yönetimlerin bu konudaki girişimciliği önemlidir. Bugün Safranbolu ve Beypazarı örneklerinin iç turizmde adından başarıyla söz ettirmesinde, yerel yönetimlerin etkisi yadsınamaz.

Tablo 16: Ankete Katılan Yerel Halkın Kültürel Mirasın Korunmasında Sorumlu Buldukları Kişi ve Kurumların Dağılımı

Kişi ve Kurumlar	**Birey Sayısı (n)**	**%**
Belediyeler	143	74.1
Kültür ve Turizm Bakanlığı	141	73.1
Yerel halk	114	59.1
Kaymakamlık	96	49.7
Mülk sahipleri	82	42.5
STK'lar	64	33.2
Diğer	4	2.1

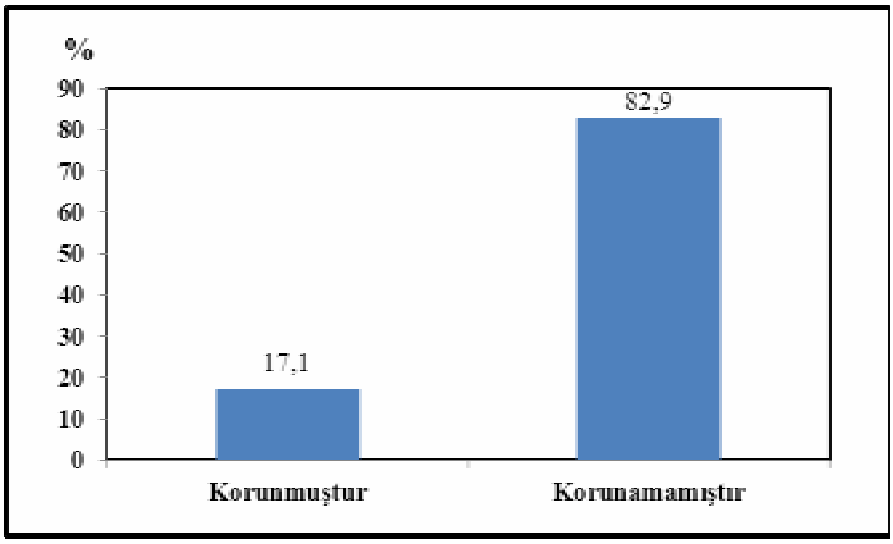
Yerel halka yöneltilen sorulardan bir diğeri "Sizce Osmaneli ilçe merkezinde korunması gerekli kültürel miraslar nelerdir?" sorusudur. Tablo 17'deki bulgulara göre; ankete katılan yerel halkın % 93.3'ü en çok geleneksel evleri korumaya değer bulduğunu, en az ise yöresel yemekleri % 35.2 korumaya değer bulduklarını belirtmişlerdir. Oysa yöresel yemekler kültür turizmi alanlarında, turizm pazarının en önemli simgelerindedir. Safranbolu ve Beypazarı örneklerinde yöresel yemeklerin turizm pazarındaki önemi açıkça görülmektedir.

Tablo 17: Ankete Katılan Yerel Halkın Osmaneli İlçe Merkezinde Korunmasını Gerekli Gördükleri Kültürel Miras

Kültürel Miras	Birey Sayısı (n)	%
Geleneksel evler	180	93.3
Anıtsal yapılar	123	63.7
El sanatları	85	44.0
Gelenek ve görenekler	82	42.5
Yöresel yemekler	68	35.2
Diğer	2	1.0

Ankete katılan yerel halkın % 82.9'u Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın yeterince korunamadığı; buna karşın % 17.1'i yeterince korunduğu görüşündedir (Şekil: 9).

Şekil 9: Ankete Katılan Yerel Halkın Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunmuşluk Durumu Konusundaki Görüşleri

Şekil 9'a göre, Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın yeterince korunamadığını düşünen grup; Tablo 18'de kültürel mirasın korunamama nedenleri arasında ilk sırada; yerel yönetimler konusundaki eksiklikleri belirtirken; ikinci

sırada mülk sahiplerinin koruma masraflarını karşılayacak gücü olmaması, üçüncü sırada ise hükümetçe ayrılan bütçenin yetersiz olması nedenlerini işaretlemişlerdir.

Tablo 18: Ankete Katılan Yerel Halka Göre Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunamama Nedenlerinin Dağılımı

Nedenler	Birey Sayısı (n)	%
Yerel yönetimler konusunda eksiklikler	85	44.0
Mülk sahiplerinin gelir düzeylerinin düşük olması	80	41.5
Hükümetin yeterli bütçe ayırmaması	67	34.7
Şehirleşme, hızlı kentleşme	52	26.9
Yangınlar	49	25.4
Yeterli bağış ve sponsorlukların olmaması	46	23.8
Diğer	4	2.1

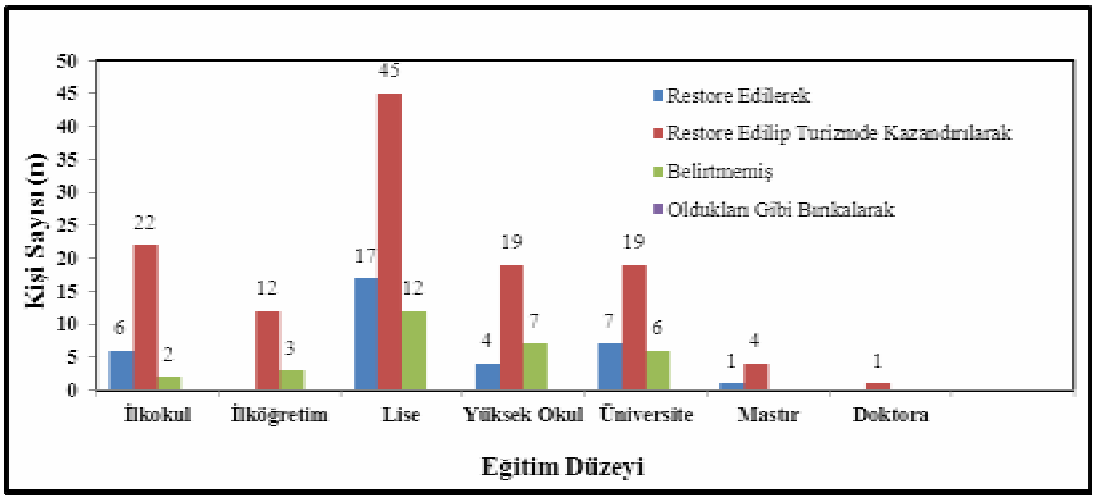
Günümüzde kültürel mirasın korunması konusunda temel yaklaşım, kültürel mirasın korunarak kullanılması yaklaşımıdır. Bu düşünceden yola çıkılarak yerel halka yöneltilen bir diğer soru "Kültürel miras en iyi ne şekilde korunur?" sorusudur. Şekil 9'da Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın yeterince korunamadığını belirten grup (% 82,9), Tablo 19'da kültürel mirasın en iyi restore edilip turizme kazandırılarak korunacağını belirtmiştir.

Tablo 19: Ankete Katılan Yerel Halka Göre Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunmasında Uygulanabilecek En İdeal Yöntem

Koruma Yöntemleri	Birey Sayısı (n)	%
Bakım onarım ve restorasyonları yapılıp turizme kazandırılarak	124	64.2
Bakım onarım ve restorasyonları yapılarak	36	18.7
Belirtmemiş	33	17.1
Oldukları gibi bırakılarak	0	0.0
Toplam	**193**	**100.0**

Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması için uygulanabilecek yöntemlerin tercihi ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki Şekil 10'da verilmiştir. Eğitim düzeyi ne olursa olsun, ankete katılan yerel halk; kültürel mirasın korunması konusunda, bakım, onarım ve restorasyon çalışmaları ve turizme kazandırma çalışmalarının uygun yöntem olacağını belirmiştir.

Şekil 10: Ankete Katılanların Eğitim Düzeyleri ve Seçtikleri Koruma Yöntemlerinin Arasındaki İlişki

Ankete katılan yerel halkın % 95.9'u turizmin Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunmasında olumlu yönde etki edeceğini, % 4.1 ise turizmin korumaya olumsuz yönde etki edeceğini düşündüklerini belirtmişlerdir (Tablo: 20).

Tablo 20: Turizmin Kültürel Mirasın Korunmasında Etkisi

Etki	**Birey Sayısı (n)**	**%**
Olumlu yönde	185	95.9
Olumsuz yönde	8	4.1
Toplam	**193**	**100.0**

Tablo 20'ye göre turizmin Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunmasında nasıl etki edeceği düşüncesi ile yaş bağımsız değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirleyebilmek üzere ki-kare bağımsızlık testi uygulanmıştır. Bu konudaki hipotezler aşağıdaki gibi verilmiştir:

H0= Yaş düzeyleri arttıkça, turizmin korumaya olumsuz etki edeceği düşüncesi artmaktadır.

H1= Yaş düzeyleri arttıkça, turizmin korumaya olumlu etki edeceği düşüncesi artmaktadır

Tablo 21: Turizmin Osmaneli İlçe Merkezinde Korumaya Etkisi Konusundaki Düşünceler ve Yaş Bağımsız Değişkeni Arasında Ki-Kare Testi Sonuçları

	Pearson Ki-Kare İst.	Serbestlik Derecesi	P
Pearson Chi-Square	13,674[a]	5	0,018

Tablo 21'e göre anlamlılık değeri (p=0,018), p < 0,05 şartını karşıladığından yaş grubu ile turizmin korumaya etkisi hakkındaki düşünce arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu bulgulardan hareketle H0 hipotezi reddedilmiştir ve ankete katılan yerel halkın yaş düzeyi arttıkça, turizmin korumaya olumlu eki edeceği fikri daha çok kabul görmektedir.

Tablo 20'deki sonuçlara göre turizmin Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunmasına olumlu etki edeceğini düşünen grup (% 95.9); turizmin ilçe merkezinde yaratacağı olumlu etki olarak ilk sırada % 73.1 (141 kişi) ile geleneksel evleri bakımlı ve modern bir görünüme kavuşturacağını, ardından % 65.3 (126 kişi) ile turizm sayesinde yerel halkın koruma bilincinin artacağını belirtmişlerdir (Tablo: 22).

Tablo 22: Turizmin Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunmasında Yaratacağı Düşünülen Olumlu Etki Alanları

Olumlu Etki Alanları	Birey Sayısı (n)	%
Geleneksel konutların görünümü	141	73.1
Koruma bilincinin artması	126	65.3
El sanatlarının tekrar canlanması	79	40.9
Ciddi koruma önlemlerinin alınması	77	39.9
Yöresel Yemeklerin hatırlanması	47	24.4
Diğer	1	0.5

Yine Tablo 20'ye göre turizmin kültürel mirasın korunmasına olumsuz etki edeceğini düşünen grup (% 4.1); Tablo 23'te turizmin ilçe merkezinde yaratacağını düşündükleri olumsuz etkileri şöyle belirtmişlerdir: Turizmle birlikte, yöresel yemeklerin özgünlüğünü kaybolacaktır (% 4.1), kültürel miras ticarileşecektir (% 4.1) ve aşırı kullanım sonucu miras yapılar fiziksel bozulmaya uğrayacaktır (% 4.1).

Tablo 23: Turizmin Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunmasında Yaratacağı Düşünülen Olumsuz Etki Alanları

Olumsuz Etki Alanları	Birey Sayısı (n)	%
Yöresel yemeklerin özgünlüğünün kaybolması	8	4.1
Kültürel mirasın ticarileşmesi	8	4.1
Kültürel mirasın aşırı kullanımı ve yıpranması	8	4.1
Gelenek ve göreneklerin yozlaşması	4	2.1
Geleneksel kıyafetlerin unutulması	2	1.0

5.4. Ankete Katılan Yerel Halkın Osmaneli İlçe Merkezindeki Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılması Konusundaki Düşünceleri

Bu bölümde yerel halkın; Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması, turizme destek verip vermeyecekleri, turizme ne şekilde destek verebilecekleri, turizmi nasıl karşıladıkları konularındaki düşünceleri araştırılmıştır.

Tablo 24'e göre ankete katılan yerel halkın % 99'u Osmaneli ilçe merkezinde turizmin gelişmesini olumlu karşılayacağını, % 1'i olumsuz karşılayacağını belirtmiştir.

Tablo 24: Ankete Katılan Yerel Halkın Osmaneli İlçe Merkezinde Turizmin Gelişmesi Konusuna Bakış Açısı

Turizme Bakış Açısı	**Birey Sayısı (n)**	**%**
Olumlu	191	99
Olumsuz	2	1
Toplam	**193**	**100.0**

Tablo 24'e göre Osmaneli ilçe merkezinde turizmin gelişmesini olumlu karşılayan grubun (% 99); turizmden beklentileri Tablo 25'te verilmiştir. Buna göre turizmden beklentiler en çok, yerel halkın ekonomik gelirinin artması yönündedir (% 78.2) (Tablo: 25).

Tablo 25: Turizmi Olumlu Karşılayan Yerel Halkın Turizmden Beklentileri

Beklentiler	**Birey Sayısı (n)**	**%**
Yerel halkın ekonomik gelirinin artması	151	78.2
Kültürel mirasın öneminin anlaşılması	130	67.4
Yerel kültürün canlanması	120	62.2
Altyapının iyileşmesi	40	20.7
Diğer	1	0.5

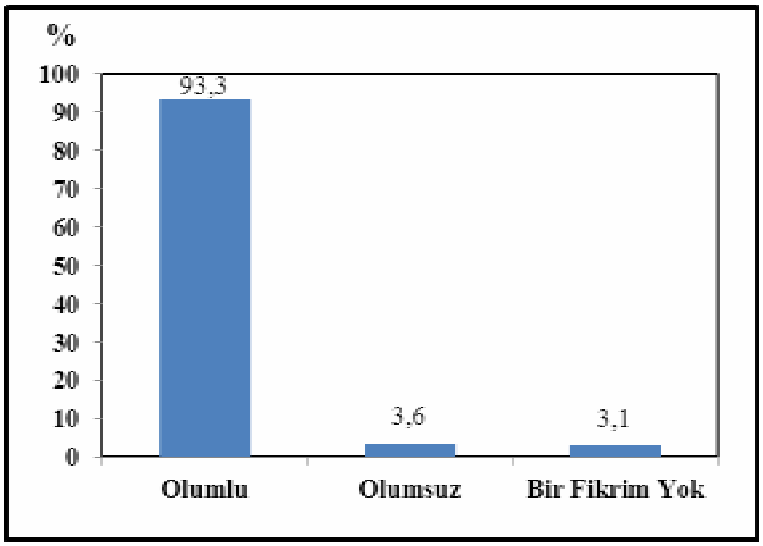
Tablo 24'teki bulgulara göre yerel halkın % 1'i Osmaneli ilçe merkezinde turizmin gelişmesi konusuna olumsuz baktıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak; Tablo 26'da çevrede çöp ve atıkların artması (%1.6), tarihi dokuya uyumsuz tesislerin inşa edilmesi (%1) ve ekonomik anlamda turizme bağlılığın artarak geleneksel mesleklerin unutulması (%1) gibi konulardan kaygı duyduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 26: Turizmi Olumsuz Karşılayan Yerel Halkın Turizm Konusundaki Kaygılarının Dağılımı

Turizmden Kaygı Duyma Nedenleri	Birey Sayısı (n)	%
Çevrede çöp ve atıkların artması	3	1.6
Tarihi çevreye uygun olmayan yapıların artması	2	1
Ekonomik anlamda turizme bağlılığın artması	2	1
Kalabalık ve gürültünün artması	1	0.5
Trafik ve buna bağlı hava kirliliğinin artması	1	0.5

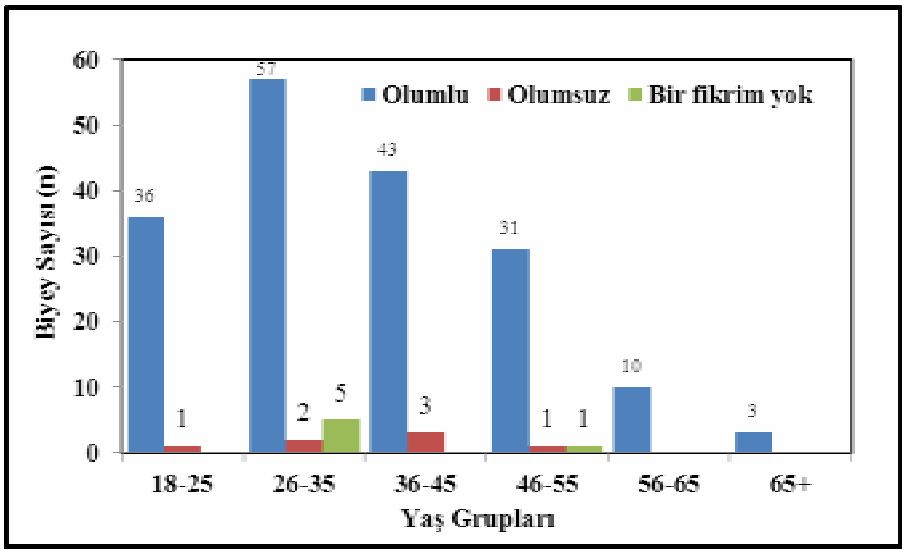
Yerel halkın turizme bakış açıları turizm ve koruma ile ilgili yapılacak çalışmalar açısından oldukça önemli bir konudur. Yerel halkın ilçe merkezinde turizmi nasıl karşılayacaklarını ölçmek için, hedef kitleye yöneltilen bir diğer soru "Kadınların turizm işinde çalışmasını nasıl karşılarsınız?" sorusudur. Şekil 11'e göre yerel halkın % 93.3'ü kadınların turizm işinde çalışmalarını olumlu karşılayacağını belirtirken, % 3.6'sı olumsuz karşıladığını, % 3.1'i bu konuda bir fikri olmadığını belirtmiştir. Tablo 24'te ankete katılan bireylerin % 99'u turizmi olumlu karşılayacaklarını belirtirken; "Kadınların turizm işinde çalışmasını nasıl karşılarsınız? gibi daha spesifik sorularda turizme bakış açılarının daha olumsuz olduğu görülmektedir.

Şekil 11: Ankete Katılan Yerel Halkın Kadınların Turizmde Çalışmaları Konusundaki Düşünceleri

Ankete katılan bireylerin kadınların turizm işinde çalışması konusundaki görüşleri ile yaş değişkeni arasındaki ilişki Şekil 12'de verilmiştir. Buna göre, kadınların turizm işinde çalışması konusunda; 56-65 ve 65 yaş üzeri grup olumsuz bir fikir belirtmemiştir. 36-45 yaş grubu ve daha alt yaş gruplarında az da olsa olumsuz düşünce belirtenler olmuştur (Şekil: 12).

Şekil 12: Kadınların Turizm İşinde Çalışması Konusuna Bakış Açısı ve Yaş Grupları Arasındaki İlişki

Kültür ve miras turizmi faaliyetlerinin yürütüldüğü bölgelerde yerel halkın turizmde aktif rol oynaması son derece önemli bir konudur. Bu sebepten dolayı yerel halka yöneltilen bir diğer soru "Osmaneli ilçe merkezinde turizm faaliyetlerine destek verir misiniz?" sorusudur. Ankete katılan yerel halkın % 87.6'sı turizme destek verebileceklerini, % 12.4'ü destek veremeyeceklerini belirtmişlerdir (Tablo: 27).

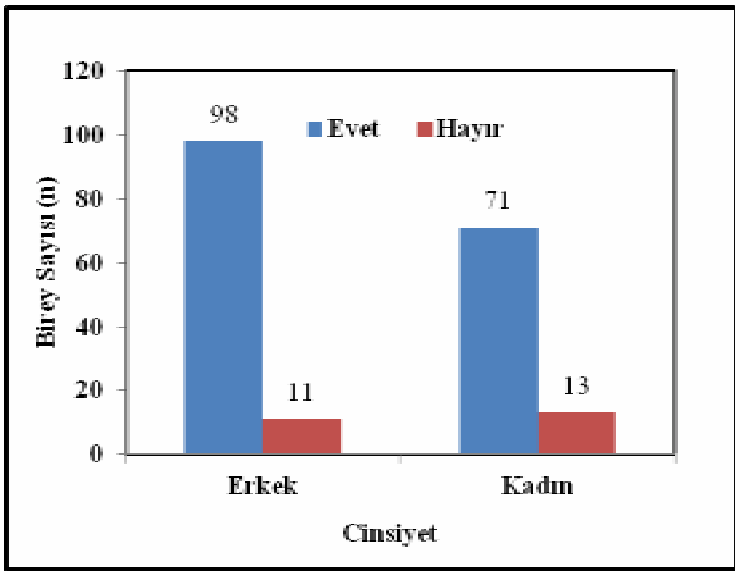
Tablo 27: Anket Katılan Yerel Halkın Turizme Destek Verip-Vermeme Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Cevaplar	**Birey Sayısı (n)**	**%**
Evet, turizme destek verebilirim	169	87.6
Hayır, turizme destek veremem	24	12.4
Toplam	**193**	**100.0**

Şekil 13'te yerel halkın turizme destek verip vermeyecekleri konusu cinsiyet değişkeni ile ele alınmıştır. Ankete katılan kadınlardan 13 kişi, erkeklerden ise 11

kişi turizme destek veremeyeceklerini belirtmişlerdir (Şekil: 13). Turizme destek olma konusunda her iki grupta da katılım yüksektir ancak bayanlar erkeklere göre biraz daha isteksizlerdir. Oysa Safranbolu ve Beypazarı örneklerinde bayanların gerek ürettikleri gıda ve el işi ürünlerini satarak, gerek turizm tesislerinde çalışarak turizm işinden gelir elde ettikleri ve sosyal statülerini yükselttikleri görülmüştür.

Şekil 13: Cinsiyet ve Turizme Destek Verme Konusundaki Görüşlerin Dağılımı

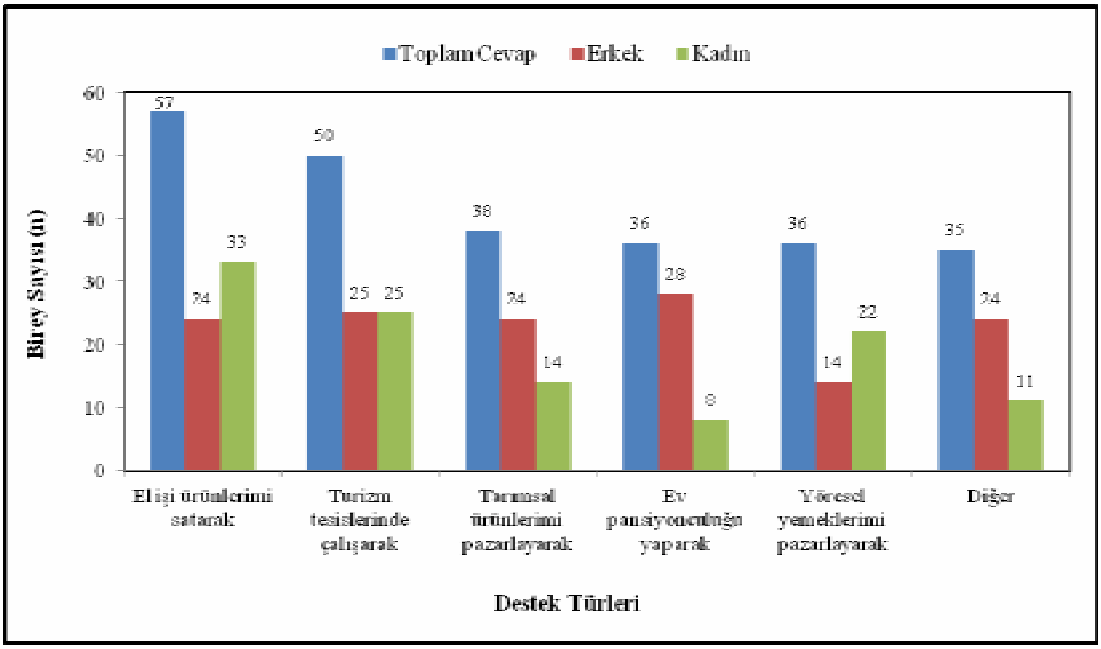
Tablo 27'ye göre ankete katılan bireylerin % 87.6'sı turizme destek verebileceklerini belirtmişlerdir. Turizme destek verebileceklerini belirten bireylerden "Turizme ne şekilde destek verebilirsiniz?" sorusunu yanıtlamaları beklenmiştir. Buna göre Tablo 28'deki sonuçlara göre, verilebilecek destek türleri arasında en çok el işi ürünlerimi satarak (57) seçeneği, ardından turizm tesislerinde çalışarak seçeneklerinin işaretlendiği görülmektedir.

Tablo 28: Turizme Destek Verebileceklerini Belirten Bireylerin Verebilecekleri Destek Türlerinin Dağılımı

Destek Türleri	Birey Sayısı (n)	%
El işi ürünlerimi satarak	57	29.5
Turizm tesislerinde çalışarak	50	25.9
Tarımsal ürünlerimi pazarlayarak	38	19.7
Ev pansiyonculuğu yaparak	36	18.7
Yöresel yemeklerimi pazarlayarak	36	18.7
Diğer	35	18.1

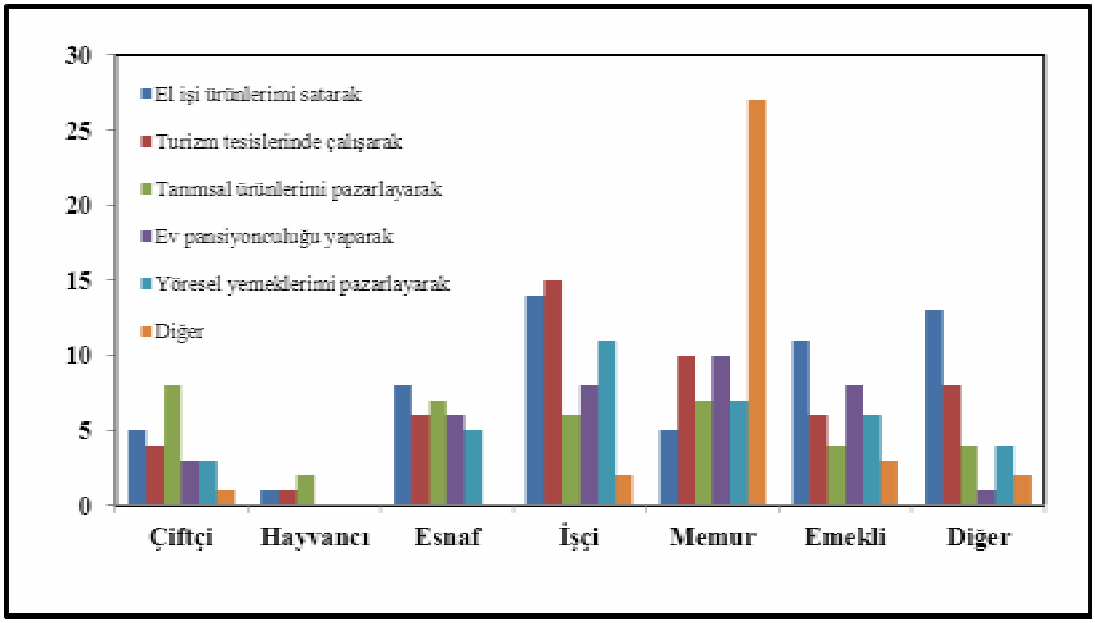
Yerel halkın turizme verebilecekleri destek türleri cinsiyet parametresine göre değerlendirildiğinde, kadınların en çok el işi ürünlerini pazarlama (33 kişi), turizm tesislerinde çalışma (25 kişi) ve yöresel yemek çeşitleri hazırlayıp bunları pazarlama (22 kişi) gibi konularda turizme destek verebilecekleri sonuçlarına ulaşılmıştır (Şekil: 14).

Şekil 14: Cinsiyet ve Turizme Verebilecekleri Destek Türleri Arasındaki İlişki

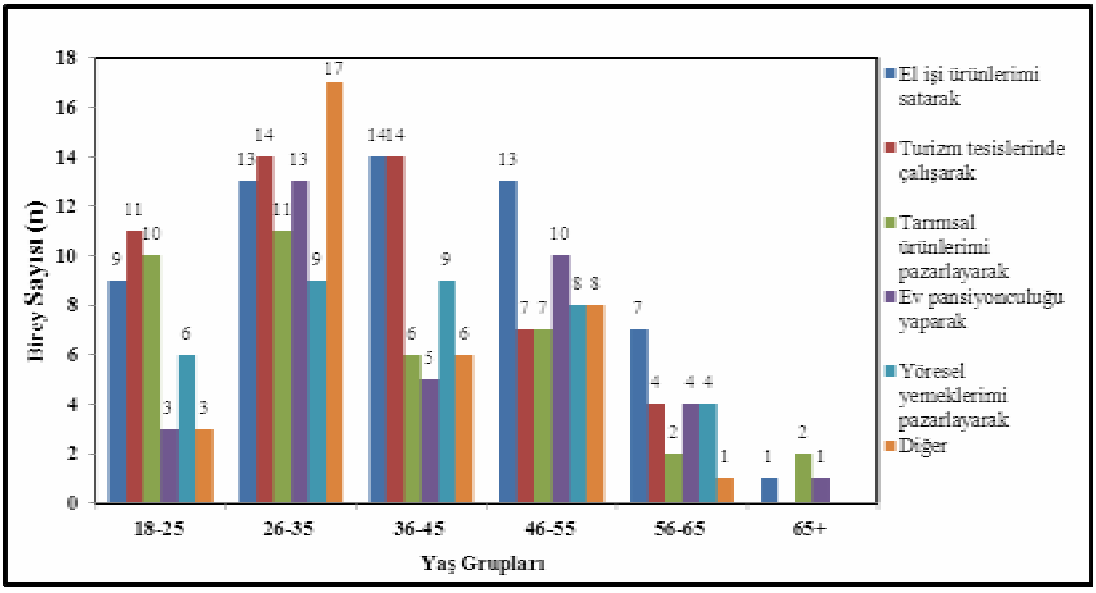
Yerel halkın geçimlerini sağlama biçimlerine bağlı olarak, turizme verebileceklerini belirttikleri destek türleri farklılık göstermektedir. Turizme destek verebileceklerini belirten bireylerin (Tablo: 27), geçimlerini sürdürme biçimleri ve turizme ne şekilde destek verebilecekleri arasındaki ilişki Şekil 15'te ele alınmıştır. Şekil 15'teki sonuçlara göre; çiftçi ve hayvancılar en çok tarımsal ürünlerini pazarlayarak, esnaflık ve ticaretle geçimlerini sağlayanlar el işi ürünlerini satarak, işçiler ise turizm tesislerinde çalışarak turizme destek verebileceklerini belirtmişlerdir. Memurlukla geçimi sağlayanlar ise en çok diğer seçeneğini işaretleyip; turizm çalışmalarına verebilecekleri destek türlerini; Osmaneli ile ilgili yakın çevreme tanıtım ve reklam yaparım, gelen ziyaretçilere rehberlik yaparım, yöresel ürünlerden satın alırım ve turizmin ürettiği mal ve hizmetlerden yararlanırım şeklinde belirtmişlerdir.

Şekil 15: Yerel Halkın Geçimlerini Sağlama Biçimleri ile Turizm Çalışmalarına Verebilecekleri Destek Türleri Arasındaki İlişki

Turizm faaliyetlerinin yoğun olarak sürdürüldüğü alanlarda, turizm tesislerinde çalışabilecek genç nüfusa ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak kültür ve miras turizmi faaliyetlerinin yoğun olduğu alanlarında genellikle, daha orta yaş ve üst yaş grubundaki kesim, bazı kültürel özelliklerin yaşatılmasına katkı sağlamakta ve turizmde önemli rol oynamaktadırlar. Bu durum Şekil 16'da ankete katılan yerel halkın yaş grupları ile turizme verebilecekleri destek türleri arasındaki ilişkide de görülmektedir. Şekil 16'daki bulgulara göre, 36-45 yaş grubundan itibaren yerel halkın ürettiğim el işi ürünlerimi pazarlarım, yöresel yemek çeşitleri hazırlayıp pazarlarım gibi daha çok kültür turizmi ile ilgili faaliyetlerde bulunabileceklerini belirttikleri görülmüştür. 18-25 ve 26-35 gibi daha genç yaş gruplarında ise en çok, turizm tesislerinde çalışarak turizme destek verebileceklerini belirttikleri görülmektedir (Şekil: 16).

Şekil 16: Ankete Katılan Yerel Halkın Yaş Grupları ile Turizm Çalışmalarına Verebilecekleri Destek Türleri Arasındaki İlişki

Ankete katılan yerel halka yöneltilen bir diğer soru da; "Sizce Osmaneli ilçe merkezinde kültürel miras, turizmde yeterince değerlendirilmiş midir?" sorusudur. Yerel halkın % 71.5'i Osmaneli ilçe merkezindeki kültürel miras çekiciliklerinin turizmde yeterince değerlendirilmediği, % 16.6'sı bu konuda bir fikri olmadığı, % 11.9'u ise ilçe merkezindeki çekiciliklerin turizmde yeterince değerlendirildiği şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir (Tablo 29).

Tablo 29: Osmaneli İlçe Merkezindeki Çekicilikler Turizmde Yeterince Değerlendirilmiş midir?

Cevaplar	**Birey Sayısı (n)**	**%**
Evet değerlendirilmiştir	23	11.9
Hayır değerlendirilmemiştir	138	71.5
Bir fikrim yok	32	16.6
Toplam	**193**	**100.0**

Ankete katılan yerel halkın Tablo 29'daki düşünceleri ile eğitim durumu ki-kare bağımsızlık testi ile incelenmiştir. Buna göre aşağıdaki hipotezler belirlenmiştir:

H0= Eğitim düzeyi arttıkça çekiciliklerin turizmde yeterince değerlendirildiği düşünülmektedir.

H1=Eğitim düzeyi arttıkça çekiciliklerin turizmde yeterince değerlendirilmediği düşünülmektedir.

Tablo 30: Çekiciliklerin Turizmde Değerlendirilmesi ve Eğitim Düzeyi Arasında Ki-Kare Testi Sonuçları

	Pearson Ki-Kare İst.	**Serbestlik Derecesi**	**P**
Pearson Chi-Square	26,820[a]	14	0,020

Tablo 30'da anlamlılık değerinin p= 0,020 olduğu görülmektedir. Bu değer p< 0,05 şartını karşıladığından eğitim düzeyi arttıkça, ankete katılan yerel halkın

çekiciliklerin turizmde yeterince değerlendirilmediği görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Buna göre, eğitim düzeyi yükseldikçe kişilerin ilçe merkezindeki kültürel mirasla ilgili daha doğru tespitlerde bulunduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 31'de yerel halkın Osmaneli ilçe merkezinde hangi çekiciliklerin turizmde kullanılması gerektiği konusundaki düşüncelerine yer verilmiştir. Yerel halk, Osmaneli ilçe merkezinde turizmde kullanılması gereken çekiciliklerin başında geleneksel evler (170 kişi), ikinci sırada dini yapılar (103 kişi), üçüncü sırada el sanatları (88 kişi) olması gerektiği belirtilmiştir (Tablo: 31). Ankete katılan yerel halkın, somut olmayan miras çekiciliklerinin de turizmde kullanılması konusundaki farkındalıkları oldukça yüksektir. Şöyle ki; yöresel yemekler (81 kişi) ve gelenek-göreneklerin (76 kişi) turizmde kullanılması yönündeki işaretlemeler de oldukça yüksektir (Tablo: 31).

Tablo 31: Ankete Katılan Yerel Halka Göre Turizmde Kullanılması Gerekli Çekiciliklerin Dağılımı

Çekicilikler	Birey Sayısı (n)	%
Geleneksel evler	170	88.1
Dini yapılar	103	53.4
El sanatları	88	45.6
Yöresel yemekler	81	42.0
Gelenek-görenek ve adetler	76	39.4
Geleneksel giyim-kuşam	51	26.4
Diğer	4	2.1

Yerel halka yöneltilen son soru, ilçe merkezinde gerçekleştirilecek turizm çalışmalarının başarı koşullarının neye bağlı olduğu sorusudur. Yerel halk Osmaneli ilçe merkezinde turizmin; çok iyi tanıtım (% 72.0), başarılı bir turizm planlaması (% 64.8) ve tarihi yapıların iyileştirilmesi (% 62.0) ile başarılı olacağı şeklinde

görüşlerini belirtmiştir (Tablo: 32). Oysa kültür ve miras turizminde, başarıya ulaşmada en önemli etkenlerden biri yerel halkın turizm faaliyetlerine aktif olarak katılmasıdır. Çünkü kültür ve miras turizminde ziyaretçilerle yerel halk arasındaki ilişki diğer turizm türlerine göre daha fazladır.

Tablo 32: Yerel Halka Göre Osmaneli İlçe Merkezinde Gerçekleştirilecek Turizm Çalışmalarının Başarı Koşulları

Başarı Koşulları	Birey Sayısı (n)	%
Çok iyi tanıtım	139	72.0
Başarılı bir turizm planlaması	125	64.8
Tarihi yapıların iyileştirilmesi	120	62.0
Halkın etkin katılımı ile	93	48.2
Farklı turizm türleri ile	51	26.4
Diğer	2	1

5.5. Araştırma Alanına Ait Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Araştırmada; Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan yerel halkın kültürel miras algısı, Osmaneli ilçe merkezindeki kültürel mirasın korunması ve Osmaneli ilçe merkezinde turizmin gelişmesi konularındaki düşüncelerini ölçmek üzere bir anket çalışması yapılmıştır. Bölüm 5.1'de anlatılan "Basit Tesadüfi Örnekleme Yöntemi" ile % 95 güven düzeyinde ve 0.07 örnekleme hatası ile hesaplanan örnekleme (193 kişi) anket uygulanmıştır. Anket verilerinin değerlendirilmesi ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Yerel halk somut ve somut olmayan kültürel mirasın bilincindedir.
- Yerel halk Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın yeterince korunamadığı görüşündedir.

- Yerel halk Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın; yerel yönetimler konusundaki eksiklikler, mülk sahiplerinin koruma masraflarını karşılama gücü olmaması gibi nedenlerle yeterince korunamadığı görüşündedir.
- Ankete katılan yerel halk, ilçe merkezindeki kültürel mirasın en iyi; bakım, onarım ve restorasyonları yapıldıktan sonra turizme kazandırılarak korunabileceğine inanmaktadır.
- Ankete katılan yerel halk, ilçe merkezinde turizm çalışmalarını olumlu karşılayacaklarını ve turizme destek olacaklarını belirtmişlerdir.
- Yerel halkın turizme verebilecekleri destek türlerinden, el işi ürünler hazırlayıp bunları pazarlarım cevabı ile yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yaş düzeyi arttıkça, el işi ürünler hazırlayıp bunları pazarlayarak turizme destek olabilecek kişilerin sayısı artmaktadır.
- Eğitim düzeyi ile çekiciliklerin turizmde değerlendirilmişliği konusunda yine istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Eğitim düzeyi yükseldikçe, çekiciliklerin turizmde yeterince değerlendirilmediği düşüncesi artmaktadır.
- Yerel halk Osmaneli ilçe merkezinde turizmin başarılı bir şekilde gelişmesi için öncelikle çok iyi tanıtım ve turizm planlaması yapılması gerektiği görüşündedir.

SONUÇ

Döneminin ekonomik, sanatsal, mimari, sosyal, kültürel vb. pek çok özelliklerini yansıttığı için kültürel miras adeta bir belge niteliğindedir. Ancak geçmişten günümüze çok sayıda kültürel miras yapılar ve değerler; kentleşme, ekonomik yetersizlikler, bilinç eksikliği gibi nedenlerle yok olmuşlardır. Kültürel miras bir kez yok edildiğinde tekrar yenilenemeyen kaynaklardandır. Bu yapılar ve değerler bütün insanlığın ulaştığı teknik, estetik, sanatsal, bilimsel, mimari düzeyi gösterdiği için tüm insanlığın kültürel mirası olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden kültürel mirasın yok olup gitmesinin önüne geçilmelidir. Bu da ancak koruma ile sağlanabilir. Günümüzde kültürel mirasın korunmasındaki anlayış onu bir müze gibi dondurarak değil, aksine kullanarak koruma anlayışıdır, bu da ancak turizmle sağlanmaktadır.

Geleneksel evlerin bulunduğu, cadde ve sokakların uyumlu düzen içinde olduğu alanlar, bugün kültür ve miras turizminde oldukça dikkat çeken alanlardır. Ülkemizde Safranbolu, ardından Beypazarı ilçe merkezleri sahip olduğu kültürel mirası, turizmle birlikte koruma-kullanma temel ilkesi ışığında çok iyi yöneten iki örnek alandır. Osmaneli ilçe merkezine baktığımızda ise;

- Yasa ve yönetmeliklerdeki eksiklikler
- Kültürel mirasın özel mülkiyete ait olması ve mülk sahiplerinin koruma masraflarını karşılayacak ekonomik gücü olmaması
- Kaynakların yetersizliği
- Bütçe eksikliği
- Nüfus artışı ile eski binaların yerine yeni binaların yapılması gibi nedenlerle kültürel mirasın yeterince korunamadığı görülmektedir.

Ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde kültürel mirasın korunması için hükümet bütçesinden ayrılan pay kısıtlı olmakta ve kültürel mirasın korunması bir külfet gibi görülmektedir. Bu nedenle, kültürel mirasın korunabilmesinin sağlanması için turizme kazandırılarak koruma konusunda kendi kendine ekonomik fon oluşturması sağlanmalıdır. Ayrıca; merkezi yönetimler, yerel yönetimler ve özellikle yerel halkın kültürel mirasın korunması konusunda üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları yerlerine getirmeleri ve paydaşların bu konuda birbirleriyle uyum içinde çalışmaları gerekmektedir.

Araştırmada; Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan yerel halkın kültürel miras algısı, Osmaneli ilçe merkezindeki kültürel mirasın korunması ve Osmaneli ilçe merkezinde turizmin gelişmesi konularındaki düşüncelerini ölçmek üzere 193 kişi ile anket yapılmıştır. Anket çalışması sonucunda, yerel halkın da Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın yeterince korunamadığı, en etkili turizmle birlikte korunacağı ve yerel halkın turizmi olumlu karşılayacakları tespit edilmiştir.

Osmaneli ilçe merkezinde kentsel sit alanı içinde toplanmış; 17. ve 19. yüzyıldan kalma 200'e yakın geleneksel ev, iki cami, bir kilise, bir şehir hanı ve bir tarihi çeşme korunması ve turizm amaçlı kullanıma kazandırılması gerekli somut kültürel miras öğelerindendir. İlçe merkezinde ayrıca; yöresel mutfak, gelenek ve görenekler, Hıdırellez kutlamaları, geleneksel el sanatları korunması ve turizm amaçlı kullanıma kazandırılması gerekli somut olmayan kültürel miras öğelerindendir. Buna göre, Osmaneli ilçe merkezinde kültür ve miras turizmi için çekicilik potansiyeli bulunmaktadır. Ancak ilçe merkezindeki kültürel miras, hâlihazırdaki bakımsız görünümleri ile turizmde yeterli çekicilik potansiyeli yaratmamaktadır. Kültür ve miras turizminde çekicilikler turistlerin tüketebileceği

kalıplarda olmalı ve onlara paket halinde sunulmalıdır. Bu uygulamalar eğer düzgün planlanır ve koruma-kullanma ilkesi ışığında iyi yönetilirse; turizm ilçe merkezindeki kültürel mirasın korunmasını sağlar ayrıca pek çok fırsatı beraberinde getirir. Örneğin ilçe merkezinde yaşayan yerel halkın gelir seviyesi ve yaşam standartları yükselir ayrıca turizmin çoğaltan etkisi sayesinde, tarımsal üretim, altyapı ve üstyapı yatırımları artar.

Sonuç olarak Osmaneli ilçe merkezinde var olan kültürel miras, bilinçli ve planlı bir turizm politikası izlenmesi durumunda; korunarak gelecek kuşaklara aktarılır. Osmaneli ilçe merkezi, Beypazarı ve Safranbolu gibi iç turizmde adından başarıyla söz ettiren bir kültürel turizm destinasyonu olur; aksi taktirde var olan kültürel mirasın mevcut koruma politikaları ile geri dönüşü mümkün olmayan bir şekilde yok olması kaçınılmazdır.

ÖZET

"Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımına Yönelik Bir Araştırma" isimli yüksek lisans tezinde, Osmaneli ilçe merkezinde var olan kültürel miras çekiciliklerinin turizme kazandırılarak korunması konusuna dikkat çekmek ve bu konuda yapılması gerekenleri ortaya koymak ayrıca burada yaşayan yerel halkın konu hakkındaki düşüncelerini tespit etmek hedeflenmiştir.

Araştırmanın dayandığı kavramsal temelleri ortaya koymak için öncelikle kültürel miras, kültürel mirasın korunması, turizm, kültür ve miras turizmi, turizm ve koruma kullanma dengesi gibi konularda literatür taraması yapılmıştır. Ardından, yapılan arazi çalışmaları ve çeşitli kurumlardan elde edilen verilere göre araştırma alanına ait haritalar çalışmanın amacına uygun olarak yeniden çizilmiştir. Ayrıca Osmaneli ilçe merkezinde yaşayan yerel halkın konuya bakış açılarını tespit etmek için bir anket çalışması uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda, Osmaneli ilçe merkezindeki kültürel mirasın ayrıntılı dökümü hazırlanmıştır ve Osmaneli ilçe merkezinde koruma ve turizm çalışmalarında izlenecek bir yol haritası hazırlanmıştır. Ayrıca anket çalışması ile yerel halkın turizm konusuna olumlu baktıkları ve turizmi destekledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Osmaneli, kültürel mirasın korunması, turizm, koruma-kullanma dengesi, kültürel turizm, miras turizmi*

ABSTRACT

In the master thesis which is named "An Investigation for the Center of Osmaneli District Conservation of Cultural Heritage and Using for Touristic Purposes" the main aims of the study; draw attention to the issue of cultural heritage in the Center of Osmanleli District and importance its for using touristic purposes, the other aim put forward about what should be done about this matter and also aimed to determine local people's thoughts on this issue.

In order to demonstrate conceptual foundations of the research, primarily literature were reviewed about this issues; cultural heritage, cultural heritage protection, tourism, cultural and heritage tourism, tourism and the protection-usage balance etc. Then, according to field studies and the other findings; maps of the research area were re-drawn for the purpose of research. Also the questionnaire study carried out, in order to determine perspectives to the local people who live in the center of Osmaneli.

As a result of this investigation; a detailed breakdown about cultural heritage at the Center of Osmaneli District was prepared and a road map was drawn to fallow conservation and tourism studies at the Center of Osmaneli. In addition to this, based on survey work, the fallowing conclusions have been reached; local people look positively tourism issue and they support tourism.

Key Words: *Osmaneli, conservation of cultural heritage, tourism, protection-usage balance , cultural tourism, heritage tourism*

KAYNAKÇA

Ahunbay, Z. (2007). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon. YEM Yayınları, İstanbul.

Akkayan, T. (1990). Osmaneli Değişen Bir Anadolu Kasabası. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. No: 3583, İstanbul.

Aklanoğlu, F. (2010). "Geleneksel Yerleşmelerde Kültür Turizmi: Beypazarı Örneği", Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 10 (2): 125-136.

Aliağaoğlu, A. (2004). "Sosyokültürel Miras Turizmi ve Türkiye'den Örnekler", Ankara Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi, 2 (2): 55 69.

Anonim, (1993). Bilecik İl Yıllığı, Bilecik 1973.

Anonim, (2006). Bilecik Kültür Envanteri 2006, İstanbul 2006.

Anonim, (2008).Osmaneli Belediyesi Tanıtım Kitapçığı, Osmaneli.

Anonim, (2009). Kentsel Miras, Mekân Kalitesi ve Kentsel Tasarım Komisyonu Raporu. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Arca vd. (2011). "Safranbolu Tarihi Kenti Örneğinde Dökümantasyon Çalışmalarında Fotogrametri ve CBS'nin Birlikte Kullanımı" TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 13. Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Ankara.

Baş, T. (2008). Anket Nasıl Hazırlanır, Uygulanır, Değerlendirilir?. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Çelik, D. (2004), Kentsel Peyzaj Tasarımı Kapsamında Tarihi Çevre Yenileme Çalışmalarının Peyzaj Mimarlığı Açısından Araştırılması: Beypazarı Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çelik, D., Yazgan, M.E. (2009). "Kentsel Peyzaj Tasarımı Kapsamında Tarihi Çevre Yenileme Çalışmalarının Araştırılması: Beypazarı Örneği", Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 6 (3): 235-244.

Çetin, T. (2010). "Cumalıkızık Köyü'nde Kültürel Miras Ve Turizm Algısı", Milli Folklor Dergisi, 22: 181- 190.

Darkot, B., Tuncel, M.(1981). Marmara Bölgesi Coğrafyası. İstanbul Üniversitesi Yayınları N0:2510 Coğrafya Enstitüsü Yayınları No:118, İstanbul.

DİE, (1940), Genel Nüfus Sayımı Vilayetler, Kazalar, Nahiyeler ve Köyler İtibari ile Nüfus ve Yüzey Ölçü, Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

DİE, (1950), Genel Nüfus Sayımı, Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

DİE, (1960), Genel Nüfus Sayımı, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara.

DİE, (1970), Genel Nüfus Sayımı, Bilecik İli'nin Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara.

DİE, (1980), Genel Nüfus Sayımı, Bilecik İli'nin Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara.

DİE, (1990), Genel Nüfus Sayımı, Bilecik İli'nin Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara.

DİE, (2000), Genel Nüfus Sayımı, Bilecik İli'nin Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara.

Dincer, B., Özaslan, M. (2004). İlçelerin Sosyo- Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, Ankara.

DMİ, (2005), Bilecik İstasyonu İklim Elemanları Rasatları, Bilecik.

Doğaner, S. (2003). "Miras Turizminin Coğrafi Kaynakları ve Korunması" Coğrafi Çevre Koruma ve Turizm Sempozyumu. (16- 8 Nisan 2003), Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, s.1-8, İzmir.

DPT, (2007). Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013, Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu ekutup.dpt.gov.tr/turizm/oik679.pdf (20.09.2010).

Eceral, T.Ö., Özmen, C.A. (2009). "Beypazarı'nda Turizm Gelişimi ve Yerel Ekonomik Kalkınma", Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(2): 46-74.

Emekli, G. (1998). Bergama'da Turizm ve Sosyo-Ekonomik Etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Emekli, G. (2003). "Kültür Mirasının Kültürel Turizm Yaklaşımıyla Değerlendirilmesi.", Coğrafi Çevre Koruma ve Turizm Sempozyumu. (16- 8 Nisan 2003), Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, s.43- 49, İzmir.

Emekli, G. (2005). "Avrupa Birliğinde Turizm Politikaları ve Türkiye'de Kültürel Turizm", Ege Coğrafya Dergisi, 14: 99- 107.

Emekli, G. (2006) "Coğrafya Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm" Ege Coğrafya Dergisi, 15: 51- 59.

Goeldner, C.R. Ritchie, J. (2009). Tourism Principles, Practices and Philosophies. Wiley&Sons, Canada.

Gülbahar, O. (2009). "1990'lardan Günümüze Türkiye'de Kitle Turizminin Gelişimi ve Alternatif Yönelimler", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(1):151-171.

Gülcan, B. (2010). "Türkiye'de Kültür Turizminin Ürün Yapısı ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaşma İhtiyacı", İşletme Araştırmaları Dergisi, 2(1):99-120.

Hall, C.M., Page,S. J. (2006). The Geography of Tourism and Recreation Environment, Place and Space. London and New York.

Hall, C.M., Sharples L., vd. (2003). Food Tourism Around The World. Elsevier.

Kozak, M.A., Kozak, N., Kozak, M. (2010). Genel Turizm: İlkeler-Kavramlar. Detay Yayınları, Ankara.

KTVKYK. (1999), 660 Numaralı İlke Kararı Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımları. http://www.korumakurullari.gov.tr (30-11-2011).

Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2007), Turizm Gelir-Gider Dengesi ve Ortalama Harcama http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-74210/turizm-geliri-ve-gideri-gsmh-ve-gsyih-ihracat-ve-ithala-.html (07.10.2010).

Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2010), http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-74210/turizm-geliri-ve-gideri-gsmh-ve-gsyih-ihracat-ve-ithala-.html (07.10.2010).

Lickorish, L, J. Jenkins C.L. (1997). An Introduction to Tourism. Butterworth Heinmann. Oxford Press.

Madran, E., Özgönül, N. (2011). Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması. TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.

Makas, M. (2004). Kültür ve Tabiat Varlıklarını Korumada Yerel Yönetimlerin Yeri ve Önemi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.

McKercher, B., Cros, H. (2002). Cultural Tourism The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management. The Haworth Hospitaslity Press, Binghamton.

McKercher, B. vd. (2005). "Relationship Between Tourism and Cultural Heritage Management: Evidence From Hong Kong", Tourism Management, 26: 539-548.

Oğuz, Ö. (2004)."Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyum Bildirileri ve İfade Çeşitliliği", Gazi Üniversitesi THBMER Yayınları, Ankara.

Oğuz, Ö. (2009). Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?. Geleneksel Yayıncılık, Ankara.

Özçağlar, A. (2011). İdari Coğrafya. Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara.

Özgüç, N. (2007). Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler. Çantay Kitabevi, İstanbul.

Özgür, E.M. (1990). Bilecik Coğrafyası. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özmen, C.A. (2007). Yerel Ekonomik Kalkınma Girişimi ve Etkileri Beypazarı Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, S. (1996). Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik. Said Öztürk Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Pamir, A.B., Yücel A. (2005). "Osmaneli'nde Sosyo- Ekonomik Değişimlerin Konut Tipolojisine Etkileri". İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi, 4 (2): 70- 78.

Reisinger, Y. (2009). International Cultural Tourism Cultures and Behaviour. Elsevier. Amsterdam, Boston.

Richards, G. (2001). Cultural Attractions and European Tourism. CABI Publishing, New York.

Richards, G. (2003). Gastronomy: An Essential Ingredient in Tourism Production and Consumption?" Toursim and Gastronomy, Routledge, s. 3-21.

Sat, N,A., Gürer, N., Üçer, A.G., (2006). "Local Governments Role in Conservation and Evaluation of Cultural and Historical Values: Beypazarı Case", ıSoCaRP Congress, s:1-11.

Sigala M., Leslie, D. (2005). International Cultural Tourism: Managemet, Implications and Cases. Elsevier, Amsterdam, Boston, London.

Somuncu, M., Yiğit, T. (2010). "World Heritage Sites in Turkey: Current Status And Problems of Conservation And Manegement.", Coğrafi Bilimler Dergisi, 8 (1): 1-25.

Sönmez, M. (2008). WEB Tabanlı CBS ile Bergama'nın Turizm Coğrafyasında Kültürel Miras Değerlendirmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Takano, A. (2008). Türkiye'de Turizm ve Kültür Beypazarı'nda Turizm Gelişme Sürecinde Yerli Halk ile Turist Yabancılar Arasındaki Etkileşim Üzerine Etnolojik Bir İnceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tekeli, İ. (2009). Kültür Politikaları ve İnsan Hakları Bağlamında Doğal ve Tarihi Çevreyi Koruma. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Timothy, D.J., Nyupane G.P. (2009). Cultural Heritage and Tourism in Devoloping World a Regional Perspective. Routledge, London and New York.

Toskay, T. (1983). Turizm: Turizm Olayına Genel Yaklaşım. Der Yayınları, İstanbul.

TÜİK, (2000), Turizm İstatistikleri 2000-2001. Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara.

TÜİK, (2010a), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, Nüfus Sayımı, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara.

TÜİK, (2010b), Turizm İstatistikleri 2010. Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara.

Üçer, A.G. vd. (2006). "Cultural Tourism as a Tool for Sustaining Local Values: Beypazarı Case" NE-SEAGA Conference (28-30 Kasım 2006), Singapore.

Uluengin, B., Saatçi, S. (2009). Osmaneli ve Geleneksel Evleri. Kerkük Vakfı Yayınları, İstanbul.

UNESCO. (2009). Türkiye'nin Dünya Miras Alanları Koruma ve Yönetimde Güncel Durum. Ankara.

UNESCO. (2011). The World Hetitage Convention. http://whc.unesco.org/en/convention/ (06.10.2011).

Ünal, Ç. (2007). Bilecik Osmaneli (Lefke)'de Hagios Georgios Rum Kilisesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Uslu, A., Kiper, T. (2003). "Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı.", Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 3(3): 305-313.

Usta, Ö. (1992). Turizm. Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

Uygur, S.M., Baykan E. (2007). "Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerine Etkisi", Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, .2: 32-49.

Williams, S. (2003). Tourism Geography. Routledge. London and New York.

WTO, (2006a), International Tourist Arrivals 1950-2005, http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/historical/ITA_1950_2005.pdf (07.10.2010).

WTO, (2006b), International Tourizm Receipts 1950-2005, http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/historical/ITR_1950_2005.pdf (07.10.2010).

WTO, (2005), Arrivals by purpose of visit (including estimations for countries with missing data), 1990-2004, http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/historical/ ITA_purpose04.pdf (07.10.2010).

WTO, (2011), UNWTO Tourism Highlights, 2011 Edition. http://mkt.unwto.org/en/content/tourism-highlights (25.09.2011).

Yargıcı, A.E. (2007). "Bilecik – Osmaneli (Eski Leukai- Lefke) Keskinzade Konağı ve Çevresi İncelemesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yıldız, S. (2011). Kültürel Miras Alan Yönetimi Kapsamında Alanya Kalesi Ziyaretçi Yönetimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Yurt Ansiklopedisi, (1984), Antalya, Artvin, Balıkesir, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Burdur. Anadolu Yayıncılık, Cilt: 2, İstanbul.

EKLER

EK-1: Yerel Halka Uygulanan Anket Soruları

EK-2: Osmaneli İlçe Merkezinde Kullanılan Tescil Fişleri

EK-1: Yerel Halka Uygulanan Anket Soruları

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz?

( ) Erkek **( )** Kadın

2. Yaş aralığınız?

( ) 18'den küçük **( )** 18-25 **( )** 26-35 **( )** 36-45 **( )** 46-55 **( )** 56- 65 **( )** 65'ten fazla

3. Eğitim durumunuz?

( ) Okuma yazma bilen **( )** Okuma yazma bilmeyen **( )** İlkokul **( )** İlköğretim **( )** Lise

( ) Yüksel okul **( )** Üniversite **( )**Yüksek lisans **( )** Doktora

4. Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

( ) Çiftçilik **( )** Hayvancılık **( )** Esnaf- Ticaret

( ) İşçilik **( )** Memur **( )** Emekli **( )** Diğer (Belirtiniz……)

5. Aylık geliriniz? (TL)

( ) 750TL'den az **( )** 751-1500 **( )** 1501- 2000 **( )** 2000TL'den fazla

6. Kaç yıldır Osmaneli ilçe merkezinde yaşıyorsunuz?

( ) 1 yıldan az **( )** 1- 5 **( )** 6- 10 **( )** 11- 15 **( )** 16- 20 **( )** 20 yıldan fazla

İKİNCİ BÖLÜM

(7-8-9-10-12-15-16. Sorularda birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

7. Sizce "kültürel miras" kavramı neleri kapsamaktadır?

( ) Geleneksel evleri **( )** El sanatlarını

( ) Yöresel yemekleri **( )** Dini yapılar

( ) Halk oyunları ve halk edebiyatını **( )** Diğer (Belirtiniz……...…)

8. Sizce, kültürel miras niçin korunmalıdır?

( ) Turistler ziyaret ettiği için **( )** Milli değere sahip oldukları için

( ) Tarihi açıdan önemli oldukları için **( )** Ekonomik kazanç sağladıkları için

( ) Estetik değere sahip oldukları için **( )** Diğer (Belirtiniz……...)

( ) Gelecek nesillerin de kültürel miraslarını görmeye hakkı olduğu için

9. Sizce, kültürel mirasın korunmasından kimler ya da hangi kurum ve kuruluşlar sorumludur?

( ) Belediyeler **( )** Kültür ve Turizm Bakanlığı

( ) Kaymakamlık **( )** Mal sahipleri

( ) Sivil toplum kuruluşları **( )** Diğer (Belirtiniz……..)

( ) Yerel halk

10. Sizce Osmaneli ilçe merkezinde korunması gerekli kültür mirası ya da mirasları nelerdir?

( ) Geleneksel evler **( )** Gelenek ve görenekler **( )** Yöresel yemekler

( ) Geleneksel el sanatları **( )** Dini yapılar **( )** Diğer (Belirtiniz……....)

11. Osmaneli ilçe merkezindeki somut kültürel mirası yeterince korunmuş mudur?

( ) Evet korunmuştur **( )** Hayır korunamamıştır (Cevabınız *"Evet"* ise 14.sorudan devam ediniz.)

12. Sizce Osmaneli ilçe merkezindeki somut kültürel miras neden yeterince korunamamıştır?

( ) Hükümetçe ayrılan bütçe kısıtlı olduğu için **( )** Yeterli bağış ve sponsorluklar olmadığı için

( ) Şehirleşme ile eski yapılar hızla yıkıldığı için **( )** Yerel yönetim konusunda eksiklikler olduğu için

( ) yangınlar kültürel mirasa zarar verdiği için **( )** Diğer (Belirtiniz……)

( ) Mülk sahiplerinin koruma masraflarını karşılama gücü yeterli olmadığı için

13.Sizce Osmaneli ilçe merkezindeki somut kültürel miras en iyi hangi şekilde korunabilir?

( ) Bakım, onarım ve restorasyonları yapılarak **( )** Müdahale edilmeden

( ) Bakım, onarım, restorasyonları yapılıp, turistik kullanıma açılarak **( )** Diğer (Belirtiniz……..)

14. Sizce, "turizm" Osmaneli ilçe merkezindeki kültürel mirasın korunmasına ne şekilde etki eder?

( ) Olumlu **( )** Olumsuz (Cevabınız "Olumlu" ise 15; " Olumsuz" ise 16. soruyu cevaplandırınız).

15. Olumlu etki edecektir çünkü turizm sayesinde Osmaneli ilçe merkezinde,

( ) Eski binalar modern bir görünüme kavuşturacaktır
( ) Ciddi koruma önlemleri alınacaktır
( ) El sanatları yeniden canlanacaktır
( ) Yöresel yemekler yeniden hatırlanacaktır
( ) Yerel halkın koruma bilincini artacaktır
( ) Diğer (Belirtiniz……)

16. Olumsuz etki edecektir çünkü turizm nedeniyle Osmaneli ilçe merkezinde,

( ) Yöresel yemeklerin özgünlüğü kaybolacaktır
( ) Gelenek ve görenekler yozlaşacaktır
( ) Kültürel miras ticari bir mal olarak görülecektir
( ) Geleneksel kıyafetler kaybolacaktır
( ) Kültürel miras, aşırı kullanım sonucu zarar görecektir
( ) Diğer (Belirtiniz……)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(18- 19- 22-24-25. Sorularda birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

17. Osmaneli ilçe merkezinde turizmin gelişmesini nasıl karşılarsınız?

(Cevabınız "*Olumlu"* ise 18. "Olumsuz" ise 19. Soruyu cevaplandırınız.)

( ) Olumlu **( )** Olumsuz

18. Olumlu karşılarım çünkü turizm sayesinde,

( ) Yöre halkının ekonomik gelirini arttıracaktır
( ) Altyapı ıslah edilecektir
( ) Yerel kültür yeniden canlanacaktır
( ) Diğer (Belirtiniz……..)
( ) Kültürel mirasın önemi anlaşılacaktır

19. Olumsuz karşılarım çünkü turizm nedeniyle,

( ) Çevrede çöp ve atıklar artacaktır
( ) Trafik ve buna bağlı hava kirliliği artacaktır
( ) Tarihi çevreye uygun olmayan tesisler inşa edilecektir
( ) Kalabalık ve gürültü artacaktır
( ) Ekonomik anlamda turizme bağlılık artacaktır
( ) Diğer (Belirtiniz……)

20. Kadınların turizm işinde çalışmasını nasıl karşılarsınız?

( ) Olumlu **( )** Olumsuz **( )** Bir fikrim yok

21. Sizce, Osmaneli ilçe merkezinde hangi kaynaklar turizm amaçlı kullanılmalıdır?

( ) Geleneksel konutlar **( )** Dini yapılar **( )** Geleneksel giyim kuşam
( ) Geleneksel el sanatları **( )** Yöresel yemekler **( )** Gelenek, görenek ve adetler
( ) Diğer (Belirtiniz……)

22. Sizce Osmaneli ilçe merkezindeki kültürel çekicilikler turizmde yeterince değerlendirilmiş midir?

( ) Evet **( )** Hayır **( )** Bir fikrim yok

23. Turizm gelişmesi durumunda, Osmaneli ilçe merkezinde turizm faaliyetlerine destek verir misiniz?

( ) Evet **( )** Hayır (Cevabınız *Hayır* ise 25. soruya geçiniz).

24. Turizme ne şekilde destek verebilirsiniz?

( ) Ev pansiyonculuğu yaparak
( ) Turizm tesislerinde çalışarak
( ) Ürettiğim el işi ürünleri satarak
( ) Tarımsal ürünlerimi pazarlayarak
( ) Yöresel yemek çeşitleri hazırlayarak ve bunları pazarlayarak
( ) Diğer (Belirtiniz……)

25. Sizce Osmaneli ilçe merkezinde gerçekleştirilecek turizm çalışmaları ne şekilde başarılı olur?

( ) Çok iyi bir tanıtımla
( ) İyi bir planlama ve organizasyon ile
( ) Farklı turizm türlerinin bir arada yer alması ile
( ) Tarihi yapıların iyileştirilmesi ile
( ) Yerel halkın turizm hizmeti içinde aktif yer alması ile
( ) Diğer (Belirtiniz…….....)

EK-2: Osmaneli İlçe Merkezinde Kullanılan Tescil Fişleri

